Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

5-6

NR. 5-6 (302-303) • ANUL XXX • Mai-Iunie 2026

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

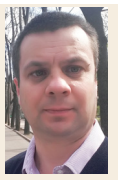
Parada plecării

(1916)

de Ion Vinea

A fost ora neplânselor lacrimi,
ora privirilor de piatră,
a talismanelor în cuget blând cusute,
a gurilor pe-un mut chin încleștate.
O zi din viață s-a desprins
ca o legendă cu străini în zale,
cu pulberile luptelor uitate,
cu glasuri care-au mai sunat cândva
și-n visul de-azi re-nvie cu-alte chipuri.
Un preot a sfințit drapelele
când tobele au ciuruit tăcerile,
iar oștile cu freamăt de oțel
s-au închinat ca pădurile
când răsunau în larguri rugăciunile.
Și el, alesul destinului,
l-am văzut pe calul alb și ager
în fața zbătutelor flamuri,
el, cugetul, voința și tăcerea
tumultului închis în mii și mii,
prin veacuri altul, el întotdeauna,
că locul său e scris de veci aci.
Și sfetnicii și solii, roi de soare,
și generalii ca centaurii
și arhiereii-n aur, plopi de toamnă,
iar noi, încremenite spice-n tresăriri
însuflețind câmpia până-n zare.
Din scurte comenzi se smulge cu ropot parada,
drum de glorie sparg prin oră trompetele,
o, cum te pierzi și te găsești de mii de ori,
unu-doi, unu-doi, cadența inimii din noi.
Pogoară o seară sălbatică pe cetate
cu steaua mare a lui Mart, mai roșie ca niciodată.
Stoluri de ziare troienesc străzile,
ediții speciale, ediții speciale,
arde-n văzduh a literelor cavalcadă,
pe cer se-alungă snopi până departe,
lumina lor se pipăie în moarte.
Dezmetică retragerea cu torțe
s-a despletit cu trâmbițe prin noapte
târând cu sine gloate de pe stradă.
Pe nervii stației de fără-fir,
de veghe-n roza naltă a undelor
tresar nedeslușite semnele
și muzical zvonesc amenințările.
Prin giulgiul orb al miezului de noapte
pe care-l sfâșie cocoșii,
în clopote solemne de aramă, se leagănă clopotnițele rare,
și nevăzuți ca ursitorile
țes punct cu punct lângă unealta lor
urzeala veștilor în lung și-n lat
slujbașii pali în pânda lor târzie.
Metropola și-adună satele, ca o cloșcă puii,
aprinsu-s-au pe culmi coroanele,
se deșartă casele, stânele și cramele,
clocotă de bucium văile, tremură de pași pământul
îngenunchie-n veacul său Daniil sihastrul, sfântul.
Vin zorile fără trezire din visul de foc, din pecetea de sânge,
a intrat sabia-n țară,
fulger și scrum între ogor și cer, s-au ivit bondarii de fier.
Afișele se-ntind pe ziduri cu primăvara morții-n floare,
mobilizare, mobilizare,
stol de îngeri duc alarma,
glas între glasuri: la arme, la arme,
cu goarne strigați răsputerile,
gând la gând, umăr la umăr,
întreg numărul și avântul
din fundul pământului, din adâncul sângelui
aprig valul să ni se ridice
peste trupurile inamice.
În răstimp în gări de beton, semnale străbat de plecare
fire de-argint săgetând prin vuietul lung de urale.
Ceas de întuneric, ceas de blestem și de jale:
grelele trenuri se îndreaptă cântând spre hotare.

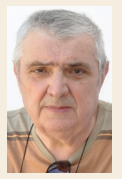
Alexandru Cazacu, *Participații (George Pituț, Grigore Hagiu)* pag. 2

Gabriel Dragnea, *„cerul e o pasăre în Dumnezeu” (Daniel Turcea)* pag. 2

Nicolae Dan Fruntelată, *Căruțașul Bunului Dumnezeu* pag.3

Titus Vîjeu, *Un deceniu de import* pag. 4

G. Apostoiu, *I. L. Caragiale: Masca și Ființa – Ce se mai poate scrie despre Caragiale ?* pag. 6

Ana Dobre, *Cărți privite de aproape (Evelyne Croitoru)* pag. 7

Florentin Popescu, *Ion Andreiță – portret într-un chenar cu cărți* pag. 8

Ioana Ruxandra Fruntelată, *Ion Taloș – întâlniri mirabile* pag. 12

Ion Andreiță, *Chimirul cu prieteni. Carlinga cu marfă rară* pag. 13

Nicolae Scurtu, *Lacune inadmisibile și erori intolerabile* pag. 21

Mirela Maiana Mladin, *Cum o fi arătând Eusică ? (Ștefan Mitroi)* pag. 23

Vasile Grigore, *Memoria locurilor ca patrimoniu identitar. Străzi din Bolintin* pag. 30

circumscrieri

Participații

Alexandru Cazacu

În ultimii ani una din preocupările constante ale societății e acel *melting-pot* de populații care apare din diferite motive (în principal economice) și modifică compoziția zonelor urbane. Lucru firesc și cu implicații pe care sociologii cu greu le pot anticipa. Doar că la noi, spre deosebire de alte spații, zona rurală este și ea puternic afectată prin depopulare, abandon și chiar dispariție. Pretutindeni în satele de azi (cu excepțiile ce întăresc regula) ai senzația că lumea supraviețuiește, nu trăiește, chiar dacă unele elemente ale tehnologiei contemporane sunt prezente, acolo lipsesc apa curentă, salubrizarea, iluminatul public și asfaltarea. Dincolo de macro și micro-politici de (re)dimensionare rurală, realitatea pare să suprapună în multe cazuri blagianului *loc unde s-a născut veșnicia*, cu sadovenianul *loc unde nu s-a întâmplat nimic*. Rar se găsește o cale mediană de poziționare și acțiune în șuvoiul necontenit de soluții.

Un exemplu de tratare echilibrată a subiectului îl poate constitui *tradiționalismul liric* format în perioada imediat următoare *proletcultismului* de la mijlocul secolului douăzeci. Dincolo de industrializarea masivă care avea loc și de limitările specific unui regim închis, acest tip de poezie este o formă de resurecție și aduce în scenă mai mulți autori veritabili. Ei au drept principală zestre culturală o lume rurală autentică, ce conservă obiceiuri și datini ancestrale și pe a cărei transgresiune în lumea estetică se miza. Doi poeți reprezentativi ai acestui curent, stabiliți în Capitală, aveau să poarte încapsulat mesajul uman al lumii de proveniență ca participație la schimburile de civilizație.

George Pituț (1940-1991), venind din zona de nord-vest a Transilvaniei, din comuna Sălișteș de Beiuș, urmează inițial studii liceale silvice, apoi Facultatea de Litere de la Cluj și București. Va rămâne un boem discret și lector asiduu. Bursier pentru doi ani în Germania, va realiza traduceri din lirica de expresie germană, devenind publicist și redactor la revistele culturale ale vremii unde și-a pus masiv amprenta. Poet al *stelelor fixe,* după numele unui volum al său, tradiționalist meditativ, preocupat de misterele miturilor ancestrale, afin cu Lucian Blaga și Octavian Goga, are note de vitalitate care îi conferă o viziune personală. În versurile sale forțele telurice sunt ținute sub observație, iar energii celeste sunt redate fără idealizări și fără efuziuni sentimentale. Întreaga lirică a lui Pituț, atât cea în vers liber, cât și cea în formă fixă (unde de altfel a excelat) este a unui *poet of primeval mornings*. Acest univers ni-l relevă chiar și în cele mai moderne exprimări sub semnul unei puternice asimilări și sedimentări interioare a unei lumi *ab initio* care este toposul satului copilăriei sale: „Înțeleptul nu doarme noaptea/ și ziua nu cântă/ Când soarele răsare/ binecuvântă turnurile și oamenii/ care-au scăpat din somn/ Atât de tainic/ trece printre semeni/ că rareori îl vede cineva/ Dacă-l întrebă lumea/ spune un cuvânt rotund și greu/ ca piatra dintr-un râu/ și mai ales: să poți privi-ntr-un om/ e cea mai mare/ întâmplare” (*Înțeleptul*)

Din sudul Moldovei, de la Târgul Bujor, avea să sosească **Grigore Hagiu** (1933-1985), mare admirator al lui Nicolae Labiș și mai apoi al lui Nichita Stănescu (a căror influență se percepe). A fost un personaj important al vieții culturale și literare din Capitală. Redactor al săptămânalului *Luceafărul*, cronicar plastic și eseist, este prezent în mediul artistic pentru a consemna *tout de suite* evenimente importante. După studiile cinematografice nefinalizate și cele filologice încheiate cu o licență în germanistică la București, oraș de care a fost îndrăgostit, până la tragica sa dispariție (ca urmare a unui accident) oferă versificații unde rostirea poetică devine un ritual ce potențează o melancolie reflexivă. Poet al celebrărilor contemplate, aproape glacial, este și autorul unor crochiuri expresioniste delicate și pline de prețiozitate. Poezia cu temă istorică (ignorând textele tributare epocii) este plină de meditație, transformată în confesiune într-un mod originar prin efectul limbajului declamativ. Un mereu sesizabil centru de greutate se poate identifica în volute largi ce reușesc acea *cattura lettore* specifică autorilor veritabili: „Trupul tău l-aș reface amintindu-mi/ mirosul părului/ cântecul gazului metan/ dreptunghiul caselor vecine iluminate/ delicate fantasme de arbori/ azvârlindu-ne palid în geam/ săruturile tale/ mi-au înflorit un semn pe umăr de neuitat/ vizibil/ luminos/ cum lasă semn însângerat vioara/ pe gâtul unui virtuos” (*Gândindu-te în liniște*)

George Pituț și Grigore Hagiu au reușit într-un climat ambiguu, dominat de rigori și constrângeri, să propună participații literare folosindu-se onest de imensul rezervor cultural rural: folclor, religie și etnologie. Dar mai ales au indicat prin mare parte din lirica lor, supusă rigorii estetice, rădăcinile spirituale, tradițiile și valorile *in illo tempore* ale propriei matrici identitare. Ignorarea ori manipularea acestui filon vital poate duce la nedorite amnezii culturale.

pretexte

„cerul e o pasăre în Dumnezeu”

Gabriel Dragnea

Și totuși, a trebuit să-l întrerup pe poet pentru a-i admira discursul poetic imaginându-mi o lume nouă, dincolo de toate aceste sentimente care se manifestă sacadat și din care adeseori pare că nu înțelegem mare lucru. Dar, Daniel Turcea nu se supără ! Ba chiar se bucură că pătrund în universul lui încifrat și incomplet, nedezvoltat deplin. Doar oprindu-l din a-mi recita din propriile-i versuri, mă hrănesc pe îndelete cu poemul-metaforă despre un spirit ce se dorește mai viu, mai liber, decorsetat de tot ce-i îngrădește ființa, căutând tulburat și rănit sublime conexiuni cu divinitatea: „trezește zborul/ ce L-ai pus/ în ou/ gânditul ou/ al sufletului/ norul/ și iată/ cerul mic/ și cum/ mă-nchide/ abia aud/ cum/ Pasăre/ mă chemi/ deasupra apelor/ acolo/ îmi deschide !/ îmi spui/ ce nu văd/ ce-i dincolo/ de gânduri/ în splendoare/ și te-nduri/ și-ncepe frumusețea/ și ne doare.” (*Balada splendorii*). În tonul simbolisticii versurilor lui Ion Barbu, și poetul Daniel Turcea nu doar că remarcă posibilitatea evoluției individuale, dar este conștient că aceasta nu se poate realiza în absența rugăciunii. Poetul îl roagă pe Dumnezeu să îi trezească zborul pentru unica lui călătorie spre desăvârșire. În căutarea libertății inițiale, neîngrădită de primul păcat al neascultării, aude chemarea lui Dumnezeu la întâlnirea cu necuprinsul apelor de la începutul lumii, amintindu-i omului-poet care îi sunt rădăcinile vieții, originea sufletului, astăzi tulburat, dar hotărât a pătrunde în veșnicia lui Dumnezeu. Poetul își construiește rugăciunea conștient de limitele gândirii sale, de percepțiile specifice naturii umane. Astfel că „dincolo de gânduri”, de imaginile conturate de o rațiune pământeană, revelația supremă, lumea promisă nu poate fi accesată decât prin îngăduința lui Dumnezeu.

Și, din nou l-am lăsat pe poet să-mi citească, în aceeași notă de filosofie profundă și de misticism din poemul *Cunoaștere*, lăsându-mi și mie libertatea de a-mi imagina cerul ca fiind definiția a tot ceea ce este mai pur, cufărul veșniciei promisă de Dumnezeu: „cerul, înseamnă/ a fi cerul/ și/ acel tu/ ce adie/ e apă și duh/ țara cea rară/ pentru care vă iert/ de ce va veni/ ne aduce aminte/ deși trupul poate că nu e/ doar o colibă-n deșert/ îngropați morții ca pe semințe/ vocile/ ca un oraș de sticlă.” Exprimarea tautologică referitoare la cerul care este cer, îmi amintește de definiția dată de Benedetto Croce poeziei, care este ceea ce știm cu toții că este. În ambele situații, trebuie să analizăm termenii fără a-i dezbrăca de taina cu care au fost înfășurați de divinitate. Acel *wirklichkeit* al lui Goethe nu poate fi ignorat, mai ales aici, acum, când poetul ne descrie concret relația directă a omului cu Dumnezeu, raportul indubitabil creație/Creator, așa cum ne este descris în Sfânta Scriptură, în Cap. 3:5 din Sfânta Evanghelie după Ioan: „Iisus a răspuns: Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu.” Poetul cunoaște bine condițiile care îi permit accesul în „țara cea rară”, paradisul divin, acel paradis pierdut al lui Milton, o lume interzisă ca urmare a păcatului protopărinților. Cea mai frumoasă imagine a acestui poem este construită prin metafora „îngropați morții ca pe semințe”. Potrivit învățăturilor ortodoxe, nimeni nu pleacă în neființă, moartea este doar o etapă, o campare în așteptare, un repaos după un obositor maraton prin lumea maculată. Trupul ca sămânță este simbolul vieții după viață, expresia continuității în nevăzuta lume promisă de Dumnezeu. Din nou Daniel Turcea își construiește mesajul poetic plecând de la textele biblice, în cazul de față de la Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, cu referire la Cap.15, unde la versetul 44 se menționează întocmai trecerea de la trupul fizic la cel spiritual: „Se seamănă trup firesc, învia trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc, este și trup duhovnicesc.” Multe poeme a avut să-mi spună, diverse prin construcția versului alcătuit din elemente matematice, în tonuri abstracte, evidențiind un spirit învăluit într-o răceală polară, generator de sentimente înghețate. Și totuși, poetul Daniel Turcea încearcă să-și reabiliteze ființa prin rugăciune și spovedanie: „Părinte, mi-s ochii-ntunecați/ și nu mai văd/ lumina răsărind în mine. Mut,/ cuvintele îmi sângeră pe buze/ aș vrea să spun/ aș vrea măcar odihna/ aceea fără nume/ doar dorirea/ doar setea/ mai adâncă decât vremea/ să pot s-o spun,/ atâta bucurie !”

Pentru a-i oferi privirii încântarea suplimentară de a contempla cerul printr-o altfel de conotație lirică, dar și religioasă totodată, l-am oprit pe poet din lectură rugându-l să încheie întâlnirea noastră citindu-mi poemul „Zbor”, o invitație la permanenta căutare a sinelui, a răspunsurilor clare despre sensul vieții, care nu pot fi descoperite în absența Creatorului: „cerul/ e o pasăre/ în Dumnezeu.”

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan
Fruntelată
(1946-2022)

Căruțașul Bunului Dumnezeu

Marin Ciureglea făcea cărăușie spre Tâmna, spre Severin, spre Strehaia, peste tot în Valahia Mică, unde negustorii locului aveau afaceri, ori oamenii din Dăsnățuia, din Dobra, ori vărdinicenii treceau printr-un necaz de sănătate cu cineva din familie și trebuia să ajungă la un doctor mare, la Gomoiu la Severin, la Craiova la Ilie Colonelu', la Plenița la doctorița Năvârlie sau la spitalul din Bâcleș sau, dacă situația era fără ieșire, la vrăjitoarea din Tâmna, Bologioaia, chemătoarea de îngeri.

Totul era foarte simplu. Era, ca să vezi, cam singura noastră poartă spre lume. Or mai fi fost și altele, dar eu numai pe asta am cunoscut-o în copilăria mea buimacă de la Dăsnățuia. Veneai seara la Marin Ciureglea, vorbeai cu el, iar după o negociere scurtă, că nici Marin nu era lacom, nici oamenii nu erau prea avuți, se stabilea ziua de plecare. Venea de noapte, pe la patru, când răgușeau cocoșii la prima strigare, cu căruța lui dichisită, loitre bătute în foi de tablă vopsite în roșu și negru, culorile marilor meșteri caretași de la Vlădaia, cu fân cosit proaspăt așezat în lada căruții, cu perne curate așezate pe scaunele din față și din spate, perne umplute tot cu fân, cu hamurile unse, puse pe caii lui de poveste, Nela și Negurici, amândoi negri.

Marin Ciureglea era el însuși un personaj aparte. Un om înalt, peste media oltenilor mici de statură și negricioși din Dăsnățuia, era alb la față, cu părul lung lăsat pe umeri și treierat de fire albe, cu mustață subțire și cu o barbă totdeauna chitită și pieptănată, cu doi ochi albaștri și curați ca de copil; în copilăria mea, așa credeam eu că arată mucenicii despre care-mi povestea bunică-mea.

Căruțașul avea mereu haine curate, cămașă albă din pânză de in, pantaloni de dimie neagră, bocanci soldățești în picioare, peste cămașă avea un brâu gros, roșu, umflat în partea din față, unde purta, am aflat de la tata, un cuțit lung, un fel de stilet ofițeresc în teaca lui, pază și prieten pentru drumurile lungi. O, dar nu v-am spus cum vorbea Marin Ciureglea ! Ușor cântat, pipăia cuvintele cu limba, le șuiera lin de parcă povestea întruna ceva de taină.

De două ori am mers cu nea Marin și cu echipajul lui fabulos.

Prima dată când aveam vreo zece ani, căzusem bolnav, cu temperatură mare și toate leacurile bunicii, ale țaței Măria lu' Șișu, ale Sandei lu' Lipu, nu mă ridicaseră din pat.

A vorbit tata cu Marin Ciureglea și într-o dimineață ne-am urcat toți și am plecat la Craiova, la doctorul Ilie Colonelu', doctorul Gheorghe, de fapt, dar fusese colonel în Armata Română și lucrase cu tata în anii războiului când tata, după două răni *majore*, cum se zicea în rapoarte, venise ca ofițer cu aprovizionarea la Spitalul militar din Craiova. Ilie Gheorghe, colonelul, era de specialitate pediatru și la el m-a dus tata într-un ceas de mare cumpănă.

În căruță era tata, pe scaunul din față de lângă Marin, iar în spate stătea mama, topită de frică, ținându-mă în brațe.

Am pornit spre orașul cel mare, eu eram între febră și trezie, dar nu știu de ce mi s-au săpat în memorie drumul acela și cuvintele pe care le-am auzit.

Mai târziu, am citit că omul își păstrează amintirile intacte din momentele când stă pe puntea dintre viață și moarte, că atunci un aparat divin din creierul lui înregistrează totul.

Când se lumina bine, treceam de pădurea de la Carpen, ne lăsam spre Seaca, apoi venea Brabova, comună mare, fostă reședință de plasă. Tata stătea încremenit în dreapta lui Marin Ciureglea, acum mă gândesc eu că de fapt se ruga în tăcere, mama ofta și plângea pe banca din spate, mă uda cu lacrimile ei, eu eram fierbinte și aproape pierdut. Pe locul lui de pilot al speranței, nea Marin povestea tot timpul, ca să ne facă să uităm de grijă și de frică.

Atunci mi s-a întipărit în minte povestea pe care o spun după mai bine de jumătate de veac, povestea auzită în timpul unui drum spre cine știe unde când aș fi putut să fiu ori să nu mai fiu, eu, copilul dat în grija lui Marin Ciureglea și a lui Dumnezeu.

Căruțașul spunea că în tinerețea lui, când avea alți cai, moșteniți de la taică-său, Ilie Ciureglea ăl bătrân, l-a prins noaptea în pădurea de la Slașoma. Era lună, ceva lumină se cernea printre tufani, dar caii se speriaseră de ceva și nu mai vroiau să meargă. În fața căruții, Marin a văzut un bătrân care întindea un braț spre el și-l ruga să-l ducă și pe el până dincolo de pădure într-un sat despre care nimeni nu auzise. L-a primit lângă el în căruță, l-a întrebat dacă îi e foame, dacă îi e sete, bătrânului îi era și foame și sete, i-a întins o bucată de azmă proaspătă și ploscuța cu apă de izvor, a mâncat și a băut bătrânul, pe urmă l-a privit pe băietanul care-l omenise și l-a întrebat dacă a auzit vreodată de satul Bibăn. Nu, a zis Marin, și pădurea s-a luminat deodată ca atinsă de-o flacără. Atunci s-a uitat lângă el și a văzut că nu e nimeni acolo, a dat bice cailor, iar dimineața l-a găsit în marginea Dăsnățuiei.

Acasă, l-a întrebat maică-sa, Lina, de ce sunt caii atât de obosiți, de tremură ca după un drum foarte lung, de ce are el fața atât de palidă, de ce i se pare ei, ca oricărei mame, că fiul ei a trecut printr-o mare încercare ?

I-a povestit Marin ce i s-a întâmplat, pe urmă Lina a înțeles totul și i-a zis: „Copilul meu, tu ești, vrei, nu vrei, căruțașul lui Dumnezeu !"

Asta ne povestea pe drum Marin Ciureglea, trecuseră ceasuri multe, în căruță era o încordare peste măsură și căruțașul spunea înainte și alte întâmplări ale vieții lui: despre întâlnirea cu Toderaș Nebunu', banditul care l-a oprit în Valea Știubeii și l-a obligat să-l ia în căruță pe tovarășul lui, Mitu, împușcat de jandarmii de la Oprișor, să-l ducă până la Crâng, unde era un doctor al lor, al proscrișilor; sau despre mireasa din Gvardenița, Luxița lui Surdu, pe care a dus-o într-o noapte, împreună cu bărbatul care o furase chiar de la nunta ei, Rinu Împușcatu.

Toate poveștile cântate de Marin Ciureglea mi-au rămas în minte până azi. Am ajuns la Craiova pe la prânz, Ilie Gheorghe Colonelu' l-a primit pe tata ca pe un frate al lui, m-a consultat, m-a pregătit și m-a operat de amigdale și de polipi, într-un caz mai disperat de infecție totală, mi-am revenit în fața unui lighean cu sânge și bucăți de carne încă vie, în glumele cazone ale doctorului care voia să le dea curaj alor mei.

Am scăpat, a fost bine, ne-am întors cu Marin Ciureglea pe drumul Dăsnățuiei. N-o să uit niciodată că, ajunși acasă, tata i-a dat banii căruțașului și după asta i-a sărutat mâna.

Am mai mers o dată cu căruța lui Marin Ciureglea, la Busu, la ruga de Sânta Maria, hramul bisericii din satul tatălui meu, și atunci ne-am bucurat din nou de ritualul căruței lui nea Marin.

Numai că atunci era o călătorie în bucurie și în sărbătoare, nu în durere ca data trecută. Pe drum, nea Marin Ciureglea ne-a cântat balade vechi pe care nu le mai auzisem, cea despre cerbul străin, cea despre Saia Bologioaia, cea despre Sandu Copilandru și ne-am simțit bine toți, ca și cum am fi călătorit în rai.

S-a întâmplat când aveam paisprezece ani, eram în vacanța de iarnă, mă pregăteam să merg la liceu pentru trimestrul al doilea. Era dimineață de iarnă, era frig așa cum numai la Dăsnățuia putea fi în iernile grele. A intrat în casă tata, părea obosit, ne-a spus dintr-o suflare: „De trei zile, Marin Ciureglea, căruțașul, nu s-a mai întors acasă dintr-un drum spre Dunăre. Nimeni nu știe nimic de el. Nici miliției, nici neamurile..."

Mi-am adus aminte de drumurile cu Marin Ciureglea. Am plecat la liceu, a trecut timpul. Niciodată nu s-a mai auzit nimic despre acest om. Adolescența mea a fost marcată de un fel de pierdere și de neputință. Unde și de ce o fi plecat așa, într-o zi de iarnă, *căruțașul lui Dumnezeu* ?

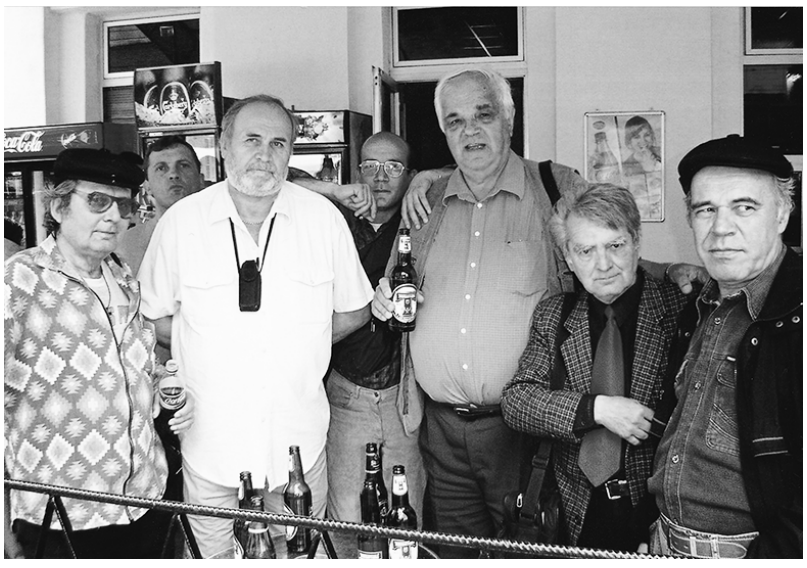
(Va urma...)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția ACTIB

Bolintin Vale, octombrie 2009, Festivalul Bolintineanu (în prezidiu): Constantin Carbarău, Liviu Ioan Stoiciu, Florentin Popescu, Horia Gârbea, Teodor Vârgolici, C. Stănescu

O ședință de redacție: Constantin Carbarău, Florentin Popescu, Mihai Antonescu, Florin Costinescu

Incrementa atque decrementa

Un deceniu de import

Titus Vîjeu

Judecând după tirajele masive înregistrate în fosta URSS și – după cel de-al Doilea Război Mondial – în „țările lagărului socialist”, **Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice** poate fi socotită cea mai răspândită tipăritură din răsăritul Europei. Odată cu interzicerea Bibliei în această parte de lume lucrarea „redactată de o comisie a C.C. al P.C.(b) al U.R.S.S.” și „aprobată de C.C. al P.C.(b) al U.R.S.S.” aspira să devină noua *liber sanctus*, noua „carte sfântă” a milioane de oameni prin care puterea de la Kremlin dorea să-i convertească la noua religie a comunismului.

Tipărit în tiraje de masă și în ediții succesive (cea dintâi în limba română apăruse la Moscova în timpul războiului) **Cursul scurt...** avea să fie difuzat după preluarea puterii de către comuniști în rândurile muncitorimii și țărănimii române (încă analfabetă parțial) prin organizațiile de partid nou alcătuite în fabrici, uzine ori în satele pe care le aștepta cumplita experiență a colectivizării.

Nu cred să fi cumpărat cineva din proprie inițiativă vreunul din elegantele volume (hârtie rezistentă, copertă cartonată, literă ușor lizibilă). În schimb, distribuirea sutelor de mii de tomuri apărute la Editura pentru literatură politică se făcea în formă organizată și cu reținerea contravalorii (ediția a III-a, din 1953 costa doar 5 lei la un total de 512 pagini) pe statul de salarii sau prin forme de contribuție „benevolă” la ridicarea noului eșafodaj ideologic.

Cursul scurt... începea cu descrierea apariției proletariatului industrial și cu răspândirea ideilor marxiste în Rusia, țara în care Vladimir Ulianov (Lenin) va „îmbogăți” patrimoniul marxist cu idei radicale, precum aceea a „dictaturii proletariatului”. Primele conflicte dintre „menșevici” și „bolșevici” vor marca lunga confruntare a celor din urmă cu adversarii proveniți din același spectru politic și preluarea puterii în urma „glorioasei Revoluții din Octombrie 1917". Planul de începere a construcției socialiste elaborat de Lenin a fost blocat de războiul civil ce va însângera Rusia timp de aproape cinci ani. De fapt, chiar și după proclamarea URSS în 1922 acest război a continuat, fără intervenții militare străine și fără arme la purtător, prin confruntarea mută și dureroasă între deținătorii puterii și imensul potențial uman al neamurilor ce vor constitui „*popoarele Uniunii Sovietice*”.

Peste ani, Mihail Bulgakov va deschide **Garda albă**, roman evocator al începuturilor „noii ere” cu aceste fraze: „Măreț și înfiorător fu anul de la Hristos 1918, iar de la începutul revoluției cel de-al doilea. Bogat în soare fuse vara și în omături iarna, și mai sus ca altcândva se înălțaseră atunci pe cer două stele: steaua păstorilor – Luceafărul de seară – precum și Marte cel sângeriu și tremurător.”

Una din numeroasele dovezi de cruzime a acelui timp ne-o oferă marele scriitor spre finalul romanului său: „În noaptea de două spre trei februarie, la capătul Podului cu lanțuri de peste Nipru, doi vlăjgani târau prin zăpadă un om cu obrazul vânăt și roșu de sânge închegat, purtând pe umeri un palton negru, jerpelit. Alături de el alerga panpolcovnicul și-l izbea peste cap cu o vergea de armă. Capul omului sălta la fiecare lovitură, dar el nu mai putea să țipe, doar gemea în răstimpuri. Grea și usturătoare se înfigea vergeaua în paltonul din care curgeau zdrențele și fiecărei lovituri îi răspundea câte un geamăt hârâit...” (Mihail Bulgakov: **Garda albă**, Editura pentru literatură universală, București 1969, traducere de Alexandru Calaïs)

Cursul scurt... își asigura cititorii că „Armata Roșie a învins deoarece politica puterii sovietice în numele căreia lupta, era o politică justă, care corespundea intereselor poporului, pentru că poporul recunoștea și înțelegea justețea acestei politici...”

Într-o anumită măsură, așa a și fost. Numai că situația era mult mai dramatică, după cum o va mărturisi Artiom Vesiolîi (1899-1939) în tulburătorul roman **Rusia scăldată în sânge**: „*Stanița fremăta sub valul de vești:*

Bolșevicii înving în toată Rusia.

Război pe Don. Război în Ucraina.

La Novorosiisk e putere sovietică.

În părțile Stavropolului, norodul a așezat puterea sovietică.

Cazacii-s cu poporul. Cazacii-s împotriva poporului.

Lângă stanița Enem ofițerii au măcelărit un detașament al gărzilor roșii din Novorosiisk

La Ekaterinodar un guvern militar a devastat comitetul executiv și i-a arestat pe capii bolșevicilor.

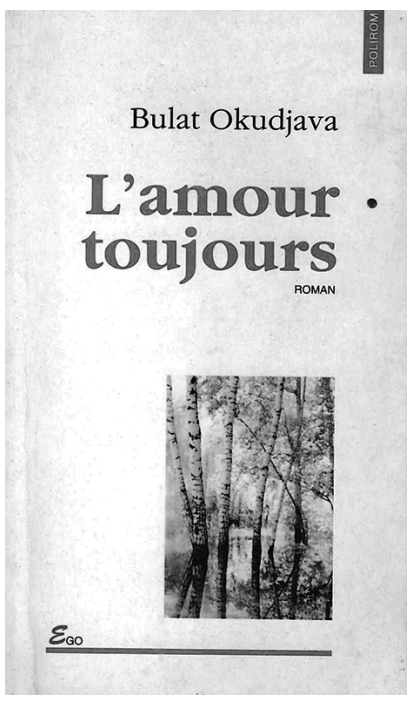
Roșii au luat Rostovul.

În stanița Krîmskaia, la congresul reprezentanților staniților revoluționare, a fost ales comitetul revoluționar al regiunii Kuban.” (în românește de Marcel Gafton și Mihail Chițiș).

Unul dintre cei mai mari scriitori ai timpului, dramaturgul și prozatorul Leonid Andreev avea propria-i viziune asupra revoluției care „e minunată prin aceea că incendiul nu se stinge ci se aprinde. Lucrurile cu care ne-am obișnuit se răstoarnă cu fundul în sus și apare un nou adevăr, adevărul de pe reversul medaliei...”

Dacă e să-i dăm crezare lui Vadim Andreev (**Copilăria**, Univers, 1970) concluzia genialului său părinte era că „acest lucru este ca moartea – important e din ce unghi o privești. (...) Poate că peste mulți ani, când va dispărea mirosul sângelui vărsat și viața fiecărui om va deveni din nou o viață măruntă, o parte componentă a vieții unui popor de milioane de oameni, atunci vor vorbi altfel despre ei.” (traducere de Romeo Chivescu)

Instaurarea „*comunismului de război*” a agravat situația, sărăcind și mai mult țărănimea căreia i se pregătea lichidarea prin politica de colectivizare. Toate problemele economice ale țării vor fi supuse „*noilor linii de orientare*” pregătite de V. I. Lenin „*dascălul nostru, creatorul partidului bolșevic*” care va părăsi lumea pământeană la 21 ianuarie 1924, mutându-se în mausoleul de la Kremlin. Locul i-a fost luat de un tovarăș de luptă la fel de intransigent, I. V. Stalin, care a așezat țara ce însemna „*a șasea parte a globului pământesc*” într-o aventură socială nemaiîntâlnită până atunci. Transformarea Rusiei într-o mare putere economică și militară s-a făcut prin mijloace represive masive. Eliminarea unor lideri politici văzuți de Stalin drept adversari (Kamenev, Zinoviev, Rîkov, Buharin, Trotki etc.) era făcută în numele consolidării puterii sovietelor. De altfel, **Cursul scurt...** se încheie cu „*măsurile partidului în vederea întăririi vigilenței bolșevice*” după asasinarea prim-secretarului de la Leningrad, Serghei Mironovici Kirov și cu „*lichidarea rămășițelor de spioni, sabotori și trădători de țară, buhariniști și trotkiști*”.

Alexandr Soljenițîn descrie felul în care s-a desfășurat în sala *Octombrie* de la Kremlin procesul lui Nikolai Buharin, convins fiind că de undeva din spatele unui grilaj Stalin asista la farsa juridică prezidată de Andrei Ianuarevici Vîșinski, așa cum în palatul de la Bahcisarai hanii tătari ai Crimeii savurau în anonimat chinurile la care erau supuși inamicii capturați.

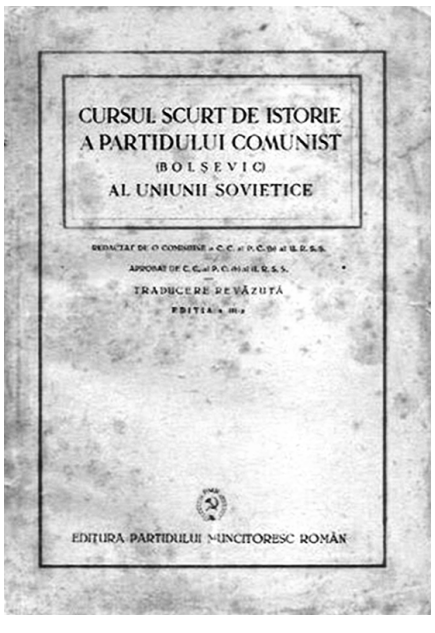
Marele Soljenițîn nu fusese martor la acel proces (avea doar paisprezece ani), dar avea să vadă și să simtă noile valuri de prigoană pe propria-i piele în ultimul an al războiului la care a luat parte ca tânăr ofițer de artilerie. Arestat el însuși pe front de ofițerii NKVD, Soljenițîn descrie în **Arhipelagul Gulag** „o sosire la Peciora, ianuarie 1945: «Trupele noastre au ocupat Varșovia !... Trupele noastre au izolat Prusia Orientală !». O întindere pustie de zăpadă. Deținuții azvârliți din vagoane au fost așezați pe zăpadă în șiruri de câte șase și numărați îndelung, apoi numărați încă odată, fiindcă greșiseră numărătoarea. I-au sculat în picioare și i-au mânat cale de șase kilometri prin zăpada virgină. Era tot un convoi din sud (Moldova), toți cu încălțăminte din piele. Câinii fuseseră sloboziți să meargă foarte în urmă, ei îi împingeau cu labele în spate pe zeki (numele dat deținuților, n.n.) din ultimul rând, le suflau în ceafă răsuflarea lor de câini (în primul rând mergeau doi preoți: unul bătrân și cărunt – părintele Teodor Florea și unul tânăr, care îl susținea – părintele Viktor Șipovalnikov). Ce părere aveți de folosirea câinilor ? Nu, ce părere aveți de stăpânirea de sine a câinilor – tare ar mai vrea să muște !” (**Arhipelagul Gulag**, editura Univers, 2008, vol. I, p. 466, traducere de Nicolae Iliescu)

Pentru noi această pagină are o deosebită importanță: practic, represiunea postbelică din Basarabia nu a început cu deportările din 1949, ci chiar din primele luni ale „eliberării” pământurilor din stânga Prutului de sub „jugul fasciștilor români”.

Cum avea să declare însuși Soljenițîn cartea „*nu conține nici personaje inventate, nici întâmplări născocite*”. Mai mult „*compoziția acestei cărți depășește forțele unui singur om*”, documentația fiindu-i furnizată de „*poveștile, memoriile și scrisorile*” celor 227 de nume prezente pe o listă, începând cu mărturiile lui Dimitri Petrovici Vitkovski, fost deportat la Solovki, mănăstirea transformată în prima închisoare bolșevică pentru inamicii regimului în anii ’20 și continuând cu „reportajele” de la Belomorcanal ale celor 32 de scriitori, în frunte cu Maxim Gorki, în care este identificată „*prima lucrare ce a celebrat în literatura rusă*” (de fapt sovietică) „*munca forțată*”.

Evident, între izbânzile proclamate de **Cursul scurt de istorie a PC(b)US** nu se află această „*industrie penitenciară*” pe care Alexandr Soljenițîn o va denunța în forță, creând primul contrafort al moralei în fața tăvălugului necruțător abătut asupra „*caravanelor de sclavi*”. Începutul lucrului la **Arhipelagul Gulag** e marcat de anul 1958, în condițiile încurajatoare ale faimosului „dezgheț”, din păcate prea timpuriu întrerupt. E perioada în care un tânăr poet Bulat Okudjava (coleg de generație cu noii autori nonconformiști) scria aceste versuri traduse în limba română de Passionaria Stoicescu și Dumitru Balan: „Coborâți jaluzelele albastre ca zorii. / Soro, nu-mi pregăti cine știe ce leac. / Iată, stau nemișcați lângă pat creditorii: / ei Credința-s, Speranța, Iubirea și tac. / Fiul veacului scurt punga larg și-ar desface, / însă pungile-s goale și-i cad dintre mâini.../ – Nu fi tristă, Credință a mea, fii pe pace,–/ mulți datornici avea-vei și-alții încă rămân. / Și-oi rosti nu prea tare, c-o vorbă de miere, / două mâini, vinovat, în sărut vrând să prind: / – Nu fi tristă, Speranță, măicuță și vrere, / mai ai încă atâția copii pe pământ...”

Acest scriitor ruso-gruzin ne vorbește într-un roman (**L’amour toujours**) despre o percheziție a colonelului Durnovo, reprezentant al Ohranei pe moșia Iasnaia Poliana a contelui Lev Nikolaevici Tolstoi *(„moșierul Guberniei Tula”),* determinată de „*informațiile defavorabile cu privire la persoanele care locuiesc la el, cu privire la strânsele lor relații și la alte împrejurări, care au provocat îndoieli*”. Concluzia ? Procedeele practicate de NKVD și ulterior de KGB își aveau rădăcini robuste în autoritarismul țarist. De fapt esența însăși a **Cursului scurt...** este preamărirea unei societăți „*eminamente noi*” dar care nu-și poate masca nicidecum vechile reflexe imperiale.

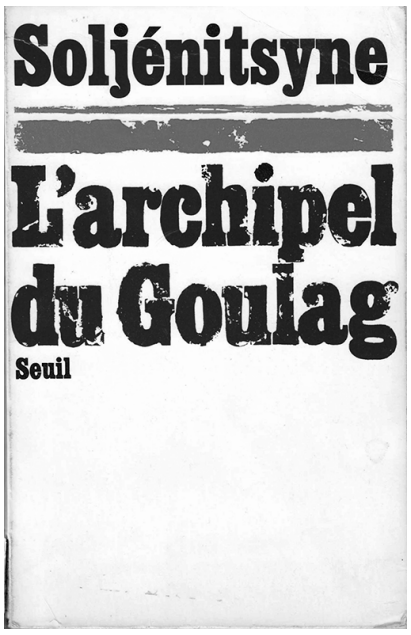
Citind încă în anul de grație 1973 **L’archipel de Gulag** în ediția franțuzească de la *Éditions du Seuil* am fost atent la povestea preotului basarabean despre care am relatat câteva rânduri mai sus sau la aceea a locotenentului Vladimirescu din serviciul de informații al Marelui Stat Major al Armatei regale române și care executase unele misiuni (inclusiv de diversiune, la o divizie de parașutiști din Podolsk) și pe care autorul rus îl întâlnește în lagărul de prizonieri. Relatate pe o singură pagină de carte istoriile

(continuare în pag. 5

(urmare din pagina 4)

ofițerului român pot fi dezvoltate pe întinderea unui roman sau a unui film de acțiune.

Apoi să nu-l uităm pe basarabeanul din **O zi din viața lui Ivan Denisovici**, altă victimă a represiunilor staliniste care s-au revărsat de-o parte și de alta a Prutului...

Cursul scurt de istorie a PC(b)US nu pomenește nimic despre milioanele de vieți curmate de o politică inclementă, urmărind cu fervoare idealul instaurării unei orânduiri sociale nemaiîntâmplate vreodată pe pământ. URSS a fost marele poligon de încercare al experimentului însângerat peste care pare a se fi instalat liniștea aceea din poemul lui Robert Rojdestvenski *Liniștea* (Tișina): „*Liniște-n iarbă, liniște-n trestii, liniște-n codri / (...) De-ai crede că toți oamenii / au părăsit planeta / unul după altul / de-ți vine să crezi că pământul a devenit / muzeul mut al liniștii depline...*”

De la Moscova se promitea lumii o bunăstare nemaiîntâlnită, cu condiția de a urma chemarea marxism-leninismului (în viziunea lui I.V. Stalin, desigur).

Ce urma să se întâmple în România o știm pe propria noastră piele. Și pentru a ne ușura drumul spre „*visul de aur al omenirii*” care se va întrupa în comunismul atotbiruitor, frații cei mari de la Răsărit ne-au trimis **Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice** ca să nu bâjbâim în istorie. Căci „*teoria marxist-leninistă nu este o dogmă ci o călăuză în acțiune*”. Cel puțin așa susținea **Cursul scurt...**

...Se știe că imediat după proclamarea Republicii Populare Române (30 decembrie 1947) vocile unor politruci literari ce veniseră din Marea Uniune Sovietică unde-și aflaseră adăpost temporar sau din temnițele și lagărele politice românești, unde fuseseră internați pentru militantism comunist (ori ... dimpotrivă !) s-au făcut tot mai auzite, cerând un nou parcurs al literaturii (al culturii române în general) prin care să se obțină în final „omul nou”, constructor al unei lumi la fel de nemaivăzută până atunci. Strategia propusă de noii propagandiști aducea aminte de procedeul agrotehnic al *iarovizării* pe care Trofim Lîsenko îl propunea în tratarea semințelor înainte de însămânțare, astfel încât, odată plantate să iasă din pământ înainte de soroc și să se împlinească rapid, ca-n poveștile cu eroi cunoscuți în lumea largă. Agronomul sovietic fusese răsplătit în anii ’30-’40 cu cele mai înalte distincții pentru marea sa diversiune în combaterea legilor geneticii.

Dar chiar mai înainte ca el să fi lansat teoriile acestea fără noimă științifică în Rusia pornise încă din primii ani de după victoria Revoluției din Octombrie 1917 un veritabil „tourbillon” de idei menite să modifice principiile consacrate ale literaturii prin introducerea în artă a „*ideilor Comunei, deschizându-i drumul spre ziua de mâine*”. Astfel în Manifestul LEF (acronim al Frontului de stânga al Artei) din 1923 se arăta că „*LEF va agita prin arta noastră masele, obișnuindu-le cu puterea organizatorică, (...) va confirma teoriile noastre prin arta în acțiune pe care o va ridica la nivelul înaltei calificații, (...) va lupta pentru arta-constructor de viață*”. (v. Leo Butnaru: **Manifestele avangardei ruse**, Trans Arte 2012, pag. 206).

Probabil că nici Balzac, nici Tolstoi, nici Dostoievski ori Flaubert nu se gândiseră vreodată la „arta-constructor de viață”, mulțumindu-se cu viața, pur și simplu, așa cum o lăsase pe pământ Dumnezeu.

Foarte rapid însă aceste încercări de a modifica din temelii eșafodajul literaturii aveau să se constituie într-o veritabilă acțiune demolatoare a unor valori estetice și morale bine întemeiate. Unul din cei mai influenți lideri sovietici, Anatoli V. Lunacearski, devenit grație statutului de stimă pe care-l avea în rândurile intelectualității ruse și – mai ales prieteniei cu V. I. Lenin – primul Comisar al Instrucțiunii în noul guvern bolșevic, considera că „*literatura noastră clasică a creat, desigur, valori de neuitat. Chiar și numai din această cauză nu-i vom întoarce niciodată spatele*”. Dar, vorba aceea, ce-a fost a fost și nu va mai fi niciodată. Căci „*arta cu conținut ce se naște acum trebuie creată (deși aceasta nu e singura cale) sprijinindu-se pe acești clasici*” dar „*e absolut limpede că cultura noastră, care se dezvoltă pe o bază socială mult mai cuprinzătoare și în același timp de o semnificație istorică mult mai înaltă, va cere o artă proprie*” (subl. ns.).

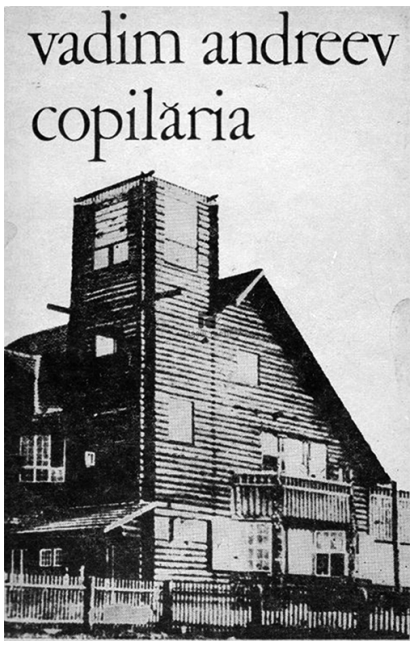
Autorul acestor rânduri nu era un bolșevic ajuns fără voie (și fără merite, ca în alte cazuri) în fruntea unor foruri culturale de mare importanță. Era un cărturar eminent care scrisese texte esențiale nu doar despre scriitorii ruși (Nekrasov, Korolenko, Blok, Gorki) dar, mai ales despre literatura Renașterii (Dante, Petrarca, Boccaccio), despre Rabelais și Cervantes, despre Shakespeare, Schiller și Goethe, sau despre Swift, Heine și Dickens...

Ideea unei noi culturi, specifice epocii (post)revoluționare avea să conducă, fatal, la ideea limitativă a „culturii proletare”, adică a acelei culturi destinate exclusiv „detașamentului de avangardă” al unei națiuni. De aceea în formula „proletcult” ce devenise omniprezentă în limbajul epocii sovietice se vor regăsi atât „cultura proletariatului” cât și „cultul proletariatului” ca poligon ideologic al leninismului, ajuns ca-n imnicul cânt „far și tărie și-avânt”.

Aceste idei, generoase în formă și reducționiste în fond vor marca decenii bune literatura sovietică, în încercarea lor de a impune „noul om” ca model de creație. Un mare cineast documentarist ca Dziga Vertov nu se sfia să declare că, folosind cu ingeniozitate mijloacele oferite de camera de filmat va putea să dea chip unui „Nou Adam”... După al Doilea Război Mondial jubilația „noii Creațiuni” avea să se extindă în toate țările aflate sub autoritatea Kremlinului. Evident, România nu putea lipsi, mai ales că încă din primele luni de „osvobojdenie” mulți intelectuali români s-au repezit să adopte și să elogieze experiența sovietică.

În acei ani, cât timp țara încă era o monarhie constituțională au existat și dovezi de rezistență, de la editarea unor cărți cu mesaj avangardist la traduceri masive din literaturile occidentale și chiar până la epigramele anticomuniste ale lui Păstorel O. Teodoreanu și la o serie de creații anonime ce îmbogățeau un adevărat folclor antisovietic.

Când s-a trecut la înregimentarea scriitorilor în noul front ideologic, unii dintre ei au crezut că o abordare parțială a tematicii partinice va putea oferi satisfacție noilor autorități. A fost cazul marelui Mihail Sadoveanu care, prin **Păuna Mică** considera că s-a achitat de obligațiile ce-i reveneau, ca staroste al scriitorimii române. Plasarea acțiunii într-un fel de falanster din Câmpia Română și intervenția unui fost luptător în „maquis” era departe de ceea ce se aștepta de la Mihail Sadoveanu. Astfel încât, pentru a ilustra convingător „transformările socialiste din agricultură” a trebuit să scoată repede pe piață **Mitrea Cocor**, romanul ce i-a ruinat posteritatea. La fel s-a întâmplat și cu un alt mare prozator, foarte tânăr însă, care descriind drumul unei femei nevoiașe și abuzată de un soț fără conștiință către Partid și iluminare prin actul alfabetizării a încercat să păcălească vigilența cerberilor ideologici. Câțiva ani mai târziu Marin Preda avea să-și achite datoriile față de sistem publicând **Desfășurarea**, o nuvelă în care problema colectivizării agriculturii era pusă fără echivoc în discuție.

Fără îndoială, noile exigențe creau neliniște și nedumerire în rândul scriitorilor din generațiile mai vechi. De aceea Partidul Muncitoresc Român a decis să-și făurească propriile cadre în domeniul artistic. Cea mai cunoscută „aventură” este probabil cea numită *Școala de literatură*, o încercare de „pepinieră” în care – de-a lungul câtorva ani – s-au regăsit elevi, studenți, muncitori și țărani, militari și lucrători comerciali într-un „athanor” în care se amestecau oameni cât se poate de obișnuiți în intenția de a obține creatori cu autoritate, gata să aplice politica PMR. Din fericire, mulți dintre cursanți și-au dovedit talentul nativ, confirmând spusele lui Mihail Sadoveanu potrivit cărora „*de aici vor ieși tot atâția scriitori câți au intrat*”, afirmându-se ca autori importanți ce aveau să privească perioada petrecută în Șoseaua Kisseleff nr.10 ca pe una de verificare a caracterelor, nedispuse la marile compromisuri ce le erau solicitate de ideologii secției de propagandă a Comitetului Central al PMR. Alți „competitori” s-au pierdut iremediabil, întorcându-se la vetrele lor și practicând vechile meserii, fericiți că au scăpat de corvoada împovărătoare a studiului unor broșuri inspiratoare noului destin proiectat de Partid.

Am în față o culegere de reportaje literare din epocă. Se cheamă **Pe întinsul patriei noastre** și a apărut în anul 1953 la „Editura Tineretului a C.C. al U.T.M.”. În nelipsitul din acel timp „cuvânt înainte” se arăta că „*în reportagiile (sic !) cuprinse în acest volum, cititorul va întâlni în primul rând figuri de oameni ai zilelor noastre, va sta de vorbă (sic !) cu înfăptuitorii marilor construcții, cu cei care transformă zi de zi țara noastră pe drumul socialismului victorios. (...) Pe șantiere sau în fabrici, pe ogoare sau în sălile de cursuri, pretutindeni unde cititorul va fi condus pe firul acestor reportagii, el va desprinde marea însemnătate a ajutorului cald și dezinteresat al popoarelor Uniunii Sovietice, care sprijină cu dragoste creșterea neîntreruptă a nivelului material și cultural al vieții poporului nostru.*”

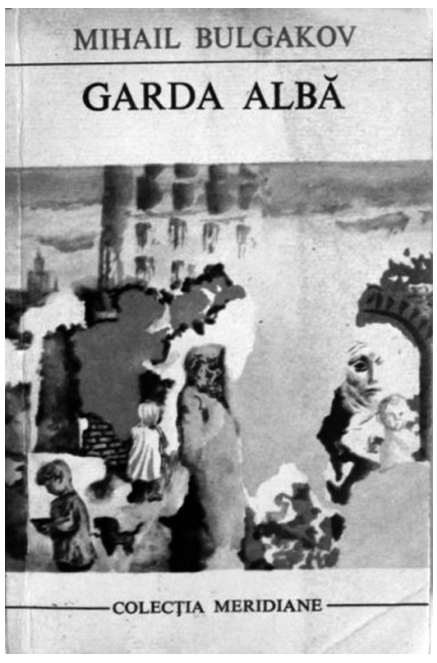
Firesc, tomul acesta impresionant, de aproape patru sute cincizeci de pagini se deschide cu un text despre *Marea noastră învățătoare* Uniunea Sovietică. Delegații de mineri, oameni de știință, literați și actori iau contact cu vasta patrie a socialismului, minunându-se de cele văzute și auzite și gata să devină la înapoierea în țară mesagerii noii lumi întâlnite. Totul se petrece în mistica revelațiilor spectaculoase, în epifania noilor transformări. Nu-i deci de mirare că România încearcă să urmeze modelul din vecini transformând spre pildă faimoasa „Vale a plângerii” de pe Jiu într-o „vale a Bucuriei”. O poetă care la un moment dat avea să părăsească țara pentru a se stabili în Franța – unde a și răposat – scrie despre întâmplări felurite dintr-o școală, în care elevii nu mai par preocupați de însușirea operațiunilor aritmetice și de împărțirea cuvintelor în silabe ci de care dintre ei îl va interpreta pe marele Lenin într-un spectacol omagial. Aceleiași vârste de aur îi sunt consacrate și numeroase pagini despre „o vizită la Galeria Națională de Artă” unde copiii descoperă nu doar chipul meditativ al lui Bălcescu, ci și pe acela al unui boier din familia Cătuneanu, pictat de Constantin Daniel Rosenthal care a știut „*cu demnitate și mândrie de artist*” să-l înfățișeze pe boier „*cu privirea sa rece, nesuferită, cu trupul său firav și bolnăvicios*” creând deci o autentică emblemă a unei clase de exploatatori. Autorul amplului reportaj era un pictor distins, la nici 30 de ani, cu Premiul de Stat pentru lucrările sale proletcultiste și care avea să găsească la un moment dat drumul spre Apus, stabilindu-se și decedând în Germania Federală.

E aproape straniu să parcurgi după șapte decenii de la apariție aceste pagini în care descoperi ce compromisuri uriașe erau obligați să facă scriitori afirmați înainte de război și care scriau acum despre *Fetele din brigadă* sau un eminent traducător și prieten apropiat al lui Paul Celan nevoit să scrie despre *Viața de ieri și de azi a Lucreției Rășinaru, mulgătoare stahanovistă*. (Pentru cei care n-au apucat limbajul de fier-beton al epocii vom preciza că substantivul *stahanovist* se trăgea de la harnicul miner din Donbas Alexei Stahanov care înzecea recordurile de producție după modelul cristic al înmulțirii pâinilor.)

Apoi mă gândesc la un mare poet avangardist devenit – după război –traducător și autor de cărți pentru copii și care, într-o după-amiază petrecută în Palatul Pionierilor nu uită că „*pe aleea Miciurin, în umbra deasă, prin boschete țârâie greierii*” și că „*agronomii din cercul tinerilor naturaliști își duc activitatea în aer liber, sub nucul rotat de lângă sere*” ori că „*vreo douăzeci de pionieri deprind meșteșugul tipografiei*” și că unul dintre aceștia, Victor, „*vorbește despre marile construcții ale comunismului*” cunoscând „*zeci de amănunte în legătură cu Canalul Volga-Don, urmărind încă de la începuturile lor giganticele lucrări ce se desfășoară pe întinsul Uniunii Sovietice*”.

Am putea spune că încă nu-i trecuse prin cap viitorului mare prozator kirghiz Cinghiz Aitmatov să scrie povestea mankurtizării când noi românii ne și legasem singuri la cap cu otgoane ideologice ce suprimau gândirea liberă a copilăriei.

S-ar putea scrie despre această carte încă una, cu același număr spornic de pagini pentru a explora mecanismele unei propagande impuse din afară și executate cu elan dinlăuntru. Din fericire, deceniul acesta, importat pe bani grei sub forma *sovromurilor* și-a estompat consecințele, după retragerea în vara lui 1958 a garnizoanelor Armatei Roșii din România. Chiar dacă după el au urmat altele, destul de împovărătoare dar în cuprinsul cărora artele și literatura și-au aflat rosturile esențiale. Numărul apreciabil de titluri ce fac cinste autorilor lor este o vie dovadă. Între acestea se află și cele ale unui regretat prieten, prezent în antologie. Își făcea în acel timp stagiul militar drept care nu putea să nu scrie despre *Bravii noștri ostași* care-și descopereau în cazarmă noua familie și unde, pe lângă meseria armelor învățau multe alte lucruri, începând cu scrisul și cititul, în ampla acțiune de alfabetizare.

Acel prieten al meu, dispărut la vârsta Psalmistului, nu putea scrie în tinerețe altfel decât era somat să o facă. Și totuși, miile de pagini publicate în următoarele șapte decenii l-au impus drept cel mai important nuvelist al literaturii române de azi...

I. L. Caragiale: Masca și Ființa

G. Apostoiu

(III)

Ce se mai poate scrie despre Caragiale ?

Într-o discuție ocazională, fostul meu profesor Șt. Cazimir se întreba retoric: ce se mai poate scrie despre Caragiale ?

Să nu ne inhibăm. Generațiile au nevoie de lectura lor. Timp de un secol bine încheiat, T. Maiorescu, G. Ibrăileanu, P. Zarifopol, P. Constantinescu, G. Călinescu, T. Vianu, Ș. Cioculescu au investigat universul caragialian, după care alte generații V. Cristea, M. Zaciu, I. Negoițescu, mai recent M. Iorgulescu, N. Manolescu, Mihai Zamfir, Florin Manolescu, Răzvan Voncu ne-au lăsat, la rândul lor, studii de patrimoniu în bibliografia caragialiană.

Ochiul criticului are repere diferite. După cum merge lumea !

Bibliografia dedicată scriitorului este întrecută – nu sunt chiar sigur ! – doar de cea eminesciană. Într-adevăr, ce se mai poate scrie despre Caragiale ?

Să zice că mai este câte ceva de spus despre editarea în timp a operei scriitorului. Ediției integrală Zarifopol (I-III) și Cioculescu (IV-VII) din anii '30 i-au urmat ediții incomplete, alcătuite în funcție de interese politice, ediții care au viciat receptarea corectă a operei, iar generații întregi au fost private de gândirea lui Caragiale. Cazul ediției *I. L. Caragiale Opere*, din 1950, apărută la Editura de Stat, este elocvent, el ilustrează intruziunea factorului politic în tot și în toate. Patrimoniul culturii naționale, din care face parte opera lui Caragiale, reprezintă suma credințelor, valorilor și modului de gândire al unui popor. Tradiția, ca și limba, religia, ca și istoria, etnia, ca și națiunea intră în acest patrimoniu. În ediții succesive celei din 1950, cenzurarea lui Caragiale a devenit cronică, fie pentru a fi eliminate unele referiri la străini, fie pentru a fi impusă o lectură preferențială, convenabilă direcției politice. La fel s-a procedat și cu Eminescu. În privința tratamentului străinilor, Caragiale nu are o opinie diferită de a scriitorilor din vremea lui, adică să limpezească tulburările cum zicea el în scrisoarea trimisă lui Vlahuță. Un scriitor care a scris *Păcat* și *O făclie de Paște* nu poate fi învinuit de xenofobie, cum nu poate fi învinuit de antiromânism pentru că a scris *Rromânul* și *Rromânca.* Rostul literaților, cum îi plăcea să definească misiunea scriitorului, este și acela de a nu fi de acord cu politica, de a pune în discuție logica acesteia în numele unei viziuni proprii despre valorile și principiile morale.

În anii '50-'60, cenzura a operat arbitrar și abuziv în alcătuirea edițiilor Caragiale mai ales în selecțiile pentru manualele școlare sau edițiile populare. Pe fond, este vorba de cenzurarea pe temeiuri politice. Ca și în cazul lui Eminescu. Din discursul lui Cațavencu despre faliții Europei era scoasă sau trunchiată replica: „În Iași, de exemplu, – permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată ! – în Iași n-avem nici un negustor român, nici unul… Și cu toate aceste toți faliții sunt jidani ! [substantiv folosit în vocabularul curent al vremii, n.n.] Explicați-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel !"[1]

Cinismul și incultura lui Cațavencu, model de demagogie ineptă, strălucea, însă, în toate spectacolele și manualele școlare: „Ce vreau ? Ce vreau ? Știi bine ce vreau. Vreau ce mi se cuvine după o luptă de atâta vreme; vreau ceea ce merit în orașul acesta de gogomani, unde sunt cel d-intâi… între fruntașii politici…[2]. Cum nu lipsește stupiditatea din discursul electoral al aceluiași Cațavencu în materie de istorie: „Or, mai întâii și-ntâi istoria ne învață anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc, ba chiar dă înapoi, că legea progresului este așa, că cu cât mergi mai iute, cu atât ajungi mai departe"[3].

Despre cenzurarea lui Caragiale – în general, a scriitorilor bănuiți/acuzați de xenofobie de cei cărora anti-„românismul" le cădea bine doctrinar, nu a fost manifestat vreun elan critic. Publicistica marelui dramaturg – împreună cu cea a lui Eminescu – aflată la temelia gazetăriei politice moderne în România, au fost forfecate, ignorându-se crezul lui Caragiale potrivit căruia „unul este *meritul*, altul este *dreptul*". Orice mare gazetar din veacul apariției conștiinței naționale și a constituirii statelor naționale a rezonat cu interesele propriului popor, s-a raportat la interesul național al acestuia: francezii ca și germanii, italienii ca și austriecii, românii ca toți aceștia. Cei doi mari scriitori, Eminescu și Caragiale, cărora li se alătură Slavici, aflați în contact direct cu presa occidentală, diagnosticau ușor bolile morale ale politicii, în general ale politicii care forța istoria. Pentru putere, acesta era un păcat și nu de puține ori gazetăria lor a fost pusă sub ghilotina cenzurii. Or, cenzura politică, adică puterea de a interzice, se află pe poziție antinomică cu literatura, cu voința de a scrie. A împiedica voința de a spune din motive ideologice este un act de ingerință, de limitare a dreptului la opinie. În comentariile pe marginea volumului *Critice* al lui Dobrogeanu Gherea, Caragiale are acest memorabil silogism: „Dacă nu împărtășesc părerile cuiva, acela nu poate zice numaidecât că-i sunt adversar, căci atunci ar trebui să fiu adversarul tuturor celor ce au o părere sau o sistemă, deoarece eu nu sunt în stare să am vreo părere și nici să împărtășesc vreuna pe de-a-ntregul. Pentru mine, părerile sunt egal de legitime, egal de întemeiate și, prin urmare egal de respectabile… și continuă cu o precizare care îl definește ca scriitor liber… Niciuna însă nu poate face pentru mine lege"[4].

Celor trei, Caragiale, Eminescu, Slavici, erudiția le-a fecundat actul de creație și, deopotrivă, simțul politic. Eminescu consulta presa germană și franceză, Caragiale, profesor de franceză și de istorie, presa franceză, Slavici, presa chezaro-crăiască de la Viena și Budapesta. În publicistică și, mai târziu, în epistolar (de înțeles în condițiile părăsirii țării), Caragiale își expune frecvent opiniile în privința datoriei scriitorului și, inevitabil, despre condiția socială a acestuia.

Citită fără *parti-pris*, gazetăria lui este, deopotrivă, savuroasă și acidă, iar sentimentul angajării rămâne permanent. Răspunsul lui la o solicitare a lui Cazzavillan de a colabora la „Universul" se transformă într-o confesiune sceptică despre limitele practicării marii gazetării în România. Pentru a da credibilitate opiniei, el șarjează pe tema imposibilității de a apăra adevărul. Treaba gazetarului român „Este foarte grea, așa gândesc eu, să scrii românește; nu doar pentru limba românească, fiindcă și în limba noastră se poate spune frumos orice adevăr; ci pentru lumea românească, în fața căreia nu orice adevăr trebuie spus, fie cât de frumos – ba încă și mai ales atunci…". În stilul lui inconfundabil, Caragiale recurge la dialog (instinctul de dramaturg !) pentru a lămuri îngrădirii gazetăriei în România:

– De ce oare ?

– Foarte simplu, fiindcă la noi din cale-afară multe adevăruri sunt supărătoare, stricătoare, primejdioase.

– Lumii-ntregi ?

– Nu lumii-ntregi, ci unei părți din lume, care e mai puternică decât lumea toată.

– O parte mai puternică decât toată lumea ? Cum se poate ?

– Se poate foarte lesne…

– ?

– Fiindcă toată este mai slabă decât acea parte…"[5]

Marele nostru artist ION BREZEANU în rolul lui Ion Nebunul din Năpasta de Caragiale. Fotografia noastră a fost luată în cabina lui Brezeanu în seara sărbătoririi a 50 de ani de teatru.

Realitatea ilustrată, ianuarie 1935

Într-un *speech* ținut în 1897 la o adunare a conservatorilor, publicat cu titlul (inversat !) *Literatură și politică,* Caragiale sesizează un paradox: declarativ, politicieni acceptă că „energia cea mai înaltă a unei națiuni îi este propria gândire a cărei cea mai puternică manifestare nu poate fi decât literatura națională"[6]. (24) În realitate, „energia politică" nu îi este de folos literaturii. Florin Manolescu pune un diagnostic corect al facturii („un sistem de norme") și scopului („acreditarea artistică") scriitorului cu cititorii, critica și instituțiile, în speță Academia. Potrivit acestuia, în publicistică, I. L. Caragiale „este un genial dialectician, capabil să se exprime cu egală strălucire în toate momentele carierei sale, în teatru și în proză, în schițele telegrafice din varianta momentelor sau în povestirile de mai mari dimensiuni din *Schițe nouă,* în fine în publicistica de partid sau în literatura epistolară"[7]. (25) Suntem în fața unor profesiuni de credință, poate chiar a unui exercițiu de antropologie literară, atât cât poate fi posibilă intersectarea acestei științe cu literatura.

Există un punct de convergență al opiniilor: experiența umană. Într-o scrisoare, Vlahuță ține să direcționeze discuția spre o dezbatere în jurul adevărului, incriminând politica pentru că „nu te lasă să spui ce ai pe inimă". Dilema: „Un literat înscris într-un partid poate să-și spună tare gândul lui întreg ? Asta-i întrebarea", scrie Vlahuță. Caragiale consideră întrebarea filosofică și răspunde ironic: „Incapabil satisface. Caută București filosof". De fapt, înțelegem, pentru Vlahuță tema adevărului este tema libertății scriitorului angajat sau mai corect, a angajamentului politic al scriitorului. De data asta, Caragiale renunță la ironie și precizează un pic pesimist: „Mai întâi scurt: nu numai politica ne împiedică să spunem ce avem pe inimă; și un literat, chiar neînscris în vreun partid, nu poate să-și spună totdeauna gândul întreg. Iar dacă e o mare fericire, cum zici tu, să-și poată spune cineva ce are pe inimă, gândul lui întreg, apoi trebuie să mărturisim că bietului muritor, această fericire, ca și multe altele, îi e dat numai s-o dorească"[8]. În argumentație revine tema condiției sociale a scriitorului, aparent expediată de Caragiale sub pretextul, ironic și acesta, al „inutilității sociale a literaturii". În scrisori, sunt evocați Dante, Goethe și Eminescu pentru susținerea ideii că un adevărat scriitor trebuie să se detașeze de constrângerile existențiale. „Ei și ? dac-a pătimit atâtea tăvălindu-se în mocirla vremii și lumii lui, l-a-mpiedicat asta să lase ce-a lăsat în urmă-i ? Ba, dimpotrivă. Fără atâtea necazuri, tăvăleală și-ndârjeală, nu lăsa ce-a lăsat spre gloria patriei lui și spre onoarea omenirii"[9]. Premiza pe care este construit acest răspuns o găsim în convingerea lui Caragiale potrivit căreia artistul nu trebuie să se îndepărteze de patimile lumii, nici să fie simplu spectator olimpian la frământarea societății lui. Nu suferința, cauzată sau nu de politică, sigilează valoarea, ci talentul.

Prietenia lui cu C. Dobrogeanu-Gherea nu îl îndepărtează de spiritul *Junimii*. Într-o scrisoare, îl încredințează pe Vlahuță: „Nu crede cumva, după cele de mai sus, că aș fi partizanul artei cu tendință. Nu ! să ferească Dumnezeu ! Am rămas, cum mă știi, partizanul neînduplecat al tendinței cu artă"[10]. Diagnosticul pus de scriitor pe interferența politicului în artă este un ecou al experiențelor proprii, cele care l-au determinat să aleagă exilul. Să limpezești „vremea tulbure", cum considera Vlahuță că ar fi datoria scriitorului, presupunea pentru Caragiale să înțelegi și să arăți pricinile de rea alcătuire a politicii. Să o „îndulcești", da, scriitorul are astfel de datorii. Mai ales în privința insuflării de către artist a unui dram de credință, confirmate de certitudini. El este singurul responsabil pentru dreptul la existență a propriei opere. Pentru mai multă claritate, în cronica la vol. *Critice* al lui C. Dobrogeanu-Gherea, el precizează: „Gherea știe bine că, dacă e vorba de literatură și artă, pentru mine nu pot încăpea decât numai și numai talentul. El știe bine că pentru mine, când e vorba de frumos, nu mai poate fi vorba și de bun sau de rău, de drept sau de nedrept, de onest sau de neonest.

Frumosul este singurul atribut potrivit al lumii, tot așa de nemărginit ca și dânsa; precum în ea nu încape decât ea însăși și nu mai poate încăpea altceva, fiind că oriunde tot ea este, asemenea și când e vorba de frumos, numai de el poate fi vorba și de nimic altceva"[11]. Lui G. Ibrăileanu, în noiembrie 1909, îi adresează un reproș amical: „mi se pare că exagerați oleacă importanța tendinței morale și sociale în artă"[12].

Corespondența cu prietenii, informațiile din scrisori prezintă interes pentru istoricii literari. Colocvialitatea nu înăbușă ideile, le subliniază inteligent. În februarie 1906, îi confirma lui Gherea (cu o înțepătură amicală) crezul lui literar: „Dragă Costică, scriu o piesă într-adins să-ți placă ție: artă cu tendință, de hatârul tău, și artă pentru artă, de hatârul ei"[13]. Istoricii literari consideră că este vorba de proiectul piesei *Titircă, Sotirescu & C.ie,* nerealizat. Același tip de umor îl păstrează și în corespondența cu Vlahuță.

---

[1] Idem, I, *O scrisoare pierdută*, p. 156-157.
[2] Idem, *Teatru* I , p. 130.
[3] Idem, *Teatru* I, p. 149.
[4] Idem, *Publicistica* II, *Criticile lui Gherea*, p. 203.
[5] Idem, II, *Păreri libere*, p 261.
[6] Idem II, *Literatură și politică*.
[7] Florin Manolescu, cap. *Caragiale,* în Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul scriitorilor români*, p. 460.
[8] I. L. Caragiale, II, *Politică și literatură*, p. 300.
[9] Idem, II, p. 289.
[10] Idem, II, p. 289.
[11] Idem II, *Publicistica*, *Criticele lui Gherea*, p. 203.
[12] Idem, II, p. 526.
[13] Idem, II, p. 482.

Cărți privite de aproape

Ana Dobre

Poeta Evelyne Maria Croitoru, stăpână a unui imaginar propriu, conturat în volume precum *Secretele macilor* (2017), *O cafea cu tine* (2019), *Caligrafia destinului* (2021), este și o cititoare empatică și comprehensivă de poezie.

Rodul acestor lecturi îl constituie cronicile și recenziile unor volume de poezie pe care le semnează *Evelyne Croitoru*. Conștientă de caracterul distinct, dar nu divergent al celor două domenii pe care, cu dragoste, le slujește, și-a ales numele prin care se identifică în poezie – Evelyne Maria Croitoru, iar în critica literară – Evelyne Croitoru.

Procedează astfel în acest volum *O privire de aproape*, primul său volum de critică literară pe care îl trimite în lume, între copertele căruia și-a adunat parte dintre cronicile de întâmpinare pe care, cu generozitate, le-a publicat, între 2018-2025, în reviste literare precum *Luceafărul de dimineață*, *Neuma*, *Litere*, *Ateneu*, *Caligraf*, *Banchetul*, *Steaua*.

Trebuie specificat că volumul reunește doar cronici (62 la număr) la volume de poezie, acele volume pe care ochiul poetului, modelat în lectură critică, le-a apropiat/apropriat printr-o *privire de aproape*, metaforă care sugerează o posibilă metodă de lectură în abordarea textului literar.

Fiind ea însăși o creatoare de ficțiune, Evelyne Croitoru știe că în textul confratelui se pătrunde cu atenția mărită, care poate să fie fidelă sau infidelă, dar, întotdeauna *privind textul de aproape*, în ochii lui himerici, în intimitatea ideaticii, acolo unde se retrage sufletul celui care scrie. Poate, astfel, pătrunde într-un tărâm misterios care i se dezvăluie *așa cum este el*, nu cum ar vrea ochiul critic al poetului să-l corijeze/modifice, adaptându-l viziunii proprii. Poate, de aceea, cândva, Titu Maiorescu spunea că între poet și critic există o incompatibilitate radicală, că poetul este absolutamente subiectiv, incapabil să iasă din propriul imaginar care-i conține viziunea artistică, inflexibil, deci, *în propria impresie*, iar rolul de *judecător* al textului literar trebuie să revină doar criticului.

Actul critic înseamnă/presupune un dialog al subiectivităților, un mod de comunicare al sensibilităților poetice. Citind un text, receptorul, criticul, suprapune subiectivitatea sa subiectivității celuilalt. Evelyne Croitoru nu rămâne inflexibilă în propria impresie artistică, privirea ei critică se apropie, pătrunde în textul celuilalt și *vede* tot ceea ce trebuie văzut pentru a reliefa o individualitate poetică. În plus, Evelyne Croitoru are capacitatea de a sintetiza, *depărtând privirea de aproape* pentru a putea privi și *de departe*, din unghiul ordonatorului de poetici, de scriitură.

Argument-ul este important prin ceea ce afirmă despre intențiile autorului, despre metoda de lectură, despre relația personală cu literatura. Această relație se realizează pe text, prin volumele unor confrați, în care caută dominanta timpului, a actualității din lirica românească, căutându-se, totodată, pe sine, pentru a afla punctul de convergență cu poezia contemporană.

Într-o lirică diversă, flexibilă, deschisă diferitelor experimente, ea identifică, în acest fel, un *stil contemporan*, marcat de originalitatea expresiei, efect și consecință a transfigurării experienței de viață, semnalează o *libertate formală*, atât a textului, cât și a creatorului. Se adaugă, apoi, subiectivitatea pronunțată, tematica diversă, un anume exorcism prin care poeții încearcă noi sonorități și semnificații, sfidând „mijloacele edulcorate ale cuvântului". Toate acestea concură în a contura și configura imaginarul poeziei actuale, imaginar în care fiecare își trăiește propriul vis de creație.

Evelyne Croitoru acordă acest înțeles înalt travaliului pe care creatorul, în singurătatea lui creatoare, o duce în căutarea cuvântului ce-i exprimă adevărul: „A trăi înseamnă a cunoaște, a scrie poezie înseamnă a respira realitatea prin toți porii...". „Poetul are cuvintele sub piele", conchide, la capătul argumentației persuasive, care e, totodată, și o pledoarie pentru literatură, pentru lectura care îmbogățește spiritul.

Trec prin vămile obiectivității critice poeți și poete care ies, prin lectura Evelynei Croitoru, aceleași/aceiași, și, totuși, altfel, cu o nouă lumină pe chipul poeziei lor: Raluca Faraon, Ion Cristofor, Nicoleta Milea, Varujan Vosganian, Horia Gârbea, Andrea H. Hedeș, Victoria Milescu, Mihai Barbu, Hanna Bota, Codruț Radi, Carmen Georgeta Popescu, Vilia Banța, Kir Papas, Gabriela Gheorghișor, Emil Lungeanu, George Vulturescu, C. Petrache, Gabriel Burlacu, Mihaela Stanciu, Sonia Elvireanu, Ion Bogdan Ștefănescu, Valentin Busuioc, Loreta Popa, Vasko Popa, Ana Ardeleanu, Călin Dengel, Petru Ioan Crețu, Oana Boc, Miruna Drăghici, Maria Grădinaru, Mircea Teculescu, Cosmin Andrei Tudor, Luminița Zaharia, Răzvan Fugaciu, Mihaela Radian, Elena Armenescu, Mihaela Gudană, Luiza Cala, Carmen Tania Grigore, Camelia Florescu, Andreea Ruxandra Tudor, Cătălina Hașotti, Anda Mihaela Miroiu, Ion Crostea, Marieta Cristian, Adriana Buroi, Samir Malomer, Gabriel Dragnea, Maria Ecaterina Mihăescu.

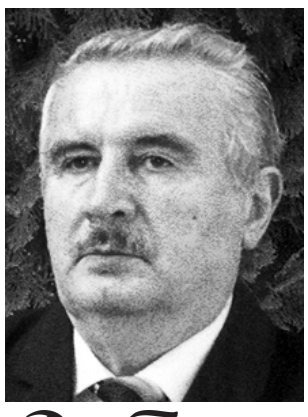
Universul poetic s-a întâlnit cu universul de idei și de gânduri ale Evelynei Croitoru, iar forma pe care le-a dat-o reflectă, simultan, pe poet și pe critic.

Lectura este empatică, vizează centrul gândului celuilalt, centru în care converg înțelesurile relevante pentru a aduce poezia mai aproape de cititor, coborând-o, pentru a o înălța, în agora cetății.

(Evelyne Croitoru, *O privire de aproape*, Editura Neuma, Cluj-Napoca, 2026)

Semnal

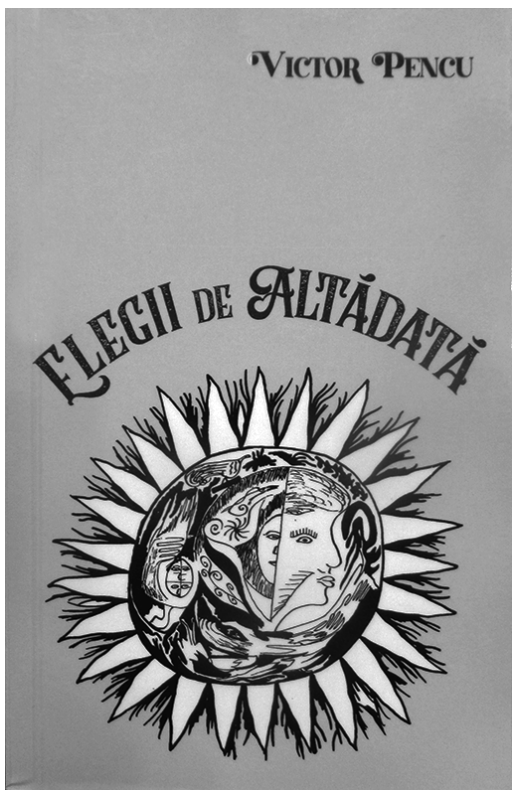
Victor Pencu – poet născut, nu făcut

Dan Florică

Cea de-a opta carte de poezie a poetului gâștestean și totodată bolintinean Victor Pencu, a apărut recent la editura Manifest Books din București și este intitulată *Elegii de altădată*. Despre poet știm că a debutat în anul 2000, cu volumul *Neodihna cuvintelor*, editat la Amurg Sentimental, an în care cuvintele poetice ale autorului, după cum declara, devin active, însuflețite. Debutul său editorial s-a petrecut târziu, la 50 de ani, acesta fiind influențat de lipsa de finanțare, dar și de confuzia valorilor din acea perioadă.

Ce a făcut înainte de evenimentele din 1989 ? A activat și scris, desigur, clasic la început și apoi modern, după cum indică ale sale cărți. Simțind nevoia să știe cum scriu alții din generația sa, și nu numai, a colindat cenaclurile, revistele literare și editurile bucureștene în special cu prietenul său. Așa a ajuns, la cumpăna dintre milenii, la Amurg Sentimental care avea cenaclu, revistă și editură totodată. Aici s-a hotărât să debuteze editorial și chiar a făcut-o, cu sprijinul meritat al poetului Ion Machidon. Lucru firesc, întâmplat multor creatori literari. Nici după anul 2000, tranziția la economia capitalistă, așa cum s-a desfășurat la noi, nu l-a motivat să scrie mai mult, dar l-a determinat să se perfecționeze profesional, literar, să continue să scrie tot mai bine. Și-a încercat forțele literare la diverse concursuri („Dimitrie Bolintineanu" și „Nichifor Crainic"), obținând meritorii premii literare I și II care i-au dat încredere să continue. La astfel de concursuri literare a întâlnit scriitori cu prestanță precum Petre Ghelmez, Florentin Popescu, Radu Cârneci, Dumitran Frunză etc. Publicarea de cărți s-a întețit abia după anul 2015, când i-au apărut anual sau bianual câte un volum de poezie, ajungând acum la numărul opt, cărți cu care și-a încântat prietenii și cititorii, pe consumatorii de gen liric.

Victor Pencu a fost influențat în creație de marele poet Nichita Stănescu, cu care semăna fizic foarte mult după spusele criticului Ovidiu Papadima și de unchiul său, Nichifor Crainic, pe care l-a urmat în poezia religioasă și chiar în filozofia acestuia de viață, trăgând și concluziile care se impun. În ceea ce privește poezia religioasă, V. Pencu o practică în mod discret, fără a epata, fără a afecta dogma teologică. Are unele asemănări cu Fănuș Neagu în ceea ce privește luxuriança și originalitatea figurilor de stil folosite.

Privind acum în urmă la cele opt cărți ale poetului Victor Pencu, însumând aproximativ o mie de pagini, remarcăm caracterul lor autobiografic (caracterul *autoreferențial* mai mult decât evident, după aprecierea corectă a criticului Florentin Popescu). Totodată este de evidențiat și caracterul lor religios, remarcat de criticul Gabriel Dragnea care susține că poetul „este prin excelență un creator al poeziei religioase, construită în notele sale cele mai moderne". În primele cărți ale lui Victor Pencu numai unele cuvinte și expresii se dovedesc a fi extrase din spațiul rezervat poeziei religioase, dar mai târziu, mai ales în ultima carte, a opta, poezia sa devine evident religioasă. Profesia i-a fost de real sprijin în acest sens, ținându-l strâns legat de adevărurile ortodoxiei. Și pentru a confirma că este adevărat pe coperta I este înserată o parte din lucrarea intitulată *Geneză*, premiată la un concurs de specialitate. Nu sunt de acord cu ideea că „ruralul nu-l merită"; nu trebuie să cerem comunităților noastre mai mult, căci altfel ajungem în situația paradoxală de a fi cel puțin egale celui foarte talentat, aceasta fiind însă imposibil. Uneori geniul artistic își depășește cu mult vremea și condițiile. Răsplata pentru creatorul artistic este aprecierea criticilor de specialitate și fericirea din timpul creației, când se simte asemeni Creatorului său, care i-a dat harul de care dispune.

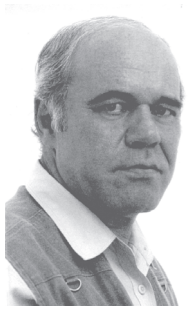
Criticii, în totalitate, susțin calitatea poeziei sale, iar unul dintre ei (e vorba de Ion Gh. Ștefan), ne face cunoscut recent „că unii membri ai U.S.R. nu se ridică la nivelul măiestriei sale poetice". Părerea unanimă este că „este poet născut, nu făcut, creând metafore pe cât de neașteptate, tot pe atât de incitante" (Florentin Popescu). Elegiile sale, influențate de Nichita Stănescu, „rup zăgazurile tradiționale, printr-un limbaj frust, aproape violent". E aprecierea criticului Florentin Popescu.

Poetul Victor Pencu duce poezia modernă pe culmi mai înalte și dovedește, dacă mai era nevoie, că românul se naște poet, că sfințește locul în care trăiește ridicând cetăți literare, mai ales acolo la țară, unde, să nu uităm, s-a născut veșnicia.

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (LVI)

Între topos și atopos

Ion Andreiță – portret într-un chenar cu cărți

Florentin Popescu

În cei mai bine de cincizeci de ani de când mă mișc prin viața literară a Bucureștiului mi-a fost dat să cunosc sute de scriitori și ziariști și tot felul de „pălmași cu condeiul” (ca să-l citez încă din primele rânduri pe omul despre care scriu ceva mai la vale), de toate orientările și din toate generațiile. Câștigurile dobândite astfel se înțeleg de la sine. Ele au fost de ordin profesional, dar și altfel – legate de psihologii, caractere, suflete.

Și dacă Dumnezeu mi-a dat tăria și harul de a scrie despre unii dintre ei în varii împrejurări cred că am avut și un mare noroc.

Când l-am întâlnit pentru prima oară și când l-am cunoscut pe Ion Andreiță ?

Iată o întrebare la care n-aș putea da un răspuns exact. În orice caz a fost cu mult înainte de 1989 când, bătând des drumurile spre Casa Scânteii (azi Casa Presei), îmi va fi dat să-l întâlnesc – poate la *România liberă*, sau mai degrabă la *Scînteia tineretului*. Asta după ce îi citisem mai înainte zeci de reportaje în paginile acestor două ziare care ajungeau până și în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. Vin și cu o mărturisire: dacă nu o adevărată „Carte de învățătură”, în orice caz materialele semnate de el erau texte din care aveai întotdeauna ceva de învățat ca ins care pășeai și tu, pe atunci, în fascinanta lume a presei.

Ion Andreiță se distingea din masa mare a publiciștilor prin câteva „date” care nu l-au părăsit nici azi: omenia, frumusețea, înțelegerea cu care își aborda interlocutorii, apoi prin naturalețea și firescul în care scria.

Nu era vorba să învăț de la el, ori să-i devin cumva, fără să-mi dau seama, un epigon, că de scris se cheamă că știam și eu de vreme ce eram student la Filologie, publicam în *Viața studențească* și *Amfiteatru*, iar la facultate aveam, între altele și un curs de ziaristică.

În acei ani (e vorba mai ales de deceniile opt și nouă ale veacului trecut) apăreau destule ziare și reviste. Cei mai mulți dintre ziariști scriau pur și simplu din datorie profesională (ca să-și justifice prezența într-o redacție și primirea unui salariu era musai să scrie), dar foarte puțini o făceau din pasiune și cu dăruire, implicându-se adică în subiectele și temele abordate, empatizând, am zice azi cu un termen nu prea des folosit, cu personajele cu care se întâlneau.

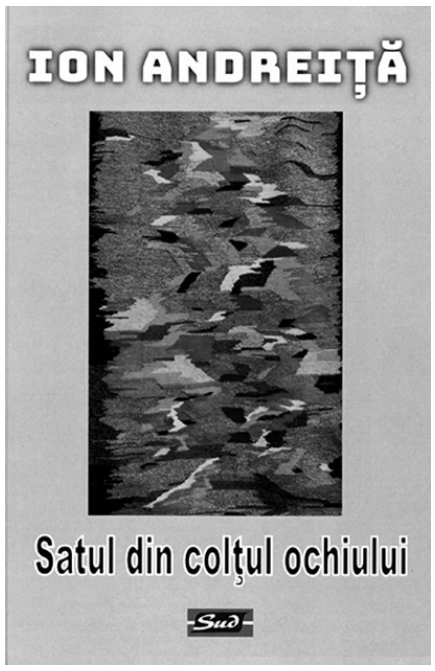
De aici, desigur, și acel „clenci” de acroșat cititorii, dar mai ales acel *firesc* și acel *omenesc*, chiar și într-o presă saturată de lozinci și de texte scrise la comandă politică.

Am făcut această lungă introducere fără de care am considerat că noua carte a lui Ion Andreiță (*Satul din colțul ochiului*, Editura Sud, Bolintin Vale, 2025) n-ar putea fi degustată și înțeleasă în litera și spiritul ei. Și evaluată la fel, cu judecăți drepte, corecte și cinstite.

Să spun că și cărțile au suflet este, desigur, un loc comun. Au spus-o destui alții înaintea mea. Însă în cazul de față cred și simt că este vorba de ceva mai mult.

Volumul de acum are, și el, fără îndoială, suflet. Ba chiar mai mult: cuprinde în paginile ei și un alt suflet, insinuat, ori simțit la tot pasul, pagină cu pagină adică. E sufletul autorului, el însuși deschis ca o carte spre a fi citită cu atenție, cu răbdare și nu în ultimul rând cu plăcere și bucurie.

Oltean din Slatina, Ion Andreiță a fost în toată viața lui de ziarist, un „pălmaș cu condeiul”, ca să-l citez din nou (deși astăzi scrie la calculator) un neliniștit, un căutător de noutăți, un ins căruia i-a plăcut să întâlnească oameni de toate meseriile și din toată țara, să stea de vorbă cu ei „de la om la om”, să-i asculte și să fie ascultat, să-și alcătuiască un fel de bibliotecă vie în memorie și în suflet.

Ei, bine, cartea de acum este o mostră mai mult decât convingătoare despre *ce* și *cum* s-a strâns în acea „bibliotecă de suflet” de-a lungul și de-a latul multor ani în care a străbătut România (și mai ales satele) și a cunoscut, viața, păsurile, gândurile oamenilor, mai apoi scriind despre toate în paginile de ziar. Totdeauna însă (și cartea despre care înșir aci câteva impresii o dovedește cu prisosință !) a mai fost și ceva ce n-a putut încăpea, la vremea respectivă, în pagina de ziar. Din lipsă de spațiu ori din alte motive. Acel „ceva” se regăsește acum în niște pagini vibrând de viață, impresionând, marcându-te pe tine cititorul, chiar dacă lucrurile și datele despre care face vorbire autorul s-au petrecut demult, chiar dacă satul despre care scrie nu mai e ce-a fost cândva, chiar dacă... și așa mai departe.

Ce este *Satul din colțul ochiului* ? „Adică – ne previne Ion Andreiță – satul aflat acolo, la coada ochiului, cum se mai spune, ascuns cuminte în colțișorul lui. Satul în care te-ai născut și-ai nădăjduit; satul tău, desigur, dar, în egală măsură, satul nostru, românesc, care te/ne însoțește totdeauna, oriunde și oricând, la bine și la rău – și care nu te părăsește niciodată. E de ajuns să întorci capul – și de după umăr răsare, palpită, se-nalță, freamătă o lume întreagă, urmându-te cu înțelegere și sinceritate”.

Poate că un critic constipat și cu mofturi va căuta în cartea lui Ion Andreiță o „unitate”, un „fir conducător”, „o coloană vertebrală” etc. și negăsind-o va fi dezamăgit.

Eu, însă, aduc o mărturisire pe care mi-o demonstrează fiecare text, fiecare pagină.

Autorul, aidoma unui alergător care vine într-un suflet de undeva unde ceilalți n-au ajuns și nu știe ce să povestească mai întâi: povești auzite despre întâmplări din trecut, cum sunt oamenii pe acolo, cum au trăit cândva și cum trăiesc azi, *care* și *cum* le e rostul în lume și multe altele.

Fiind și un poet inspirat, Ion Andreiță știe să imprime fior și emoție chiar și în amintiri, în reportaje, în evocări și în toate celelalte adunate acum între coperți. În „colțul ochiului”, laolaltă cu satul se află, înainte de toate părinții, cărora autorul le închină versuri de o mare sinceritate: „Cât de mult tu mi-ai cântat,/ Mamă, când m-ai legănat;/ Îți ardea cântecu-n glas/ Ca păiușul pe izlaz,/ Îți ardea cântecu-n piept/ Ca iubirea ce-o aștept;/ Ai topit în mine jalea/ Ca-n drumeț topită calea,/ Ai stins lacrimi și ispite/ Cu nădejde împletite;/ De-atâtea plânsori amare/ Ochiul tău întors spre soare/ Ca o rană-ncinsă doare;/ M-ai scăldat cu apă nouă/ Furată în zori, pe rouă,/ Când se stingeau stelele/ Și-ți umpleau ulcelele;/ Și năier mi-ai zis să fiu,/ Tot în frunte să mă țiu,/ Stâmpăr ca argintul viu –/ O, de ce-ai topit în cântec/ Doru-ntreg ca un descântec,/ De-mi arde și-acum în piept/ Ca iubirea ce-o aștept ?” (*Mamă...*) și „Tata-ntre ferestre-așteaptă/ Gol și singur ca un zeu,/ Tata n-o mai ține dreaptă/ Linia lui Dumnezeu;// Uită mâna într-o parte,/ Cumpănă-n balanța lunii,/ Și în dans rotund de șoapte/ Stinge echilibrul lumii.// Tata-i un poem frumos/ Și postum ca o baladă/ Peste care maiestuos/ Timpu-ntârzie să cadă,// Și tot tace-ntre ferestre/ Gol și singur ca un zeu,/ Neștiind cum să mai afle/ Linia lui Dumnezeu.” (*Tata*).

Un fir tainic, aflat undeva în adâncuri, leagă și îmbină frumos, ca-ntr-un șirag de perle texte, dând rotundul încărcat de sentimente frumoase al unui volum care se citește deopotrivă cu ochii, cu mintea și sufletul.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XXVIII)

Florentin POPESCU

Este discutabil dacă marii graficieni ai lumii au citit neapărat operele scriitorilor pe care i-au văzut în varii chipuri. Cert este, însă, că le-au privit fotografiile, întrucât fiecare desen lasă să se înțeleagă drept punct de pornire în demersurile lor tocmai imaginile imortalizate pe hârtia fotografică.

Cu o bibliografie relativ mică (a publicat în 1803 volumul de versuri *În Grădină*, iar în 1909 *Fantezii* și în colaborare cu St. O. Iosif, sub pseudonimul A. Mirea, *Caleidoscopul lui A. Mirea*), Dimitrie Anghel a rămas în istoria literaturii mai degrabă prin biografia lui. În „centrul” acesteia se află un mic scandal dintre el și St. O. Iosif, legat de iubirea comună pentru aceeași femeie – Natalia Negru, cu momente mai puțin plăcute și mai puțin „ortodoxe”, precum scena în care Anghel a vrut să se sinucidă în chiar fața adoratei celor doi.

În fine...

Fotografia consacrată din cărțile de literatură (purtând în partea de jos autograful scriitorului) ni-l arată pe acesta ca ins sobru, în costum, cu cravată și purtând pe cap o pălărie comună – ceea ce nu i-a împiedicat pe graficieni să și-l imagineze în felurite chipuri.

Artiști plastici din opt țări (Camilo Triana și Guaico (Columbia), Erico Aires și Sergio Raul Morettini (Brazilia), Amir Soghrati și Hamed Nabahat (Iran), Michal Graczyk (Polonia), Carlo Squillante (Italia), Tayo Fatunla (Nigeria), Imre Gáspár (Ungaria) și Ștefan Ciurea (Republica Moldova) ne-au oferit imagini interesante și originale.

Fața puțin prelungă a scriitorului i-a dat prilejul lui Camilo Triana din Columbia să deseneze un Dimitrie Anghel disproporționat: pălărie uriașă pe un cap turtit în părțile laterale, un nas și o barbă ascuțite aidoma unei dălți cu vârful în jos.

Lui Erico Aires, dimpotrivă, scriitorul i se înfățișează cu un cap mic, banal chiar, elemente distinctive fiind pălăria cu boruri largi și barba uriașă, care se întinde mult în jos, ca două fuioare ce ies din cadrul imaginii.

Tot barba este elementul pus în evidență și de Guaico (Columbia), dar altfel: tăiată scurt și destul de stufoasă pentru a face un singur corp cu mustățile, la fel de stufoase și de bogate. Înclinarea capului pare a provoca privitorul pentru a vedea, ca elemente esențiale ale personajului, barba și mustățile de sub un nas mare, desenat aproape caricatural.

Dar poate că cea mai originală interpretare a fotografiei lui Dimitrie Anghel este aceea propusă de Michal Graczyk din Polonia. Personajul lui este un ins mărunt, cu aripi, așezat pe un nor deasupra unui lac și scoțând cu undița din adâncuri o carte. Chipul insului e cel consacrat de istoriile literare, fără vreo interpretare grafică.

Oricum, desenul artistului polonez rămâne, deocamdată, cel mai original dintre toate.

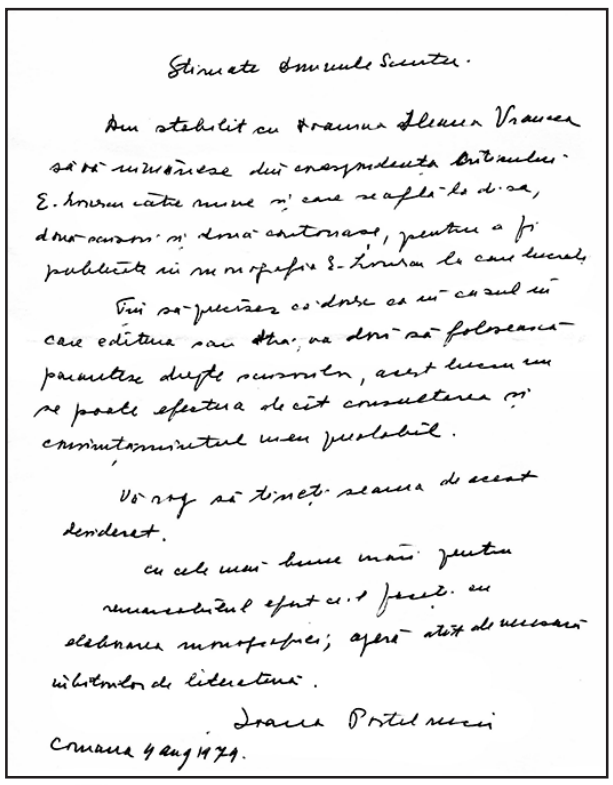
Michal GRaczyk (Polonia)

Nicolae Scurtu

IOANA POSTELNICU LA COMANA

Printre cei ce au locuit și au creat, un timp, la Comana, localitate arhicunoscută din fermecătorul ținut al Giurgiului, se cuvine să o amintim și pe Ioana Postelnicu (n. 18 martie 1910, Poiana Sibiului, jud. Sibiu – m. 28 septembrie 2004, Bacău, jud. Bacău), excelentă prozatoare și publicistă.

Stimate domnule Scurtu.

Am stabilit cu doamna Ileana Vrancea să vă înmânăze din corespondența criticului E. Lovinescu către mine și care se află la d-sa, dar-omnia-sa, două cartonașe, pentru a fi publicate în monografia E. Lovinescu la care lucrați.

Vin să precizez cu dorința ca în cazul în care editura sau dta, va dori să folosească parantezele drepte scrisorilor, acest lucru nu se poate efectua decât consultarea și consimțământul meu prealabil.

Vă rog să țineți seama de acest deziderat.

Cu cele mai bune urări pentru remarcabilul efort ce-l faceți cu elaborarea monografiei, operă atât de necesară iubitorilor de literatură.

Ioana Postelnicu

Comana 4 aug 1979.

După un debut prematur, dar convingător, în ziarul *Rampa*, la doar șaisprezece ani, când răspunde la o anchetă *S-a schimbat amorul* ? și pe care îl semnează cu pseudonimul *Hildegard,* Ioana Postelnicu frecventează, cu interes și pasiune, ședințele cenaclului *Sburătorul*, unde îl cunoaște pe E. Lovinescu.

Începe să scrie și să publice proze ample în cele mai importante reviste literare din perioada interbelică.

Cărțile care o impun definitiv în epica timpului sunt romanele *Bogdana* (1939) și *Beznă* (1943), precum și *Plecarea Vlașinilor* (1964) și *Întoarcerea Vlașinilor* (1979).

La Comana s-a stabilit, cu familia, pentru a se odihni și, desigur, pentru a scrie o bună parte din amintirile și memoriile sale.

De aici îmi scrie în anul 1979, pe când pregăteam cartea *E. Lovinescu – Scrisori și documente*[1], în care am inclus și patru epistole și cinci cărți de vizită ale mentorului său.

În această epistolă, pe care o transcriu integral aici, îmi comunică să respect anumite dorințe ale ei și ale Ilenei Vrancea, autoarea a două cărți consacrate lui E. Lovinescu.

*

Comana, 4 aug[ust] 1979
[Județul Giurgiu]

Stimate domnule Scurtu,

Am stabilit cu doamna Ileana Vrancea să vă înmâneze din corespondența criticului E. Lovinescu către mine și care se află la d[omnia] sa, două scrisori și două cartonașe, pentru a fi publicate în monografia E. Lovinescu la care lucrați.

Țin să precizez că doresc ca în cazul în care editura sau d[umneavoas]tră, va dori să folosească paranteze drepte scrisorilor, acest lucru nu se poate efectua decât [prin] consultarea și consimțământul meu prealabil.

Vă rog să țineți seama de acest deziderat.

Cu cele mai bune urări pentru remarcabilul efort ce-l faceți cu elaborarea monografiei, operă atât de necesară iubitorilor de literatură.

Ioana Postelnicu

Notă: originalul acestei epistole inedite se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

VASILE MILITARU ȘI REVISTA „MICA GRĂDINĂRIE”

Poetul și publicistul Vasile Militaru (n. 21 septembrie 1886, Dobreni-Câmpurelu, jud. Giurgiu – m. 8 iulie 1959, închisoarea Ocnele Mari, jud. Vâlcea) a desfășurat o intensă activitate literară și gazetărească în cele mai diverse publicații literare, culturale și nonliterare.

Uneori redactorii apelau direct la poet solicitându-i colaborarea sau îi reproduceau unele creații literare din cărțile tipărite până în acel moment.

Astfel, întâlnim poezii ale lui Vasile Militaru în ziarele și revistele din Ardeal, Basarabia, Banat și Moldova.

E necesar să precizez că unele poezii sunt elaborate într-un stil familiar, asemănător, de multe ori, celui colocvial și popular.

De aici și din ideile poetice se observă o mare adresabilitate și, în același timp, faptul că opera lui Vasile Militaru s-a *clasicizat* uimitor de repede.

El a intrat în substanța manualelor școlare, de timpuriu, având o reală influență în mediul rural și în cel al târgurilor de provincie.

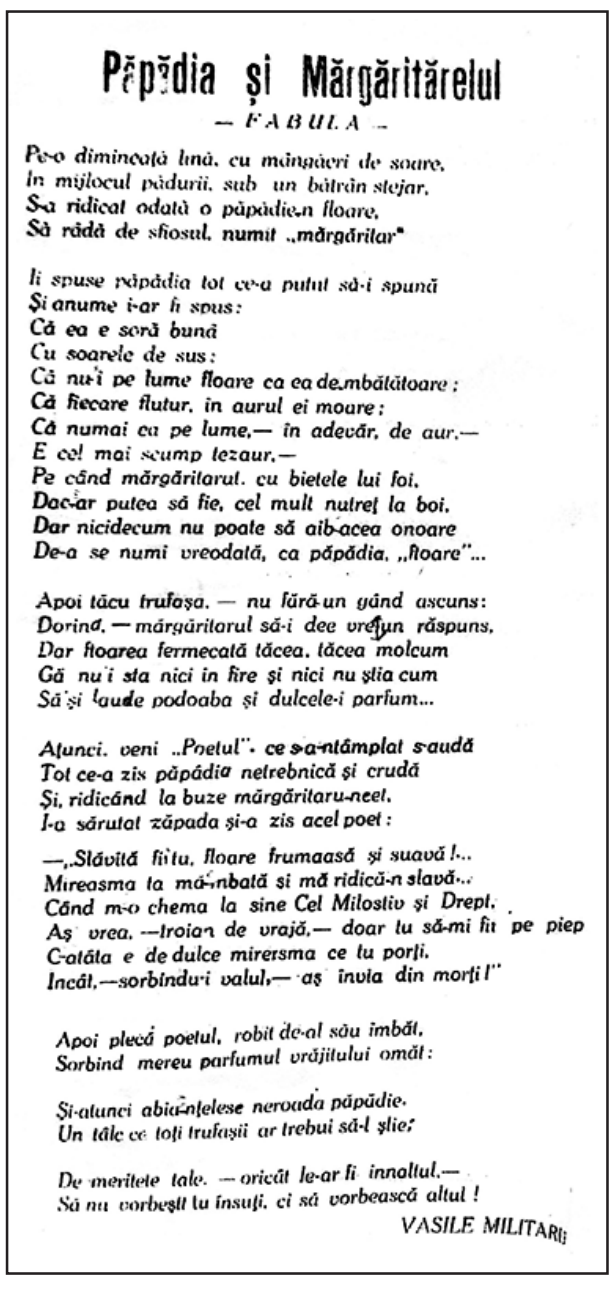
Remarcăm, cu surprindere, prezența sa cu două poezii – *Păpădia și Mărgăritărelul*[2] – *Fabulă* – și *Mesteacănul lui Dionis*[3] – *Fabulă* – într-o revistă, *Mica Grădinărie*[4], din Piatra Neamț, publicație dedicată agriculturii și în special *florilor*.

În cele două poezii, Vasile Militaru elaborează ideea centrală pornind de la imaginarea dialogurilor dintre *păpădie* și *mărgăritărel*, precum și cel dintre *păstorul Grui* și *înțeleptul Dionis*, simboluri arhicunoscute în lirica populară.

Dialogurile imaginate de poetul Vasile Militaru cuprind, în final, și câte o morală prețioasă preluată din înțelepciunea acestui popor atât de imprevizibil.

Cele două poezii contribuie la *întregirea* operei lui Vasile Militaru și, desigur, la circulația ei în cele mai neașteptate medii sociale și culturale.

*

Păpădia și Mărgăritărelul
— FABULA —

Pe-o dimineață lină, cu mângâieri de soare,
În mijlocul pădurii, sub un bătrân stejar,
S-a ridicat odată o păpădie-n floare,
Să rădă de sfiosul, numit „mărgăritar"

Îi spuse păpădia tot ce-a putut să-i spună
Și anume i-ar fi spus:
Că ea e soră bună
Cu soarele de sus:
Că nu-i pe lume floare ca ea de-mbătătoare:
Că fiecare flutur, în aurul ei moare;
Că numai ea pe lume,— în adevăr, de aur,—
E cel mai scump tezaur.—
Pe când mărgăritarul, cu bietele lui foi,
Dac-ar putea să fie, cel mult nutreț la boi,
Dar nicidecum nu poate să aib-acea onoare
De-a se numi vreodată, ca păpădia, „floare"...

Apoi tăcu trufașa, — nu fără un gând ascuns:
Dorind, — mărgăritarul să-i dee vreun răspuns,
Dar floarea fermecată tăcea, tăcea molcum
Că nu i sta nici în fire și nici nu știa cum
Să și laude podoaba și dulcele-i parfum...

Atunci, veni „Poetul", ce s-a-ntâmplat s-audă
Tot ce-a zis păpădia netrebnică și crudă
Și, ridicând la buze mărgăritaru-ncet,
I-a sărutat zăpada și-a zis acel poet:

—„Slăvită fii tu, floare frumoasă și suavă!...
Mireasma ta mă-mbată și mă ridică-n slavă...
Când m-o chema la sine Cel Milostiv și Drept,
Aș vrea, —troian de vrajă,— doar tu să-mi fii pe piept
C-atâta e de dulce mireasma ce tu porți,
Încât,—sorbindu-i valul,— aș învia din morți!"

Apoi plecă poetul, robit de-al său îmbăt,
Sorbind mereu parfumul vrăjitului omăt:

Și-atunci abia-nțelese neroada păpădie.
Un tâlc ce toți trufașii ar trebui să-l știe:

De meritele tale, — oricât le-ar fi înnaltul,—
Să nu vorbești tu însuți, ci să vorbească altul!

VASILE MILITARU

Păpădia și Mărgăritărelul
- FABULĂ -

Pe-o dimineață lină, cu mângâieri de soare,
În mijlocul pădurii, sub un bătrân stejar,
S-a ridicat odată o păpădie-n floare,
Să râdă de sfiosul, numit „mărgăritar"

Îi spuse păpădia tot ce-a *putut să-i spună*
Și anume i-ar fi spus:
Că ea e soră bună
Cu soarele de sus:
Că nu-i pe lume floare ca ea de-mbătătoare:
Că fiecare flutur, în aurul ei moare;
Că numai ea pe lume, – în adevăr, de aur, –
E cel mai scump tezaur. –
Pe când mărgăritarul, cu bietele lui foi,
Dac-ar putea să fie, cel mult nutreț la boi,
Dar nicidecum nu poate să aib-acea onoare
De-a se numi vreodată, ca păpădia, „floare"...

Apoi tăcu trufașa, – nu făr-un gând ascuns:
Dorind, – mărgăritarul să-i deie vreun răspuns,
Dar floarea fermecată tăcea, tăcea molcum
Că nu-i sta nici în fire și nici nu știa cum
Să-și laude podoaba și dulcele-i parfum...

Atunci, veni „Poetul", ce s-a-ntâmplat s-audă
Tot ce-a zis păpădia netrebnică și crudă
Și, ridicând la buze mărgăritaru-ncet,
I-a sărutat zăpada și-a zis acel poet:

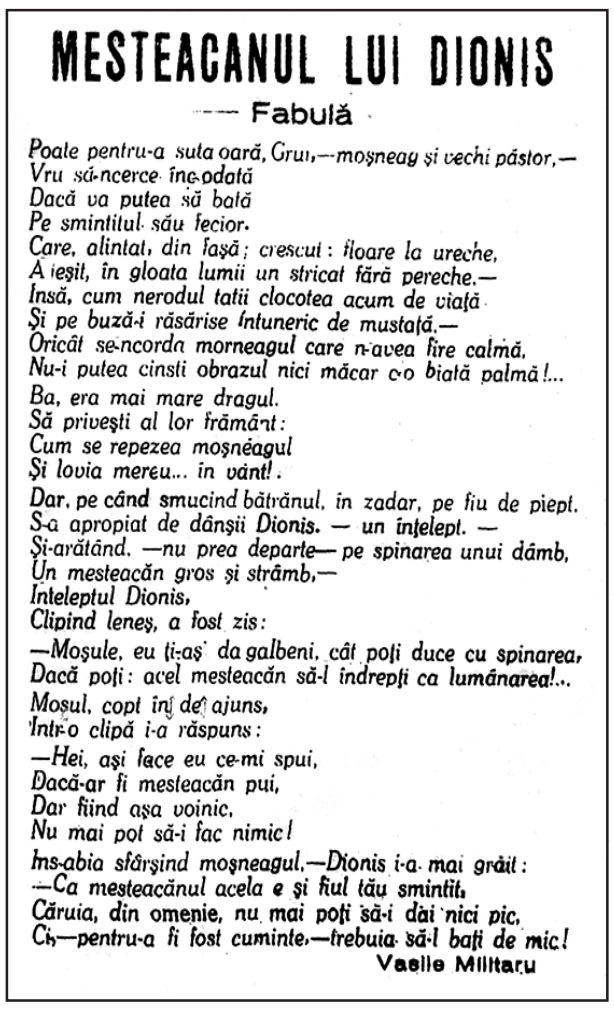
– „Slăvită fii tu, floare frumoasă și suavă!...
Mireasma ta mă-mbată și mă ridică-n slavă...
Când m-o chema la sine Cel Milostiv și Drept,
Aș vrea, – troian de vrajă, – doar tu să-mi fii pe piept
C-atâta e de dulce mireasma ce tu porți,
Încât, – sorbindu-i valul, – aș învia din morți!"

Apoi plecă poetul, robit de-al său îmbăt,
Sorbind mereu parfumul vrăjitului omăt:

Și-atunci abia-nțelese neroada păpădie.
Un tâlc ce toți trufașii ar trebui să-l știe;

De meritele tale, – oricât le-ar fi înaltul, –
Să nu vorbești tu însuți, ci să vorbească altul!

Vasile Militaru

MESTEACANUL LUI DIONIS
— Fabulă —

Poate pentru-a suta oară, Grui,—moșneag și vechi păstor,—
Vru să-ncerce încodată
Dacă va putea să bată
Pe smintitul său fecior.
Care, alintat, din fașă; crescut: floare la ureche,
A ieșit, în gloata lumii un stricat fără pereche.—
Însă, cum nerodul tatii clocotea acum de viață
Și pe buză-i răsărise întuneric de mustață.—
Oricât se-ncorda morneagul care n-avea fire calmă,
Nu-i putea cinsti obrazul nici măcar c-o biată palmă!...
Ba, era mai mare dragul.
Să privești al lor frământ:
Cum se repezea moșneagul
Și lovia mereu... în vânt!.
Dar, pe când smucind bătrânul, în zadar, pe fiu de piept,
S-a apropiat de dânșii Dionis. — un înțelept. —
Și-arătând, —nu prea departe— pe spinarea unui dâmb,
Un mesteacăn gros și strâmb,—
Înteleptul Dionis,
Clipind leneș, a fost zis:
—Moșule, eu ți-aș da galbeni, cât poți duce cu spinarea,
Dacă poți: acel mesteacăn să-l îndrepți ca lumânarea!...
Moșul, copt înț deț ajuns,
Într-o clipă i-a răspuns:
—Hei, ași face eu ce-mi spui,
Dacă-ar fi mesteacăn pui,
Dar fiind așa voinic,
Nu mai pot să-i fac nimic!
Ins-abia sfârșind moșneagul,—Dionis i-a mai grăit:
—Ca mesteacănul acela e și fiul tău smintit,
Căruia, din omenie, nu mai poți să-i dai nici pic,
Ci,—pentru-a fi fost cuminte,—trebuia să-l bați de mic!

Vasile Militaru

(continuare în pag. 10)

(urmare din pagina 9)

Mesteacănul lui Dionis

- Fabulă -

Poate pentru-a suta oară, Grui, – moșneag și vechi păstor, –
Vru să-ncerce înc-odată
Dacă va putea să bată
Pe smintitul său fecior.
Care, alintat, din fașă; crescut: floare la ureche,
A ieșit, în gloata lumii un stricat fără pereche. –
Însă, cum nerodul tatii clocotea acum de viață
Și pe buză-i răsărise întuneric de mustață, –
Oricât se-ncorda moșneagul care n-avea fire calmă,
Nu-i putea cinsti obrazul nici măcar c-o biată palmă !...
Ba, era mai mare dragul,
Să privești al lor frământ:
Cum se repezea moșneagul
Și lovea mereu... în vânt !.
Dar, pe când smucind bătrânul, în zadar, pe fiu de piept,
S-a apropiat de dânșii Dionis. – un înțelept. –
Și-arătând, – nu prea departe – pe *spinarea unui dâmb,*
Un mesteacăn gros și strâmb, –
Înțeleptul Dionis,
Clipind leneș, a fost zis:
– Moșule, eu ți-aș da galbeni, cât poți duce cu spinarea,
Dacă poți: acel mesteacăn să-l îndrepți ca lumânarea !...
Moșul, copt îndeajuns,
Într-o clipă i-a răspuns:
– Hei, aș face eu ce-mi spui,
Dacă-ar fi mesteacăn pui,
Dar fiind așa voinic,
Nu mai pot să-i fac nimic !
Îns-abia sfârșind moșneagul, – Dionis i-a mai grăit:
– Ca mesteacănul acela e și fiul tău smintit,
Căruia, din omenie, nu mai poți să-i dai nici pic,
Ci, – pentru-a fi fost cuminte, – trebuia să-l bați de mic !

Vasile Militaru

ÎNTREGIRI LA BIBLIOGRAFIA ERASTIEI PERETZ

Opiniile critice privitoare la opera poetei, prozatoarei, eseistei, publicistei și traducătoarei Erastia Peretz (n. 24 ianuarie 1914, Iași, jud. Iași – m. 1999, Richelieu, Canada) sunt încă imprecise și, firește, irelevante.

Cu excepția recenziilor lui Perpessicius, Octav Șuluțiu, Lucian Boz și Nicolae Roșu nu se pot reține decât unele fulgurații critice aparținând unor publiciști de oarecare prestigiu.

Acest lucru se datorează, în bună măsură, faptului că opera Erastiei Peretz nu a fost *restituită* într-o ediție critică elaborată de cercetători și istorici literari cunoscători ai perioadei interbelice.

Se mai impune să menționez că Erastia Peretz s-a consacrat, aproape în exclusivitate, publicisticii sociale, politice și culturale din deceniile patru și cinci ale secolului trecut.

Fiică a profesorului, juristului și dramaturgului Ion Peretz, originar din Giurgiu, Erastia Peretz a colaborat la un însemnat număr de ziare și reviste, unele extrem de importante, precum *Convorbiri literare*, *Universul literar* și *Revista Fundațiilor Regale*.

Remarcabile sunt și cele două *nuvele inedite*[5] pe care le-a publicat în prestigioasa revistă *Universul literar*.

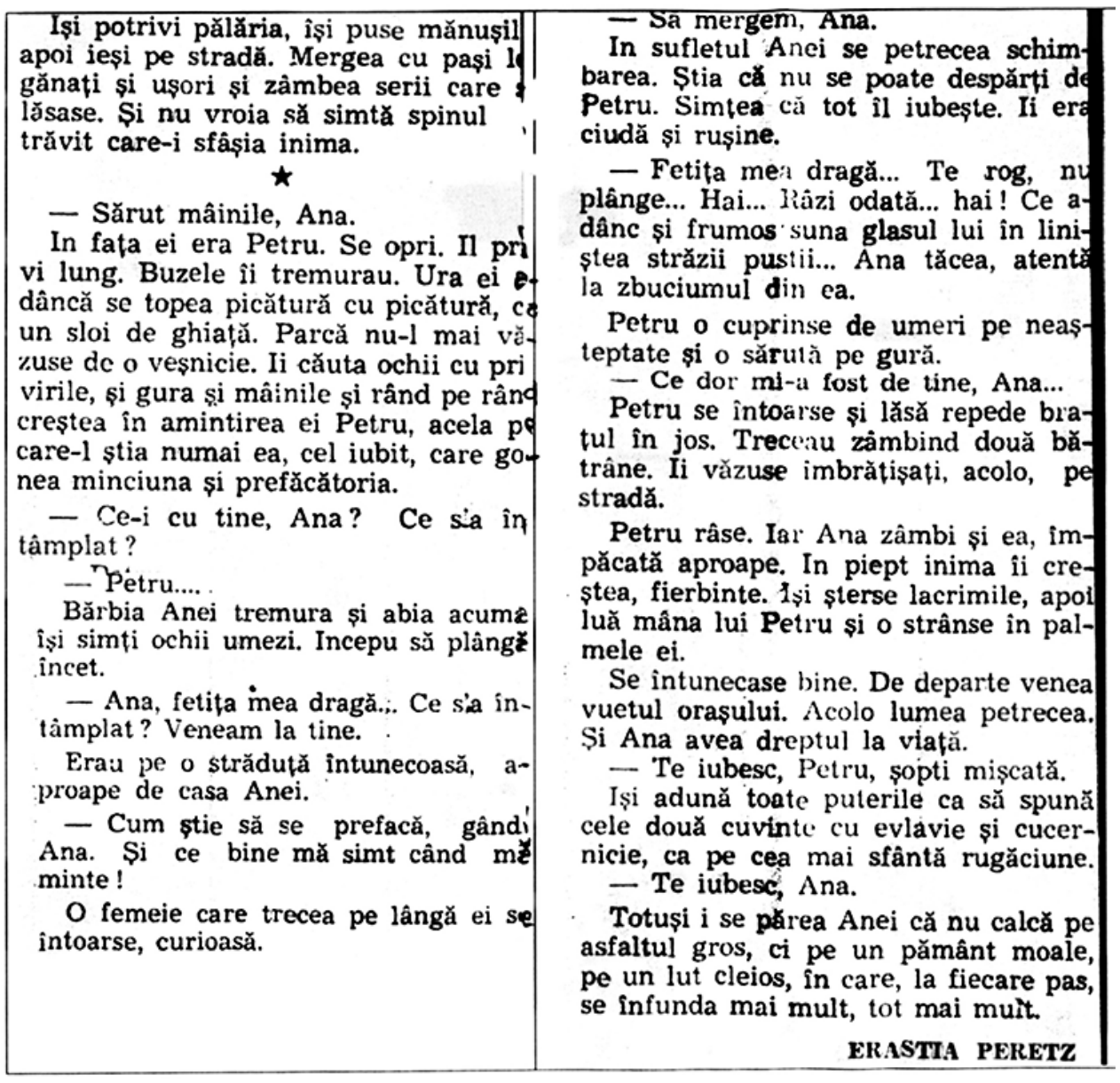
Restituim, aici, nuvela *Minciuna*, în care autoarea, aflată la vârsta maturității, evocă *iubirea* a doi tineri, Ana și Petru, care nu e lipsită de unele incertitudini, ambiguități și chiar regrete.

Ana, de o rară feminitate, începe să fie neliniștită de absența, mai mult timp, a lui Petru care plecase în provincie cu probleme avocățești.

Autoarea evocă cu talent reacțiile psihologice ale celor doi îndrăgostiți care, în final, se regăsesc și își mărturisesc, cu o puternică emoție, *iubirea*.

Restituirea prozei Erastiei Peretz ce a fost publicată în *cărți* și în *presa literară* ar contribui la imaginea, cât mai completă, a unei scriitoare care este, de fapt, de mult uitată.

*

Își potrivi pălăria, își puse mănușile, apoi ieși pe stradă. Mergea cu pași l[e] gănați și ușori și zâmbea serii care [s]e lăsase. Și nu vroia să simtă spinul trăvit care-i sfâșia inima.

★

— Sărut mâinile, Ana.

In fața ei era Petru. Se opri. Il pri[v]i lung. Buzele îi tremurau. Ura ei e[-] dâncă se topea picătură cu picătură, c[a] un sloi de ghiață. Parcă nu-l mai vă[-]zuse de o veșnicie. Ii căuta ochii cu pri[-]virile, și gura și mâinile și rând pe rân[d] creștea în amintirea ei Petru, acela p[e] care-l știa numai ea, cel iubit, care go[-]nea minciuna și prefăcătoria.

— Ce-i cu tine, Ana? Ce s'a în[-]tâmplat?

— Petru....

Bărbia Anei tremura și abia acum[a] își simți ochii umezi. Incepu să plângă încet.

— Ana, fetița mea dragă... Ce s'a în[-]tâmplat? Veneam la tine.

Erau pe o străduță întunecoasă, a[-]proape de casa Anei.

— Cum știe să se prefacă, gândi Ana. Și ce bine mă simt când mă minte!

O femeie care trecea pe lângă ei se întoarse, curioasă.

— Să mergem, Ana.

In sufletul Anei se petrecea schimbarea. Știa că nu se poate despărți de Petru. Simțea că tot îl iubește. Ii era ciudă și rușine.

— Fetița mea dragă... Te rog, nu plânge... Hai... Râzi odată... hai! Ce adânc și frumos suna glasul lui în liniștea străzii pustii... Ana tăcea, atentă la zbuciumul din ea.

Petru o cuprinse de umeri pe neașteptate și o sărută pe gură.

— Ce dor mi-a fost de tine, Ana...

Petru se întoarse și lăsă repede brațul în jos. Treceau zâmbind două bătrâne. Ii văzuse îmbrățișați, acolo, pe stradă.

Petru râse. Iar Ana zâmbi și ea, împăcată aproape. In piept inima îi creștea, fierbinte. Își șterse lacrimile, apoi luă mâna lui Petru și o strânse în palmele ei.

Se întunecase bine. De departe venea vuetul orașului. Acolo lumea petrecea. Și Ana avea dreptul la viață.

— Te iubesc, Petru, șopti mișcată.

Își adună toate puterile ca să spună cele două cuvinte cu evlavie și cucernicie, ca pe cea mai sfântă rugăciune.

— Te iubesc, Ana.

Totuși i se părea Anei că nu calcă pe asfaltul gros, ci pe un pământ moale, pe un lut cleios, în care, la fiecare pas, se înfunda mai mult, tot mai mult.

ERASTIA PERETZ

Minciuna

Ana ieșise din baia fierbinte și o cuprinsese frigul. Se înfășură bine în halat și intră în odaia ei. Pe fereastră năvălise soarele. Florile râdeau pe masă. Ana se duse la oglindă și începu să se dezgolească puțin câte puțin. Întinse brațele în sus și prosopul îi căzu mototol la picioare. Fața, curățată de fard, în care zâmbea albul dinților, părea și mai tânără.

– Sunt frumoasă, șopti, cu privirile către umbra ei din oglindă.

Apoi, mai încet, ca o spovedanie:

– Și Petru mă iubește...

Începu să se pieptene fără grabă, surâzând amintirilor care i se fugăreau prin minte. Acum câteva zile, cu el împreună, fusese fericită.

– Lângă tine găsesc tot ce doresc pe lume: liniște și dragoste.

De mai multe ori se rupseseră lumii și treburilor ca să fugă singuri, să se ascundă departe, în vreun orășel uitat de oameni. Dar niciodată ca acuma, parcă nu mușcaseră din păcat cu atâta deznădejde și bucurie.

Ana se pieptăna în fața oglinzii și inima ei cânta. Părul se resfirase ca un abur în jurul capului. Pielea de pe trup i se răcea treptat și o făcea să se înfioare. Iar ea zâmbea cu ochii duși, spre Petru pe care-l lăsase departe, acolo, în provincie. Plecase într-un oraș din Moldova să pledeze un proces.

– Peste două zile mă întorc, Ana. Și am să te chem la telefon cum ajung.

Aparatul stătea pe masă tăcut. Cât lipsise ea în oraș, nu întrebase nimeni unde e. Și totuși Petru trebuie să fi venit. Un val fierbinte îi împurpură obrajii.

– Petru a venit !... Știu !... Simt !...

Puse mâna pe receptor și începu să întoarcă repede discul cu numere. Lăsă brațul în jos încet, dezamăgită. Firul era ocupat.

Dar asta însemna că Petru venise, că era acasă. Și cu cine oare vorbea înainte de ea ? Învârti din nou discul. O îndoială ascuțită și dureroasă i se strecură în inimă, ca o șopârlă. Ținea strâns de ureche receptorul. Vârful picioarelor goale în papuci îi erau înghețate. Auzi o pârâitură, apoi, ca dintr-o nesfârșită depărtare, un zgomot de glasuri. Închise ochii pe jumătate și își ațintì auzul spre cei care vorbeau acolo, undeva, în întunericul necunoscut. Tresări. Mâna i se strânse pe receptor.

Vârfurile unghiilor erau albe de apăsare. Unul din glasuri era al lui Petru. De asta nu se putea îndoi. Dar celălalt ?... Vorbea o femeie. Iar Ana prindea în găoacea urechii râsul ascuțit și ritmul unor vorbe care ajungeau la ea singuratece, ciopârțite, lipsite de înțeles. Râdea o femeie, cu Petru... Iar glasul lui, adânc și cald, o învăluia pe cealaltă. Ana închise încet și cu părere de rău telefonul. Se ridică nesigură și se duse din nou la oglindă. Umbra din apa sticlei nu-i mai zâmbi. Se priviră îngândurate. Iar obrajii roșii adineaori, erau acum albi, supți de sânge.

Ana se întoarse către dulap, îi deschise toate ușile și rămase nemișcată, ca împietrită, în fața rochiilor. Gândul îi rămăsese tot acolo, în pâlnia neagră unde râdea femeia și unde Petru spunea nesfârșite lucruri. Dar hohotele acelea... Nu, Ana nu se înșela. Prin viața lui Petru trecuseră multe femei. Ana știa câteva. Și cunoștea și râsul de adineaori. Ea era. Nu putea să fie decât ea. Ana alergă spre telefon. La Petru era ocupat. Socoti în minte o clipă apoi, înfiorată, alcătui numărul Elvirei. Un mic zgomot și același sunet întrerupt care se auzea la Petru. Vorbeau. Ea fusese. Râsul ei. Și batjocura lor era ea. Anei îi tremurau genunchii și buzele și degetele. Îl chemă din nou pe Petru. Ocupat. Din nou pe Elvira. Ocupat. Încă o dată numărul lui. La fel. Al ei. Tot așa. Ca în delir, cu o deznădejde crescândă, Ana cerea mereu când numărul lui, când numărul femeii, fără odihnă, fără răgaz, nebunește. Și de amândouă părțile suna neîntrerupt și monoton aceeași izgonire care o pălmuia. În minte îi rotea o întâmplare veche de câteva luni.

Petru avea atunci mult de lucru și se închisese în casă.

– Când să-ți telefonez, Petru ? întrebase Ana.

– Să nu suni la mine. Am să te caut eu. E mai bine. O să hotărâm când ne vedem, prin telefon.

Și se ținuse de cuvânt. Vorbeau de câteva ori pe zi. Ana îl simțea aproape de ea deși nu-l văzuse de atâtea zile.

Apoi, dintr-o dată, Petru nu o mai chemase. Trecuse o zi întreagă, o noapte și încă o jumătate de zi. Mândria, ciuda Anei fuseseră luate de apele furtunoase ale dragostei. Își călcă pe inimă. Trebuia să știe ce e cu Petru.

Îi răspunse el, cu glas schimbat, aspru, rău. Batjocoritor o certă și o umili. Sub povara nedreptății, Ana asculta îngrozită.

– Petru, ascultă-mă... te rog... crede-mă... n-am vorbit cu nimeni. Îți jur...

Și vorbele jignitoare loveau grele din capătul celălalt al firului. Ca o secure care ar fi curmat o viață, se stinsese glasul lui Petru. Ana rămăsese cu aparatul pe genunchi, cu receptorul la ureche. Era înăbușită de minciuna și îndrăzneala lui Petru. Nu vorbise cu nimeni. Cu nici un bărbat cum încerca s-o înspăimânte el. La ce-i folosea tot teatrul acela ? Unde vroia Petru să ajungă ?

– Dovedește că n-ai vorbit cu un bărbat ! Dovedește dacă poți...

– Dar tu... Care ți-e dovada ?

– Auzul meu, Ana... Te-am auzit eu, înțelegi ?

Și apoi, cu ciudă:

– Te urăsc... te urăsc...

Ana rămăsese prăbușită pe scaun, ca acuma. Nu înțelegea jocul lui. Îl chemă ea din nou. Soneria țărâi un lung răstimp, dar Petru nu mai vroia să răspundă.

Ana se liniști cu încetul. Spre seară, se apropie liniștită de telefon. Desigur că-i trecuse și lui Petru. Fusese o joacă, gelozia

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

lui fără temei. Nu se îndoia că făcuse toate acestea ca s-o înspăimânte. Ana bănuia că lui Petru trebuia să-i fi trecut. Îi va spune cât a fost de nedrept și cum a suferit și ea. Dar telefonul lui era ocupat. Un ghimpe îi săgeta inima.

– Elvira !

Știa că Petru tot se mai întâlnește cu ea. Știa că femeia aceea tot mai aleargă după el. Repede. Numărul ei. Ocupat. Al lui la fel. Ana îi urmări când pe unul când pe celălalt, până când închiseră, amândoi odată.

Cum stătea acuma cu telefonul pe genunchi, ca atunci, cu auzul încordat, Ana nu mai vroia să-și amintească cum Petru se dezvinovățise, mințise, jurase că e doar o întâmplare. Ana se prefăcuse că crede și că uită. Dragostea ei vroia să înlăture tot ce era urât din cale.

Dar azi ?... Din nou aceeaș[i] întâmplare. Aceeaș[i] Elvira ? De ce tocmai telefonul ei ? Și vorbeau de atâta timp... Nu mai isprăveau ! Anei îi încolțise totuși în gând un firișor de îndoială care crescu firav, dar părea că-i aduce lumină. Poate că Petru n-a venit încă în București. Poate că vorbește altcineva de la el. Un prieten. Sau servitoarea. Da. Petru făcea mare haz de Maria, care se iubea cu feciorul din casa ministrului de peste drum. O găsise de mai multe ori vorbind cu el la telefon. Servitoarea îi mărturisise tot. De altfel era o oră când lumea telefonează. Ce era mai normal decât să vorbească și Elvira cu vreo prietenă ? Tocmai acuma ?... De ce nu ? Și în timp ce degetele îi mergeau febril pe discul cu cifre al aparatului, Ana credea, dorea cu toată amărăciunea să se isprăvească odată convorbirea unuia dintre ei, ca să lămurească neîncrederea și îndoiala ei. Și îi venea să zâmbească la gândul că va chema casa lui Petru și îi va răspunde Maria:

– Nu e acasă conașul. N-a venit încă din provincie.

Sau dacă ar suna la Elvira, ar auzi glasul altcuiva din casă, spunând: „Doamna e în oraș".

Deodată telefonul sbârnâi la Elvira cu furie.

– Alo !

Era glasul ei. Elvira răspunsese numaidecât. Desigur nici nu avusese timpul să se depărteze de lângă aparat. Mai rămânea o singură nădejde. Să nu-l găsească pe Petru acasă. Ana închise repede să nu mai audă glasul ascuțit al Elvirei:

– Alo !... Alo !... Răspunde... Cine-i acolo ?

Îi zgâria creierul râsul ei de adineaori. Ceru numărul lui Petru. Îi răspunse chiar el, numaidecât.

– Da.

– Petru...

Ana aștepta răspunsul cu sufletul la gură. Simți dincolo la sfârșitul firului o mică ezitare, ca un tremur. Apoi glasul lui:

– Alo !

– Alo, Petru...

Un mic zgomot. Închisese el. Ana rămase prăbușită, năucă, ametită. Ceru din nou numărul lui. Desigur era o greșală. Poate el nu-i auzise, nu-i recunoscuse glasul. De multe ori nu se înțeleg vorbele. Puse repede receptorul jos. I se părea că o arde. Dincolo la Petru era din nou ocupat. Dar la Elvira ?

Se ridică hotărâtă să nu mai încerce. La ce bun ? Știa acuma. Dar dacă de data asta nu vorbea cu Elvira ? Și de ce ar fi mai chemat-o odată ? Ca să-i spună că o înjosise pe ea ? Ca să adauge la biruința Elvirei, o nouă umilință a Anei ? Și totuși... Ana vroia să știe, să soarbă fierea toată.

Da. Elvira vorbea din nou cu Petru. Ana stătea împietrită în fața oglinzii. Își privea ochii pe care-i dezmierda atât de frumos Petru și brațele și trupul. Zadarnic. La ce foloseau toate ? Tinerețea, dragostea, jertfa... Petru mințea. Petru nu o mai iubea. Toată furia îi căzuse. Nu putea nici măcar să plângă. Ochii îi ardeau ploapele seci. Își simțea coșul pieptului golit. I se părea că în toată lumea numai ea e de prisos și fără rost. Petru mințea. Pentru al ei de acum câteva zile care părea fericit lângă ea, pe care-l alintase, care o mângâiase, îi vorbise blând, a cărui dragoste părea mai adâncă decât fusese înainte. Ana crezuse în cuvintele de iubire șoptite, strigate, gemute de Petru în toate ceasurile zilelor petrecute împreună. Cu pecetea dragostei ei îi înfierase toată viața. Și cu încetul i se iviră în minte, pe rând, toate gesturile lui urâte, vorbele grosolane, faptele care se contraziceau, făgăduielile care nu se mai împlineau. Și Ana descoperi un nou Petru, care nu semăna cu al ei. Un Petru mincinos, murdar, prefăcut. Un Petru care era poate, așa cum îl vedea lumea cealaltă. Iar din colțurile întunecate ale minții, ieșeau la iveală vorbele binevoitoare ale prietenilor care o preveneau, îi vorbeau cu înțelegere și mustrare și care-l zugrăveau așa cum îi apărea și ei acum.

Ana tremura în fața oglinzii și nici nu-și dădea seama că-i e frig. Toată lumea avea dreptate. Și ea dorise să îngenunche pe toți. Era istovită și pustie. Prea îl împodobise. Prea îi dăduse tot de la ea ca să acopere ceea ce Petru nu avea. Jignitor nu era că vorbise, că se întâlnea cu Elvira sau cu alta. Pe Ana o durea că mințea, în brațele ei se prefăcea, că-i țâșnea o gelozie falsă de pe buze și din glas. Își aduse aminte de scrisorile lui scurte și lipsite de căldură. Cu puține omisiuni le-ar fi putut citi oricui, le-ar fi putut vedea oricine.

Se înfioră de dezgust. Trebuia să se sfârșească. Îi va plăti la fel. Nu va mai răspunde la telefon. Dacă se vor întâlni, se va depărta grăbită de el, spunând că e ocupată sau așteptată. Așa cum face el. Îi va vorbi de toți bărbații care aleargă după ea. Și nu va mai fugi de ei. Dimpotrivă. La fel cu el. Un întreg plan de apărare începea să se țese în mintea ei. Apucă să se îmbrace cu nerăbdare. Chiar acuma trebuia să iasă în oraș. Să se plimbe. Să vadă lume. Să se amețească. Trebuia să uite glasul lui Petru care șoptea la urechea ei, atunci când credea în dragoste, cuvinte de care îi venea să râdă acuma. Trebuia să uite că în viața ei era numai el. Că i-o spusese. Că i-o scrisese chiar. A, da !... Scrisorile ei de dragoste... Poate că le citise împreună cu Elvira. Le comentase, le subliniase. Râseseră împreună. Petru era în stare de orice. Abia acum îl cunoștea. Dar chiar mâine îi va spune, cu același aer batjocoritor cu care știa și el să vorbească.

– Scrisorile pe care ți le-am trimis ?... Literatură, Petru, am făcut literatură... De altfel poți să le arăți cui vrei. Nu mi-e rușine de conținutul lor. Mi-e rușine numai de adresa de pe plicuri.

Un zâmbet rău îi înțepă colțurile gurii.

– Cât despre dragostea noastră... întorc spatele înspăimântată și fug fără să mă uit înapoi, ca să nu mă prefac într-un stâlp de sare, ca femeia lui Lot când a privit în urma ei, spre grozăviile Sodomei și Gomorei.

Își potrivi pălăria, își puse mănușile apoi ieși pe stradă. Mergea cu pași legănați și ușori și zâmbea serii care se lăsase. Și nu vroia să simtă spinul otrăvit care-i sfâșia inima.

*

– Sărut mâinile, Ana.

În fața ei era Petru. Se opri. Îl privi lung. Buzele îi tremurau. Ura ei adâncă se topea picătură cu picătură, ca un sloi de gheață. Parcă nu-l mai văzuse de o veșnicie. Îi căuta ochii cu privirile, și gura și mâinile și rând pe rând creștea în amintirea ei Petru, acela pe care-l știa numai ea, cel iubit, care gonea minciuna și prefăcătoria.

– Ce-i cu tine, Ana ? Ce s-a întâmplat ?

– Petru...

Bărbia Anei tremura și abia acuma își simți ochii umezi. Începu să plângă încet.

– Ana, fetița mea dragă... Ce s-a întâmplat ? Veneam la tine.

Erau pe o străduță întunecoasă, aproape de casa Anei.

– Cum știe să se prefacă, gândi Ana. Și ce bine mă simt când mă minte !

O femeie care trecea pe lângă ei se întoarse, curioasă.

– Să mergem, Ana.

În sufletul Anei se petrecea schimbarea. Știa că nu se poate despărți de Petru. Simțea că tot îl iubește. Îi era ciudă și rușine.

– Fetița mea dragă... Te rog, nu plânge... Hai... Râzi odată... hai ! Ce adânc și frumos suna glasul lui în liniștea străzii pustii... Ana tăcea, atentă la zbuciumul din ea.

Petru o cuprinse de umeri pe neașteptate și o sărută pe gură.

– Ce dor mi-a fost de tine, Ana...

Petru se întoarse și lăsă repede brațul în jos. Treceau zâmbind două bătrâne. Îi văzuse îmbrățișați, acolo, pe stradă.

Petru râse. Iar Ana zâmbi și ea, împăcată aproape. În piept inima îi creștea, fierbinte. Își șterse lacrimile, apoi luă mâna lui Petru și o strânse în palmele ei.

Se întunecase bine. De departe venea vuietul orașului. Acolo lumea petrecea. Și Ana avea dreptul la viață.

– Te iubesc, Ana.

Totuși i se părea Anei că nu calcă pe asfaltul gros, ci pe un pământ moale, pe un lut cleios, în care, la fiecare pas, se înfunda mai mult, tot mai mult.

ERASTIA PERETZ

ÎNTREGIRI LA BIOBIBLIOGRAFIA LUI NICOLAE CARTOJAN

Biografia și bibliografia lui Nicolae Cartojan (n. 4 decembrie 1883, Călugăreni – Uzunu, jud. Giurgiu – m. 20 decembrie 1944, București) conțin unele lacune ce se impun a fi semnalate și, desigur, integrate portretului său fizic și spiritual.

În ceea ce privește biobibliografia sa se constată lipsa unor note, articole, necrologuri și alte contribuții care, firește, se cuvin a fi identificate și analizate în dicționarele de specialitate și în istoriile literare.

O astfel de mărturie privitoare la biografia și opera unui autentic savant o constituie și *necrotextul*[6] elaborat de Aurelian Sacerdoțeanu care i-a fost un discipol de o reală substanță etică și științifică.

În lapidaritatea unui astfel de *necrotext* întâlnim cuvinte, sintagme și aprecieri din cele mai interesante și mai cuprinzătoare.

Istoricul și arhivistul Aurelian Sacerdoțeanu relevă rigoarea, modestia și extraordinara putere de muncă a profesorului, cercetătorului și cărturarului Nicolae Cartojan, care a elaborat și publicat cărți fundamentale, precum: *Cărțile populare în literatura românească*, în două volume, și *Istoria literaturii române vechi,* în trei tomuri bogat ilustrate.

De asemenea, se menționează o anume distincție și sinceritate a omului de la catedră, care a instruit și format câteva generații de discipoli ce i-au continuat, în chip strălucit pasiunea și interesul pentru manuscrisele și cărțile vechi românești.

Profesorul și cărturarul Nicolae Cartojan era prețuit în lumea științifică și academică din țară, cât și din străinătate.

Epistolele primite de la colegii, colaboratorii și prietenii săi constituie, azi, mărturii extrem de interesante și emoționante.

*

† NICOLAE CARTOJAN

N-a încetat încă în urechile noastre sunetul sinistru al bulgărilor de pământ căzuți pe sicriul modest al profesorului nostru Ioan Andrieșescu și azi ne vedem siliți, de mânia soartei, să deschidem un alt mormânt în care să depunem, cu adâncă venerație, neînsuflețitul trup plăpând al aceluia care a fost profesorul Nicolae Cartojan. Suntem îndemnați să credem că Dumnezeu alege să ducă în grădina sa, pe care credința ne face să o credem fericită, frumoasă și dumnezeiască, dar pe care vii încă noi nu vom putea-o vedea niciodată, pe cei mai buni, pe cei mai harnici, pe cei mai modești și mai aleși dintre vieţuitori. Căci profesorului Cartojan nu i-a lipsit nici una din calitățile care încununează o viață de muncă, nici una din virtuțile care pun modestia între florile sufletești rari între oameni și nici unul din elementele care determină pe omul deplin.

Născut la 4 dec[embrie] 1883 într-un sat vlăscean al unei mari lupte și biruințe naționale, viața i-a fost hărăzită și lui unei neîntrerupte lupte. Căci ce altă luptă și biruință poate să aibă cineva decât a avut el ? Acum patruzeci de ani mai bine un fiu de țăran pleca să lupte cu viața. Și de-atunci înainte a luptat și a învins. Și-a creat un domeniu de cercetare în literatura populară pe care o purta în sine, prin copilăria sa și prin lungul șir de strămoși și necunoscuți care o purtaseră ca și el în toată făptura lor. A izbutit astfel să taie făgașe noi și să îndrepte erezii îndătinate. A înțeles însă că primele noastre manifestări culturale pleacă tot din acest mediu rustic și atunci atenția lui s-a îndreptat deopotrivă și asupra literaturii noastre vechi. Și aici cuvântul și scrisul lui a fost hotărâtor.

Dar biruința aceasta morală nu a fost ușoară. Ani de zile a trudit la catedra sa din învățământul secundar, alți ani îndelungați în posturi modeste la Universitate și numai târziu și-a luat locul pe care-l merita și aici și la Academie.

În profesorat a creat școală. Nu numai că a determinat elevii să meargă la izvoare dar Ie-a arătat și ce mare valoare creatoare au ele.

Dar, pe lângă toate acestea profesorul Cartojan se mai caracterizează și printr-o modestie rară și printr-o prietenie tot așa de aleasă. Discipol sau necunoscut, tânăr sau vrâstnic, pentru fiecare el avea o vorbă de îndemn, un sfat, o prețuire.

Cu mulți ani în urmă mi-a fost profesor de paleografie cirilică la Școala de Arhivistică, unde cu părinteasca înțelegere căuta să ne împărtășească tot sufletul său. Pe urmă i-am fost coleg și cu aceiași inimă aleasă mă îmbrățișa oriunde. În sfârșit, de sfaturile și gândurile sale m-am învrednicit în lucrările comune din sânul Consiliului de perfecționare al Arhivelor Statului din vremea din urmă. În această situație am putut să scot la lumină a treia ediție din abecedarul paleografului român, *Albumul de paleografie chirilică*[7]. Aici am putut introduce mult material nou. Lucrarea, la cererea mea, a fost precedată de o introducere lămuritoare în acest domeniu arid, care este totuși cea mai bună introducere în paleografia română.

Firavul lui trup n-a putut rezista prea mult efortului pe care îl cerea uriașa sa operă. Astăzi el a căzut înfrânt trupește, dar opera sa spirituală va dăinui atât cât va dăinui și spiritualitatea românească.

Azi iubite profesor și scump prieten mai vrâstnic, dormi liniștit. Cât vom mai fi noi în viață nu te vom uita dar, în pragul despărțirii, te asigurăm că prin ceea ce ai făcut pentru cultura acestui popor, nici neamul românesc întreg nu te va uita niciodată.

A[urelian] S[acerdoțeanu]

---

[11] E. Lovinescu, *Scrisori și documente. Ediție îngrijită, prefață, note și indice de Nicolae Scurtu,* București, Editura Minerva, 1981, 392 pagini (*Documente literare*).

[2] Vasile Militaru, *Păpădia și Mărgăritărelul,* în *Mica grădinărie,* 2, nr. 7, martie 1929, p. 2, col. 1-2.

[3] Vasile Militaru, *Mesteacănul lui Dionis*, în *Mica grădinărie*, 2, nr. 8, aprilie 1929, p. 1, col. 2.

[4] Revista *Mica grădinărie* a fost publicată în orașul Piatra Neamț de fermierul Emil C. Brudariu, în perioada septembrie 1928 – ianuarie 1931. Au apărut 28 de numere. Printre colaboratori menționăm pe Gh. D. Mugur (*Florile*), Al. Teodor Stamatiad (*Flori uitate*), Ion Mihalache cu articole despre agricultură.

[5] Erastia Peretz, *Minciuna,* în *Universul literar*, 48, nr. 39, sâmbătă, 30 septembrie 1939, p. 3 și 6, precum și *În redacție,* în *Universul literar*, 50, nr. 1, miercuri, 1 ianuarie 1941, p. 4.

[6] A[urelian] S[acerdoțeanu], † *Nicolae Cartojan,* în *Revista arhivelor*, Vol[umul] 1, 1944, p. 141-142.

[7] Ion Bianu și Nicolae Cartojan, *Album de paleografie românească. Scrierea chirilică. Ediția a 3-a,* București, Editura Cartea Românească, 1940, 12 pagini + 44 planșe. (*Arhivele Statului*).

ETNO-LOG

Ion Taloș – întâlniri mirabile

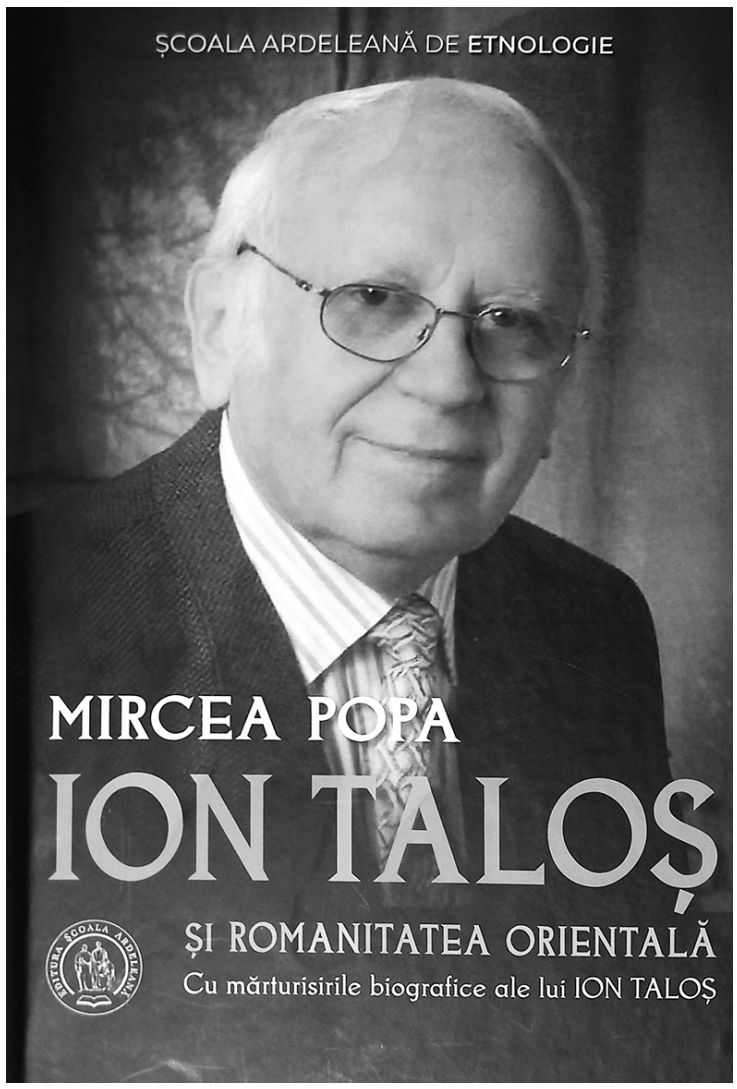
Doana-Ruxandra Fruntelată

Etnologul și romanistul Ion Taloș s-a născut în ziua de 22 iunie a anului 1934, în comuna Prodănești din județul Sălaj. Tatăl lui a discutat cu fiul posibilitatea de a cheltui banii strânși pentru el fie ridicându-i o casă în sat, fie plătindu-i studiile la oraș, ca să ajungă „un dăscălaș”. Alegându-se a doua cale, copilul a pornit spre școli și de atunci, drumul lui ascendent l-a purtat la Cluj și București, la Freiburg și Köln, desăvârșindu-și în fiecare loc formația intelectuală și devenind un renumit savant și profesor universitar, cu o operă strălucitoare și originală.

Pentru etnologii autohtoni, Ion Taloș este, în primul rând, autorul corpusului *Meșterul Manole. Contribuție la studiul unei teme de folclor* european: vol. I, Editura Minerva, București, 1973; vol. II, *Corpusul variantelor românești*, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1997. Rod al unei cercetări de lungă durată, lucrarea discută pentru prima dată numeroase variante, versiuni și tipuri ale textelor folclorice românești și sud-est europene dedicate ritului sacrificial de construcție. Realizând un corpus cu peste 400 de texte – colinde, cântece epice, legende – Ion Taloș concluzionează că, în spațiul românesc, „colindele cu caracter liric și acțiune nelocalizată, din nordul țării” (*apud* Iordan Datcu, „Taloș Ion”, în *Dicționarul etnologilor români*, ediția a III-a, revăzută și mult adăugită, Editura Saeculum I.O., București, 2006, p. 862) sunt primele cristalizări poetice ale jertfei pentru zidire. Alte două corpusuri folclorice de referință ce consacră metoda interdisciplinară a lui Ion Taloș – metodă aflată la intersecția folcloristicii cu filologia romanică și studiile medievale – sunt puse în pagină în *Cununia fraților și Nunta Soarelui. Incestul zădărnicit în folclorul românesc* (Editura Enciclopedică, București, 2004) și *Omul și Leul. Studiu de antropologie culturală* (Editura Academiei Române, București, 2013).

În calitate de editor, Ion Taloș are, de asemenea, contribuții fundamentale, între care amintim doar cele două volume de studii ale lui Ion Mușlea, *Cercetări de etnografie și folclor* (vol. I, 1971, vol. 2 – 1972, Editura Minerva, București) și *Antologia de poezie populară* alcătuită de Lucian Blaga, în versiune bilingvă, română și germană (în colaborare cu Arthur Greive și Gerda Schűler, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1995). O bibliografie completă și o prezentare a operei lui Ion Taloș până în anul 2025 putem citi în volumul lui Iordan Datcu, *Introducere în opera lui Ion Taloș* (RCR Editorial, București, 2026).

Dintr-o monografie recentă alcătuită de Mircea Popa, vechi și statornic prieten al lui Ion Taloș, el însuși un prestigios cărturar, avem ocazia să aflăm despre câteva din întâlnirile ce au marcat devenirea marelui etnolog român transilvan. Volumul, impunător prin grafica elegantă, dar mai ales prin bogăția conținutului, se intitulează *Ion Taloș și romanitatea orientală: cu mărturisirile biografice ale lui Ion Taloș* (autor: Mircea Popa, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2025) și este un „omagiu editorial” realizat sub egida Centrului de Cultură și Artă al județului Sălaj (manager: Daniel Săuca). În partea a doua (p. 249-352), este reprodus un amplu „Dialog cu Ion Taloș”, publicat inițial în revista „Caiete Silvane” (numerele din mai, iunie, august și octombrie 2024). Încă din prima frază a celui intervievat,

ne situăm într-un blagian „orizont al misterului”, contemplând „mirabila sămânță” a dumnezeirii sădite în om: „Privită cu ochii senectuții, mi se pare că toată copilăria mea a fost învăluită în mit. (...) Proximitatea bisericii, sunetele de toacă și clopote, care marcau desfășurarea serviciului divin, dar și vocea puternică a preotului Ciobanu, mai ales când rostea *Tatăl nostru,* dar chiar și cântările diacului puteau fi auzite de acasă, lăsându-ți impresia că participi aievea la serviciul divin. Am crescut așadar în acest spațiu sacru, vizual și auditiv, care mărturisea despre prezența lui Dumnezeu în preajma noastră” (Mircea Popa, *Ion Taloș...*, *op. cit.*, p. 250-251).

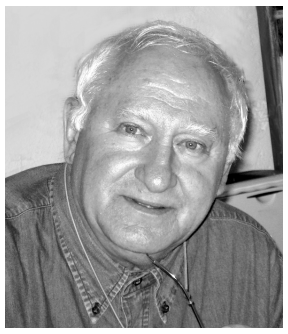
În viața fiecărui om sunt „întâlniri” care-i pecetluiesc destinul, prima fiind aceea cu părinții. Tatăl lui Ion Taloș, „vestit dulgher” al satelor învecinate Prodănești și Borza, visa să-și vadă fiul învățător. Văzând însă că „aripile” acestuia au nevoie de un spațiu mai larg, s-a bucurat și l-a încurajat să studieze cât mai mult. Când, proaspăt angajat de Ion Mușlea la Secția de Istorie Literară și Folclor a Institutului de Lingvistică din Cluj, a fost trimis de șeful lui „pe teren” în propriul sat, a făcut cea mai importantă descoperire: „Cercetarea mea de zece zile în Prodănești avea să marcheze un nesperat succes în cariera mea. (...) În ultima zi a ședерii mele cu ai mei am avut însă o mică revelație, anume, mi-am amintit că, în copilărie, auzisem pe tata vorbind despre povestea unuia care și-a zidit muierea în zid și am întrebat-o pe maică-mea, așa, într-o doară, ce era asta. Răspunsul mamei m-a uimit; foarte sigură pe sine zice: «păi asta-i corindă». Dar despre această colindă nu-mi spusese nimeni niciun cuvânt până în acel moment. Zic: «o știi ?» Zice: «sigur», și a început să-mi recite un text foarte frumos, pe care îl auzeam atunci pentru prima oară. L-am notat sârguincios în caietul meu de teren, iar seara, după ce s-a întors tata de la lucru, l-am întrebat și pe el; mi-a cântat imediat colinda (...). M-am întors așadar la Cluj, cu o mică recoltă, fără să îmi dau seama că în tolba mea duceam o mică comoară” (Ion Taloș, în Mircea Popa, *op. cit.*, p. 269).

Ion Mușlea, fondatorul Arhivei de Folclor a Academiei Române din Cluj-Napoca, protagonist al altei „întâlniri mirabile” din viața lui Ion Taloș, a parcurs materialul adus de pe teren de tânărul lui asistent „și a început să mă iscodească despre colinda cu zidirea femeii: «cum ai ajuns la această colindă ?» I-am povestit tot, după care mi-a zis: «ține-te de ea». (...) reacția avută a fost demnă de rangul lui: un intelectual de cea mai aleasă clasă; a fost prima noastră discuție despre jertfa zidirii, după care mi-a adus unele fișe bibliografice făcute de el de-a lungul anilor, inclusiv la Paris, la Biblioteca Națională, de unde am dedus că tema l-a preocupat și pe el la începutul anilor 1920 (...). Așa a început să mă pasioneze colinda găsită aproape din întâmplare la Prodănești, chiar la părinții mei, unde m-a trimis Ion Mușlea” (Ion Taloș, în Mircea Popa, *op. cit.*, p. 270).

În 1957, tânărul din Prodănești l-a cunoscut pe Lucian Blaga, pe care-l consideră al doilea model intelectual al lui. Poetul i-a vorbit despre succesul antologiei de poezii populare realizate de el, în Elveția: „elvețienilor nu le venea să creadă – mi-a zis – că asemenea poezii au fost create de săteni neștiutori de carte” (Ion Taloș, în Mircea Popa, *op. cit.*, p. 326).

Un alt model i-a fost Ovidiu Bîrlea, care „avea folclorul în sânge (...); era, cum scrie Mușlea în amintirile lui, cel mai pregătit cercetător de literatură populară, atât în munca pe teren, cât și în cercetările de bibliotecă” (Ion Taloș, în Mircea Popa, *op. cit.*, p. 346).

Întâlnirea excepțională cu profesorul Mihai Pop, ce i-a fost conducător de doctorat, afinitățile cu Mircea Eliade ori colaborările cu naratologul german Rolf Wilhelm Brednich explică, în parte, rigoarea științifică și anvergura internațională ce caracterizează opera lui Ion Taloș. Dincolo de astfel de oameni providențiali, de întâmplări minunate, de pierderi și împliniri, există o taină a scrisului unui cercetător umanist, pe care n-o pricepem niciodată îndeajuns, dar o trăim cu bucuria participării la o întâlnire mirabilă.

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

Pe Valeriu Tanasoff (Vali, între prieteni) l-am cunoscut pe când amândoi eram tineri; el foarte tânăr, eu cu vreo câțiva ani de gazetărie, deja. L-am întâlnit în Secția Foto a ziarului („Scânteia tineretului"): „Noul nostru coleg !", mi l-a prezentat Gică Cucu. UTC-ul s-a înduioșat și ne-a blagoslovit cu o mașină pentru brigăzi, un ARO de la BTT (Biroul de Turism pentru Tineret); el este șoferul. „Trebuia să-l știi până acum". – mă mustră fratele Gică – fotoreporter pasionat de instantaneu, ca și fratele său mai mare, Ion (Nelu) Cucu, de la care învățase tainele luminii și culorii surprinse la anumite ore ale timpului – împreună cu care împărtășisem multe drumuri de documentare prin țară, cu trenuri de noapte, clasa a II-a, și pahare de vodcă la „În picioare/Perdeluțe" – ori, pe îndelete, la Hanul Prahova.

Ideea cu mașina nu era rea, dimpotrivă. Dar ideea cu brigăzile mi-era neclară; eu știam de brigăzi de agitație (le slujisem în junețea mea de profesor suplinitor, proaspăt absolvent de liceu și „reușit fără loc" la facultate, pe scena Căminului Cultural din satul Greci, comuna Schitu-Olt); de brigăzi de muncă pe șantier, de asemenea, auzisem (erau la modă, cu ecouri prelungite, șantierele naționale ale tineretului de la Bumbești-Livezeni – „Hei, rup ! / Hei, rup ! / Cad stânci de fier / În lupta dusă / De brigadier" ! – Salva-Vișeu, Agnita-Botorca); îmi erau bine cunoscute brigăzile de muncă patriotică, în studenție (pe parcelele de orez ale IAS Mărculești-Ialomița, în apa mâloasă până la brâu, printre lipitori, papură și trestie) – dar sintagma „brigăzi de presă", gazetărești, îmi suna a nonsens.

Nu peste mult timp, însă, aveam să mă lămuresc: ideea venea de undeva, de la cineva, de Sus, către cei de jos, din redacție – sau, poate, chiar de la cineva de jos, din redacție, în dorința de-a ajunge Sus (să parvină ! ?). Așa a apărut inițiativa brigăzilor de presă: o echipă alcătuită, în general, din patru redactori din secții diferite: Industrie, Agricultură, Cultură, Educație-Învățământ – și un fotoreporter bun la toate. Se fixa un traseu pentru 10-15 zile: patru-șapte județe, cu popas de două-trei zile în fiecare. Se mai numea, direct, de către conducerea ziarului, sau democratic, ales de cei împricinați, un șef coordonator care răspundea de întreaga activitate a echipei: alegerea, de comun acord, cu fiecare în parte, a temei concrete de cercetare, la fața locului, punctul de documentare, scrierea articolului (în aceeași seară sau dimineața) și transmiterea lui prin telefon, în redacție, unde aștepta una din cele două stenodactilografe (de regulă, Angela). Cele patru articole (plus ceva știri și însemnări „colaterale") ajungeau imediat pe masa Conducerii (de obicei, un redactor-șef adjunct) care aviza (cu unele, eventuale, „corecturi") și trimitea totul în tipografie. Filmele cu imaginile zilei de documentare erau expediate, în aceeași seară/noapte, de fotoreporter, prin mecanicul de locomotivă sau însoțitorul unui tren accelerat care ajungea în Gara de Nord; dimineața, curiera redacției („Regina Grantului") le recupera de la „Informații" ori de la adjunctul gării. A treia zi, apărea în ziar o ditamai pagina, sub rubrica *Brigada Scânteii tineretului transmite*. În aceeași zi, următoarea pagină era în lucru, de către *brigadierii* aflați deja în alt județ.

Într-una din aceste prime brigăzi (de fapt, întâia oară când făceam parte din această formație) l-am cunoscut mai bine pe Vali Tanasoff. Vară, iulie, zăpușeală – deplasare binevenită, evadând din București). Ne îmbarcăm astfel în mașina sforăind și ea a nerăbdare, cu Vali instalat deja la volan: Ion Marcovici, Vasile Văduva, subsemnatul, fotoreporterul Gică Cucu și, șef de echipaj, Mircea Tacciu. Sfera de acțiune: Dobrogea – cu, neapărat, Delta Dunării. Cred că era un hatâr pe care conducerea ziarului i-l făcea lui Tacciu (șeful Secției Viața de Organizație; replica utecistă a „viețiii de partid" de la „Scânteia"-PCR) care nu ieșea cu lunile (anii ?) din redacție. De fel dobrogean, își alesese zona pe sprânceană, să mai vadă o dată locurile natale. Am uitat să precizez ceva: mașina, un ARO 4x4, primită la mâna a doua, era acoperită cu prelată, dotată cu două scaune în față (șofer plus unul alături) și două bănci înguste, pe laterale, în spate, pe care încăpeau ușor șase (la nevoie, opt !) pasageri, văduviți de priveliștea înconjurătoare. Mircea Tacciu absolvise cu ani în urmă (în „obsedantul deceniu") Școala de Literatură „Mihai Eminescu" și beneficiase de repartizare la revista „Gazeta literară", ajutat, posibil, și de faptul că se căsătorise cu o colegă (?) evreică, ajunsă o voce distinctă în critica și istoria literară. Mircea, însă, n-a dovedit investiția făcută în el, coborând treptele literare către gazetăria obișnuită și aterizând la „Scânteia tineretului". Păstra, însă, aerul superior al literatului și insistența cu care își susținea (și impunea) opiniile; de-asta, probabil, i se dăduse pe mână Secția Viață de Organizație – domeniu pregnant politic (suficient de dogmatic).

În sfârșit, iată-ne îmbarcați și porniți la drum. Întors spre noi, din scaunul de șef, Mircea începe să ne dea „indicații prețioase", nouă, celor din fundul etuvei: ce va scrie fiecare (temă, idei de urmărit, finalizare etc.) cu insistență și detalii ca și cum am fi fost la fața locului. Scânteia aprinse focul: Vasile Văduva, poet și excelent prozator, angajat de puțin timp în redacție, sare ca ars: „Eu scriu ce găsesc și cum cred eu de cuviință; scrisul este o chestiune strict personală, intimă, aș zice, de care răspunde numai autorul". Tacciu, în stilu-i caracteristic, insistă cu dădăceala, care ne năucește pe toți. Tăcem. Tace și Vasile; doar Tacciu, întors comod pe scaunul lui, continuă să bombăne încetișor. O liniște nefirească se așterne peste echipaj, ca o prelată de pâslă umedă, în care respirăm greu. Înaintăm, astfel, câțiva zeci de kilometri. La un moment dat, în apropiere de Buzău, Vasile Văduva rupe voalul de pâslă: „Vali, te rog oprește mașina, vreau să cobor". Vali-șoferul se conformează – și frânează brusc. Tacciu, care ori dormita ori era fudul de urechi, tresare nedumerit: „Ce s-a întâmplat, de ce-am oprit ?". „Eu nu merg mai departe, nu accept neuitat brigada dintr-un decembrie, 1970…, în cinstea Zilei Republicii. Eram, după un popas, la Focșani (sau poate în alt oraș moldav, mai sus, posibil chiar Suceava); în „carlingă": Subsemnatul, Ioan Adam, critic literar, băiat subțire (proaspăt transferat de la „Scânteia" la noi, ca șef al Secției Cultură), Adrian Vasilescu, de la Secția Propagandă a ziarului, însoțit de nelipsita micuță mașină de scris personală (!) la care își scria direct articolele, pe vremea când noi nu știam decât hardughiile vechi din Secția Dactilografie-Stenografie unde tronau Angela și doamna Emilia (ajunsă, mai târziu, la revista „Luceafărul"). Poate încă cineva (Bazil Răvescu, dar nu bag mâna-n foc !) și un fotoreporter, de regulă Gică Cucu, dar e posibil să fi fost Oreste Plecan, nu mai rețin care dintre ei. Începuse să ningă brusc, să viscolească. Înțeleptul Adrian propune amânarea pentru a doua zi, dar Vali Tanasoff, după ce verificase mașina la sânge, decide: „E-n ordine, putem merge !". Și-am plecat. Înaintam prin viforul ce se întețea, cu farurile aprinse, fază lungă. Dar când dracul își bagă coada ori Dumnezeu nu este atent, puțin îți trebuie ca s-o-ncurci. În plin câmp, nu mai știu între ce localități, farurile se sting brusc. Sub capotă, Vali cu Gică (ori Oreste) meșteresc pe întuneric, ajutați de o lanternă. Nimic. Nu mai funcționează nici pozițiile față-spate. „Motorul nu este afectat, merge – zice Vali – mergem și noi !". Vali deschide portiera – și, pe jumătate afară, c-o mână pe volan și stânga pe parbriz, șterge fulgii de zăpadă

Chimirul cu prieteni (4)
Carlinga cu marfă rară (1)

modul acesta de colaborare" – răspunde Vasile, și coboară pe după scaunul de șofer al lui Vali.

…Plecăm tăcuți mai departe, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Marcovici, altă nucă tare, izbucnește: „E grav, este foarte grav !". Intervine și Gică, cu felul lui conciliant-amical: „Ce dracu', bre, nea Mirceo, și matale, nu puteai aștepta să ajungem la destinație… – încheind în glumă – undița mea abia aștepta să cunoască peștii Deltei". „Ce știi tu, Gică, o armată trebuie pregătită înainte de atac – și eu asta făceam, vă instruiam". După un moment de meditare: „Vasile nu e un bun soldat".

…Tulcea. Trecem pe la Județeana UTC, ne prezentăm, spunem scopul călătoriei noastre de documentare; bine primiți. Drumul în Deltă nu mai știu cum l-am făcut; poate cu șalupa ori Pasagerul, un vapor leneș care lega așezările pe traseul Tulcea – Sulina. Ne-am oprit la Maliuc; ori în alt loc, memoria îmi joacă feste, dar să zicem Maliuc, pentru că mai fusesem acolo, o cunoșteam bine. Comună mare, câteva mii de locuitori răspândiți în mai multe sate; reții Gorgova, Partizani, Vulturu. Școală Gimnazială, Cămin Cultural cu activitate bogată: brigadă artistică (satiră-umor) grup vocal-instrumental, echipă de teatru. Bibliotecă și chiar o Stațiune de Cercetări Piscicole. Deviza comunei: „Izolarea nu înseamnă Tăcere". Poate era o politică specială, pornită de la Centru, pentru această comună; oricum, celelalte așezări erau mult mai modeste.

După ce a fotografiat punctele noastre de documentare, instituții, interlocutori etc., Gică și Vali au luat o barcă și au bătut împrejurimile, venind cu un adevărat album foto. Eu și Marcovici, inclusiv Tacciu (care-și găsise aici vechi cunoștințe) ne-am scris textele și le-am transmis; filmele lui Gică au plecat imediat la Tulcea cu o ambarcațiune rapidă Sulina-Tulcea-Galați.

Mai departe, nu mai știu exact ce s-a întâmplat. Am străbătut Dobrogea, cu popas la Constanța și oprire la Oltina, pe malul Dunării, unde am petrecut (documentat și scris) o zi și-o noapte sub teroarea unor „libelule" uriașe și negre, un fel de coropișnițe de uscat (altele decât cele de bălegar) care zburau haotic, aterizându-ți pe cap, pe brațe și piept, pe picioare, noi fiind, în zăpușeala anotimpului, în ținută… sportivă. A fost ideea lui Tacciu, impresionat de cartea de reportaj a lui Paul Anghel, „Victoria de la Oltina", despre colectivizarea agriculturii. (Nu este exclus ca, un timp, Mircea să fi lucrat la ziarul din Constanța, pe vremea regiunilor, și să fi cunoscut bine Dobrogea).

…N-aș fi scris despre această deplasare, dar am trei motive pentru care am făcut-o: 1. A fost prima mea brigadă; 2. Așa l-am cunoscut pe Valeriu Tanasoff; 3. Bunul prieten, scriitorul Vasile Văduva; de câte ori îmi aduc aminte de el, îmi vin în fața ochilor chipul și vocea lui: „Opriți, eu cobor !" – de om integru, intolerant, care în scurta lui viața n-a făcut niciun compromis.

…Brigăzile la care am participat, în continuare – să fi fost cinci ? Să fi fost șapte ? – au avut, pe lângă eficiența publicistică, farmecul și spectaculosul lor, în care Vali Tanasoff a fost adesea fermentul important. O precizare: toate aceste brigăzi au fost conduse de mine; la sugestia Redacției, dar, mai ales, la dorința „briganzilor" (ei, nici chiar așa: citiți „brigadierilor"). Rămâne de aruncați de vifor. Înaintăm; cu viteză mică și prudență maximă. În carlingă, noi, ceilalți, trei sau patru, dârdâim de frig. Claxonul funcționează din plin. Ajungem astfel la Vatra Dornei, de care ne despărțim tot pe întuneric. Trecem tiptil *Pasul* în Ardeal, ca niște lotri îndrăgostiți de necunoscutul locului. În timp ce coborâm de-a lungul Carpaților Orientali începe să se lumineze; ajută și albul zăpezii. Se merge mai ușor. S-a oprit și ninsoarea; tot brusc, cum începuse în Moldova. Vali și-a revenit la poziția normală, cu ambele mâini pe volan.

E dimineață când ajungem în Mediaș și poposim la casa natală a lui Ioan Adam. Ne întâmpină Adam-tatăl, uimit și bucuros. Ne bagă-n casă, ne pune pe masă o oală de vin, pâine, slănină și cârnați, în timp ce el cu Vali ies în curte și verifică mașina. Se întorc repede; s-a reparat totul, farurile funcționează. Vali cade frânt într-un fotoliu, în timp ce noi ciocnim pahare și cântăm împreună cu bătrânul Adam vechi cântece ardelenești (are o excelentă voce de tenor). După două ore, îl trezim pe Vali. Ne luăm rămas bun de la generoasa gazdă.

Seara, sub geana nopții, intrăm în București. Noaptea ne prinde pe fiecare în patul lui.

…Unele brigăzi, fiecare cu tematica și ineditul ei, importante, s-au cufundat, din păcate, în uitare. Altele îmi stăruie și acum în minte – și-mi bat în fereastra memoriei cu aripi de pasăre măiastră. Mai ales, cea cu destinația finală Severin – Orșova – Stânca Ana. Echipă completă: pe lângă subsemnatul: Ovidiu Marian de la Secția Agrară (suntem în final de iunie; secerișul e-n toi), Constantin Dumitru, proaspăt venit de la „Scânteia" (odată cu Ioan Adam) viitor șef al Secției Industrie, acum la prima ieșire pe teren, la noua redacție; Vasile Răvescu (Bazil, Bebe) bun la toate, argintul viu al echipei – și al redacției, în general, totdeauna cu zâmbetul pe buze, mereu c-o glumă bună gata să detensioneze micile conflicte, condei ascuțit, scânteietor (excelent epigramist !), scrieri cu valoare adăugată. Fotoreporterul Gică Cucu, știut deja.

Dar până acolo, la ținta finală, au fost câteva popasuri de luat în seamă. Primul: Teleorman – Alexandria. Întâmpinați, ca întotdeauna, de primul secretar al Comitetului Județean UTC, Manole, un interlocutor aparte, excelent activist politic, iar ca om, bun de pus la rană. O cafea de dezmorțire, ca întotdeauna, câteva senvișuri, un deget de coniac – și la treabă, punându-ne la dispoziție tot ce aveam nevoie: cazare, locuri de documentare (la alegere), domeniu (la alegere), telefon direct cu Bucureștiul pentru transmis articolele etc. Ne facem treaba – și, a doua zi, plecăm mai departe. Nu-mi mai amintesc exact ce-am făcut în Olt (județul meu natal); reții că ne grăbeam să ajungem la Craiova. Aici lucrurile s-au desfășurat aidoma celor de la Alexandria; Nea Dindere, secretar cu Agricultura la Județul PCR (Dolj) alt om deosebit (devenit erou literar: „Diminețile lui Nea Dindere", nuvelă de Nicolae Velea) ne primește cam cu același „protocol" – și se oferă că meargă cu noi pe teren; beneficiază de ofertă Ovidiu Marian, specialistul nostru în domeniu. Nu întârziem nici aici. A doua zi, spre amiază, suntem în Turnu Severin, capitala județului Mehedinți.

Personal și obiectiv

Alexandru CAZACU

Realizarea unei ecranizări după un jurnal presupune, pe lângă analiza minuțioasă a epocii și o imersare, inițial subiectivă, în lumea evocată în pagini. Apoi obiectivitatea devine obligatorie pentru a privi personajele și lumea lor nu doar din punctul de vedere al diaristului. Acest exercițiu al echilibrului, la care se adaugă nota specifică mesajului propriu, îi reușește pe deplin regizorului François Truffaut (1932-1984) la transpunerea pe ecran a numeroaselor însemnări ale Adèlei Hugo (1830-1915)

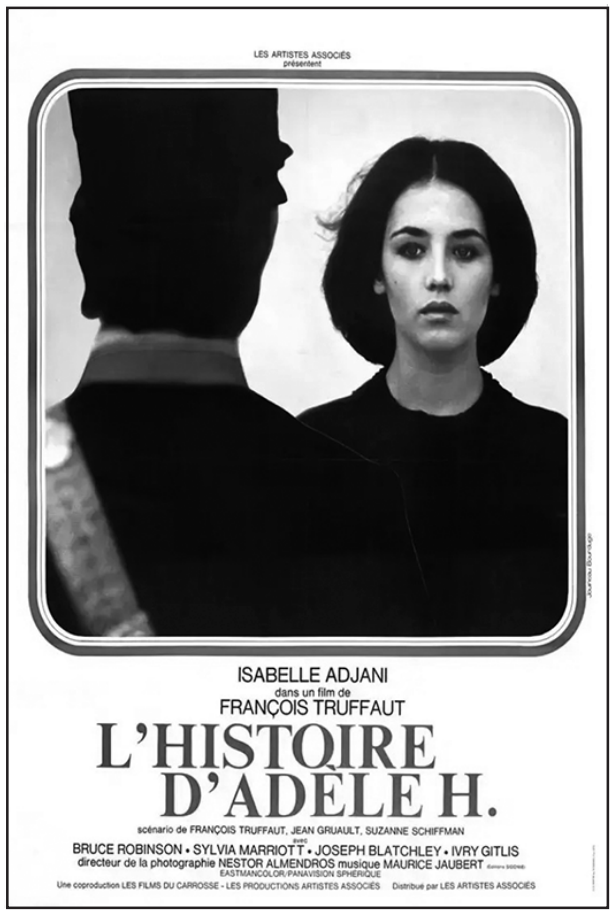

din *Le Journal d'Adèle Hugo,* caiete descoperite abia în 1968 ce conține peste șase mii de pagini. Filmul intitulat *L'Histoire d'Adèle H.* a avut premiera în 1975 și a fost nominalizat atât la Academy Award pentru cea mai bună interpretare feminină și la premiul César pentru regie pe care François Truffaut și-l va adjudeca.

Adèle Hugo a fost fiica cea mică a marelui scriitor Victor Hugo și ultimul copil din familie. Purta prenumele mamei sale, dar în casa familiei Hugo era mai cunoscută sub numele de Dédé. La fel ca sora sa, Léopoldine, care s-a înecat la vârsta de nouăsprezece ani, Adèle a suferit o soartă tragică. După lovitura de stat a lui Ludovic-Napoleon Bonaparte din 2 decembrie 1851, pe care scriitorul a condamnat-o public, a fost forțat să se exileze. A fugit mai întâi la Bruxelles, apoi pe Insula Jersey din Canalul Mânecii și, în final, în Guernsey în 1855. S-a stabilit cu familia sa la Hauteville House. Aici Victor Hugo a scris capodoperele sale: *Les Contemplations*, *La Legende des siècles*, *Les Châtiments* și *Les Misérables*. Întreaga familie s-a unit în jurul marelui scriitor: Madame Hugo însăși a scris biografia soțului ei, iar tânăra Adèle a ținut jurnalul familiei, fiind deopotrivă o virtuoază pianistă. Pe durata lungului sejur britanic, tânăra s-a îndrăgostit răvășitor de locotenentul Albert Pinson, dar această pasiune nu a beneficiat de reciprocitate. În ciuda evidențelor, Adèle fuge din Guernsey și pleacă spre Halifax – Nova Scotia, Canada de astăzi, unde locotenentul fusese repartizat într-un avanpost al armatei engleze pe durata Războiului Civil American. Din păcate și de cealaltă parte a Atlanticului Albert Pinson și-a menținut rezerva asupra unei relații cu domnișoara Hugo. Dragostea neîmpărtășită a lui Adèle se transformă într-o obsesie care crește progresiv. Nu mai răspunde familiei, îi minte că s-a căsătorit cu iubirea ei, practică spiritismul și este dispusă la gesturi umilitoare pentru a capta atenția lui Pinson. Iar patosul sentimentelor o face treptat să-și piardă mințile. Îl urmărește până și în Barbados pe locotenent unde acesta de asemenea fusese trimis. Grav bolnavă, incapabilă să identifice persoane (într-o stare de tulburare profundă se spune că trecea chiar pe lângă locotenent fără să-l mai cunoască), revine cu ajutorul autorităților din insulă în Franța. Cum exilul lui Victor Hugo se încheiase, marele scriitor își internează fiica la Spitalul Saint-Mandé apoi la Suresnes. Adèle Hugo petrece până la sfârșitul vieții în cele două ospicii peste patruzeci de ani (!) fiind diagnosticată ca suferind de erotomanie și schizofrenie. Un crunt destin pentru o fată extrem de cultivată cu un talent literar ce transpare din jurnal, dar și extrem de talentată la muzică. Partiturile ei, redescoperite astăzi cu entuziasm, multe fiind orchestrații după poemele tatălui ei, sunt interpretate în multe săli de concerte.

Criticul de cinema François Truffaut fost un protejat al teoreticianului André Bazin, unul dintre membrii influenți ai revistei *Cahiers du Cinéma*, înainte de a trece în spatele camerei de filmat și a fonda împreună cu colegii săi Jean-Luc Godard, Éric Rohmer, Claude Chabrol și Agnès Varda ceea ce avea să se cheme: Nouvelle Vague. Critic acerb al cinematografiei rigide, îndepărtată de realitate, devine un cineast care utiliza *caméra-stylo*, în sensul dat de criticul Alexandre Astruc acestui termen caracterizat prin subiectivitate, semnătură vizuală și sinceritate brută (se utilizează tehnica documentarului, utilizând strada drept decor). Se poate spune că Truffaut și colegii săi au transformat cinematografia promovând conceptul numit *cinéma d'auteur*, ideea fiind că regizorul este adevăratul creator al peliculei. Filmele sale esențiale rămân: *Les Quatre Cents Coups* unde vorbește despre pierderea inocenței, indiferența adulților și revolta asupra acestui *status quo*, unde sunt inserate multe momente autobiografice, *Jules et Jim* în care tratează prietenia, căsătoria, triunghiul amoros și războiul, *La Nuit américaine* dedicat cinema-ului ca *modus vivendi*, raportului dintre magie și realitate, și al sacrificiului pentru artă, iar *Le Dernier Métro* atacă teme sensibile precum ambiguitatea morală, arta ca formă de rezistență și dragostea trăită în condiții extreme.

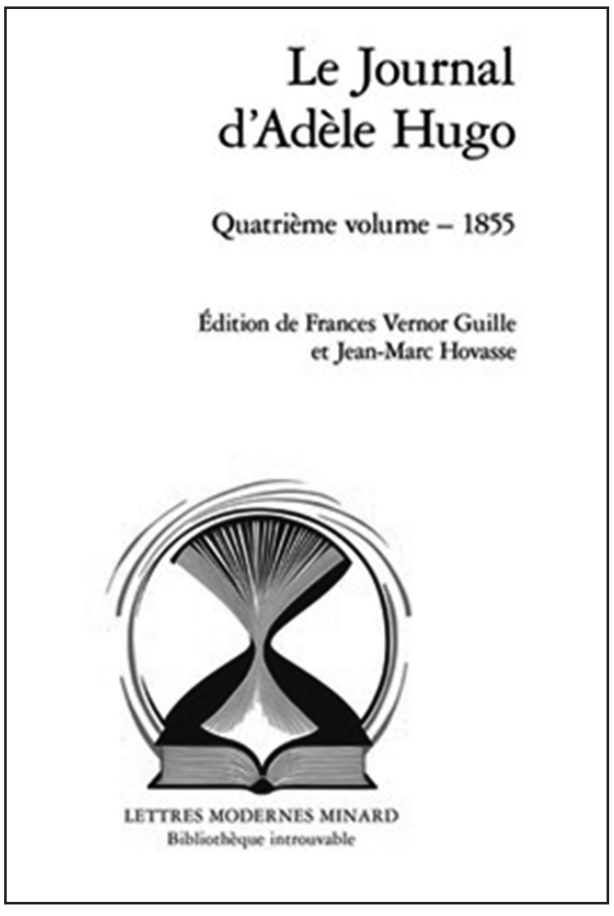
În 1969, François Truffaut a citit biografia și părți din jurnalul lui Adèle Hugo ale cărui prime două volume fuseseră publicate de Frances Vernor Guille, profesoară de franceză în Statele Unite. Fascinat de viața Adèlei, a decis să facă un film cu acest subiect. Provocarea lui Truffaut este să găsească actrița cea mai potrivită pentru a întruchipa personajul care va domina ecranul. Isabelle

Adjani, în vârstă de 19 ani, pe care o vede interpretând sulfuros pe Agnès în *L'École des femmes* de Molière, este soluția. Alegerea se dovedește a fi una excelentă. Imersiunea actriței în rol este demnă de celebra Method Actor's Studio. Partitura ei de eroină romantică și febrilă oferă o interpretare intensă și adesea magistrală. Actrița Isabel Adjani deține până în prezent recordul celor mai multe premii César primite pentru interpretare fiind învingătoare de patru ori. Detaliile meticuloase ale reconstituirii istorice, frumusețea imaginii, calitatea înaltă a distribuției secundare și emoția care străpunge aparenta răceală a regiei, toate contribuie la noblețea acestui film.

Scenariul rafinat și adaptat de François Truffaut, Jean Gruault și Suzanne Schiffman plasează acțiunea filmului începând cu sosirea Adèlei Hugo la Halifax, sub numele fals de Miss Lewly, până la agravarea bolii ei în Barbados. Adèle este un personaj decupat parcă dintr-un roman scris de Emily Brontë. Cultivă două caractere de-a lungul aparițiilor sale: blândă și înțelegătoare cu locuitorii din Halifax, amară și terifiantă atunci când, noaptea, scrie pagini întregi de iubire. Un film cu o singură față, așa cum a intenționat Truffaut, *Povestea lui Adèle H.* nu are altă față decât cea a lui Adjani. Camera insistă asupra chipului ei în prim-planuri de tip *un unico volto* subliniind singurătatea eroinei în fața iubirii obsesive. Uneori patetică, alteori pasionată și profund dedicată, tânăra Isabelle Adjani oferă o precizie a interpretării, trecând constant între imaginea fetiței sfioase și cea a unei tinere femei consumate de tragedia unei iubiri neîmpărtășite. Truffaut a spus chiar că, prin acest film, a creat un prim-plan de 96 de minute cu Adjani. Tânăra actriță, care la momentul filmării avea 19 ani, la rândul ei oferă una dintre cele mai impresionante interpretări ale sale, locuind literalmente în personaj. Ajutat de perfecționistul său director de imagine, spaniolul Néstor Almendros Cuyás –un adevărat poet al cadrelor (va obține ulterior un Oscar la Hollywood pentru imaginea peliculei *Days of Heaven*), Truffaut a trebuit pur și simplu să urmărească rătăcirile inițial exaltate, apoi furioase și în cele din urmă fantomatice ale unei Adèle a cărei paloare și privire febrilă se pierd în chipul impasibil. Locotenentul melancolic și chipeș este întruchipat de Bruce Robinson, perfect distribuit în rol, acesta orientându-se apoi către scenaristică și regie. Chiar dacă are o apariție trecătoare în film, amintind de marele Hitchcock pe care îl admira, François Truffaut rămâne perfect concentrat asupra subiectului său, permițându-i camerei să surprindă întreaga gamă de emoții transmise de tânăra minune Isabelle Adjani. Aceasta a fost, fără îndoială, calitatea esențială a lui Truffaut, permițându-i spațiul geografic și, mai presus de toate, pentru a exprima frământarea interioară a personajului principal, sfâșiat între o pasiune distructivă, un tată foarte faimos pe care nu-l vedem niciodată, dar a cărui prezență copleșitoare o simțim, și fantoma surorii sale decedate. Suntem cufundați în această lume sufocantă încă de la genericul de deschidere. S-a spus că dacă titlul filmului omite numele ei de familie, nu este atât pentru a menține un mister în jurul identității lui Adèle, cât mai degrabă pentru a reflecta această lipsă fundamentală de identitate. Singura forță dramatică a filmului este de a arăta cum imaginația fertilă a lui Adèle îi permite să supraviețuiască în această situație de nesuportat. Actorii englezi Sylvia Marriott și Reuben Dorey (doamna și domnul Saunders unde stă în gazdă Adèle), Joseph Blatchley (Whistler, librarul îndrăgostit în taină de tânără), se achită corect de rolul încredințat. Remarcabil rolul iluzionistului interpretat de compozitorul israelit Ivry Gitlis. Pelicula a fost filmată în ambele limbi, franceză și engleză, la Guernsey, cu excepția secvențelor ulterioare care se petrec în Barbados. Acestea au fost realizate pe Île de Gorée, la doi kilometri de portul Dakar în Senegal. Montajul condus de Martine Barraqué este superb, prioritizând continuitatea personajului în detrimentul continuității temporale. Peisajele captate și prelucrate la montaj au ceva din atmosfera indusă de picturile lui Caspar David Friedrich unde splendoarea naturii devine amenințătoare, iar culorile sunt în corespondență cu starea interioară a privitorului. Muzica lui Maurice Jaubert oferă o inspirată *off camera voice* menită a acompania complexul vertij interior al eroinei principale.

François Truffaut și protagonista sa din acest superb film nu reprezintă doar întruchiparea unei obsesii. Eșuând în dragostea

atât de mult dorită, Adèle reușește parțial și involuntar ca scriitoare. Iar filmul marelui cineast francez și jurnalul Adèlei Hugo vorbesc despre dorința de a fi fericită a unei tinere inteligente și talentate care poartă povara numelui unui tată celebru. Când acest deziderat se degradează maladiv, iar *modus vivendi* se suprapune pe un *modus operandi* menit să-și atingă țelul cu orice preț, naufragiul devine inevitabil. Raportul just dintre privirea personală și cea obiectivă nu trebuie perturbat, pare să atragă atenția François Truffaut care în anul apariției acestui film declara tranșant: *Je ne vis que pour le cinéma* !

Mona Dobrișan

Cronica teatrală

Regele Lear – Shakespeare
Regia Silviu Purcărete
Teatrul „Marin Sorescu" Craiova
Premiera 20 februarie 2026

Text bizar al lui Shakespeare, ocolit o vreme de marele regizor, prinde viață prin reîntoarcerea la Craiova a importantei echipe alcătuite din Silviu Purcărete, Dragoș Buhagiar și Vasile Șirli. Spectacolul se joacă cu publicul pe scenă, extrem de aproape de actori vor sta spectatorii. Ei vor simți spectacolul, nu doar îl vor vedea, îl vor simți și-l vor auzi. Spectacolul realizat la Craiova după mai bine de 15 ani este o reîntoarcere a celor trei întru bucuria publicului din oraș și nu numai.

Tulburătorul text este despre degradarea psihică a personajului principal care cedează regatul fiicelor mai mari și îi refuză fiicei mai mici orice drept.

Silviu Purcărete a obținut cu spectacolele puse la Craiova de-a lungul zecilor de ani (de la finalul anilor 80) peste 75 de premii naționale și 15 internaționale („Danaidele", „Cum doriți", „Titus Andronicus" etc.). Cu impact vizual spectaculos și o viziune rafinată asupra textelor, spectacolele lui Silviu Purcărete de la Craiova au fost prezentate în turnee în Marea Britanie, Italia, Olanda, SUA, Danemarca, Coreea de Sus, Irlanda, Polonia, având întotdeauna un *feed-back* laudativ.

Distribuția spectacolului: Claudiu Bleonț, Alex Calangiu, Ovidiu Cârstea, Iulia Colan, George Albert Costea, Romanița Ionescu, Sorin Leoveanu, Mircea Mogoșeanu, Raluca Păun, Nicolae Poghirc, Minela Popa, Angel Rababoc, Adrian Tudor, Costinela Ungureanu, Cătălin Vieru.

Piesa durează 140 de minute fără pauză. Copila mea (10 ani) a stat nemișcată privind și ascultând. De ce ?

Pentru că este un spectacol plin de sens și de forță. Pentru că interpretările solide ale actorilor din Bănie sunt în forță. Pentru că în frunte stă inegalabilul Claudiu Bleonț și pentru că în Contele de Gloucester joacă preferatul meu, Sorin Leoveanu.

Textul este dens, cu teme grave. Spectacolul este dur, direct, o analiză profundă, de parcă ar fi laboratorul dramaturgului.

Minți diabolice și sfidătoare, un univers complex, penetrant și diavolesc, un rege care plătește scump dragostea părtinitoare... Un tată poate iubi diferit pe cele trei fiice hărăzite de viață ? NU ! Poate face greșeli, însă și poate avea orgolii. Minți strălucite care pot lumina universul altora și îl pot întuneca pe al lor propriu. Minciuni și nerecunoștință. Oare fiii și fiicele nu gândesc că vor ajunge la rândul lor neputincioși, nebuni, fără orizont, minte sau viitor ?

Scrisă în jurul anul 1604, „Lear" reflectează asupra condiției umane și a legăturilor de familie, asupra lipsei de putere a cuiva care deținea cândva totul.

Monarhul Britaniei decide să-și împartă regatul între cele trei fiice (Goneril, Regan, Cordelia). Le cere să-și exprime în cuvinte iscusite cuantumul afecțiunii lor pentru el. În timp ce cele două fete mai mari îl lingușesc, Cordelia refuză acest joc. Răspunde simplu, cinstit, tatăl o dezmoștenește și o alungă. Goneril și Regan odată ce capătă averea devin fățarnice și nerecunoscătoare și îl alungă din palat pe bătrânul rege. Regele înnebunește și în exil este însoțit doar de contele de Kent și de bufon (Cordelia, fiica cea mică, se travestește în bufon pentru a-i fi aproape tatălui).

Conflictul secund este al Contelui de Gloucester (Sorin Leoveanu) care, trădat de Edmund, fiul său nelegitim, este orbit la propriu de Regan și soțul acesteia.

Cordelia revine în Franța cu o armată pentru a-și salva tatăl, dar este executată; surorile mai mari se urăsc din gelozie pentru Edmund și Regan moare otrăvită de sora ei care apoi se sinucide.

Maleficul Edmund, care pune la cale și intriga împotriva lui Gloucester, cum că fiu legitim, Edgar, ar vrea să-l ucidă, comandă execuția Cordeliei.

În textul original fostul rege moare de durere ținând în brațe trupul mezinei. În piesa lui Purcărete, bătrânul suveran stă la masă cu Kent, Gloucester și soțul uneia dintre fiice, înconjurat de cadavre sprijinite morbid de o masă princiară plină de bucate alese. Splendidă imagine, tablou remarcabil al creației Buhagiar – Șirli – Purcărete, o masă cu meseni morți și cu alții care respiră moarte. O masă plină de mâncăruri rafinate și ochi goi de morți care nu mai pot vedea, nu mai pot auzi. Doar cei vii de lângă ei, mâncând și desfătându-se cu bucuria scurtă a supraviețuirii.

„Regele Lear", un spectacol rar, cu un regizor scump la vorbă, dar cu idei geniale și o perspectivă originală, marca Purcărete. Un spectacol candidat sigur la Premiul Uniter.

Mergeți la Craiova să vedeți o echipă extraordinară, plină de talent și dorință de muncă și de a descifra enigma Shakespeare.

Alexandra Firiță

Fâșii de lumină

Ea purta pe umăru-i de fildeș
o pasăre albastră tatuată adânc
în carnea-i cu miros de zbor
Stelele coapte de așteptare cădeau
în poalele nopții ca niște pui de aur
ce-și căutau cuibul în neuitare.

Se prelungea tăcerea ca o gaură neagră
ce astupa locul vacant al absenței
și pasarea albastră prindea viață
se lepăda de întunericul cărnii
toată speranță și dorință și aripi
aerul se prelungea
cum niște fâșii de lumină
din coada nocturnelor comete
netezindu-i cărarea.

Val deasupra și altul dedesubt
era universul atât de îngust
Aripile ei scriau un poem infinit
despre seminţiile de cuvinte rostuite
în toate limbile cerului și ale pământului.
Cum o flacără în lumina lui
pasărea albastră se despletea de zborul
și împietrea cum o efigie pe umărul
de fildeș.

Cum o tăcere se adâncea trecerea ei
prin tărâmuri de carne cu miros de zbor.
Cum un poem zămislit de lumină
de stelele coapte căzute în poalele nopții.

Acel februarie

Când am ajuns pe Marte nici acum
nu mă dumiresc
văd numai scara pe care am suit fără
să mă uit în jos.
Vertijul din urechea dreaptă s-a oprit
a rămas doar bucuria suișului fără escală
și fără o țintă anume.
Plecasem dis-de-dimineață lip lip
cu doar durerea ascuțită ce-mi devora
șoldul stâng și îmi spuneam
cât de lesne este să intri pe traiectoria
ce duce spre Marte dacă ai rude în cer.

Abia începuse februarie și ninsorile
se îmbarcaseră către Alaska
aici doar câmpul verde și câțiva trecători
plictisiți de economia energetică
își activaseră motoarele și circulau
în deplină autonomie.

Ajunsesem acolo după un lung exercițiu
de autocăutare, după ce îndurasem
atâtea extirpări de trăiri ale firescului
și alungam asiduu înnoptarea
ce-mi alerga prin oase
și nu voia să mai plece.

Și acum ce faci, lup dezhăitat,
lup orfan de țară ?

Marte este un tărâm hrănitor
de fantaste lumi, un pământ roditor
neîntinat de atomice iele.
Marte e o sferă celestă unde doar gândul
ajunge fără oprelişti și eu, lup rebel
lepădat de cea dulce haină a supușeniei.

Când Marte s-a culcușit în văzul meu
nu îmi amintesc.
Știu doar acel februarie
ce călătorea șchiopătând prin lume.

Al lumii prag

Și a venit acuma ceasul
să te întorni în brazdă tu, sămânță,
să poleiești în slovă tăcuta-ți înflorire
și-n gesturi cumpănite lumina să slăvești.

Tăcută și supusă îndură-ți încolțirea
din somnul brazdei smulsă vei înverzi cărări
și tinerele-ți ramuri vor învăța minunea
de a iubi în veacuri deopotrivă și trunchiul
noduros și răsucita, adânca rădăcină.
Ascultă înnoptarea ce lin așterne-acuma
linţolii de durere peste al lumii prag
și-n tihna casei tale, în tine scormonește,
și dă-i luminii dreptul de-a fi lumină pururi.

Și tu, sămânță nouă, din brazdele amare
îndură-ți înfrunzirea în tainele durerii
și te apleacă-n rugă cu ochi încercănați.
E timpul să ștergi vina din vremea neiubirii
și să-nfloreşti deşertul cu albe flori de crin.

Rădăcini

Doamne, cum s-a scrântit lumea,
cum mai umblă unii deghizați în îngeri
prin iarba parcului dată în pârg
cu bocancii garnisiți cu șenile saltă nepăsători
și cântă strivind ultima frunză din ram.
E prea strâmtă planeta pentru noi toți
prea mulți la împărțirea aerului din plămânii Terrei,
prea mulți la poarta singurătății și prea tăcuți
de după cortina acestui spectacol grotesc.

Nu mai este nevoie de bunici și nici de părinți.
Vine schimbul de mâine gătit cu microscopul
și te măsoară și te drămuie după intensitatea umbrei
îți ia pulsul și te întreabă nu e mai bine
să îți închizi tu singur ferestrele și ușile
și să te mulțumești cu nimicul dintre patru pereți ?

Doamne, cum mai trece timpul.
Nici nu te-ai trezit bine că a ajuns prânzul,
zicea bunicul, ștergându-și fruntea sudată
cu mâneca și continua să cosească, să trebăluiască
până se făcea seară nu se oprea
și nimeni nu îl întreba dacă vrea sa moară.
Îl duceam pe prispă să vadă lumea că avem
rădăcini bune și nu suntem singuri pe lume.

Doamne, ce vânt de evoluție selectivă
mai bate prin lume
și cum mai scârțâie osia Carului Mare
cum mai cad păduri seculare sub drujbe
și cu limbi de foc cânta vulcanii
și noi de unde am luat bocancii
și când am încurcat hățurile lumii ?

Cântecul pașilor

Va trebui să înceapă o altă viață și alți zei
și alți soldați să ne ia locul
în care am răsărit ca niște mâini
ca niște ochi, ca niște glezne ale pământului.

Cum o deltă nerevărsată va domni în noi
sentimentul nevredniciei, al secătuirii de miez,
al ruginitei potcoave.
Alți soldați vor mărșălui
prin coridoarele goale de noi,
ca un pinten neuitat cântecul pașilor lor
frământat în coșul pieptului
secundă de secundă respirat,
tăcuți vor veni cu corturile lor verzi
și vor pune impozit pe curgerea
sângelui prin artere.

Fără tăgadă vom trece unul prin altul cum
prin sticlă trece privirea neîndurerându-se
cum prin gânduri amintirea neîndurându-se
cum prin noaptea serenă signora Lună
și noi ne vom fulgera cu privirea
ca din întâmplare prin văzduhul din noi
vom citi jocul genetic al cromozomilor
și ne vom imagina libertatea cum o stradă
din orașul cu îngeri.

Va trebui să ne inventăm o altă viață
să ne adaptăm văzul la starea virtuală
trăită între oglinzile unui imens ochi de sticlă
să ne reinventăm precum cozile rupte
ale șopârlelor.

În așteptarea altor zei mărșăluim cum soldații.

Sâmburi de lumină

Poate a trebuit să te naști ca să înveți
să trăiești într-un cântec de rouă ce spală
înalta sudată frunte a unui hulit Dumnezeu.

A trebuit să te naști într-un ceas cu limbi
de pământ în care bătăile inimii tale
să îi dea ușurință zborului în înaltul luminii
să îți zidești viața altar închinăciunii
spre iertarea stângăciei de a fi umil.

Da. Ne-am născut într-un ceas de pământ
în care viața bântuie precum o incurabilă
maladie a cărei vindecare este un pas târșit
ce știe să ne picure în sânge și foc și cenușă
și sâmburi de lumină și aripi de îngeri
ca o dezlegare de sfânta trudită țărâna.

Zbor flămând de zbor

plouă și e gri și e alb și e vânăt
până la os pătrunde șarpele sticlos al apei
ceriul se răsucește peste acoperișuri
când spălăcit ca o cârpă muiată în clor
când mucios ca un țânc ce-și șterge
nasul cu mânecile-i rămase prea scurte
de creșterea grăbită a oaselor

vezi străzile și piețele indecent de goale
prinse într-un neverosimil streptease făcut
pe gratis în cinstea orbirii ce ne bântuie
te aduni în spatele ușilor închise
încercând zborul flămând de zbor

cazi în tine cantr-un abis tapetat
cu fistic și marțipan căutând asiduu
să astupi găurile dintre picăturile ploii
cu palmele-ți mirosind a noapte
fugită de acasă
și plouă când vânăt, când alb, când gri

ceriul este acum o rană ce stă pitită
între bandaje de parcă ar fi și nu mai este
trăim o iarnă maşteră ca o mamă de a doua
cu trei nasturi în plus la capotul de oaspeți
uitat pe cuierul din hol alături de mască

fără culoare, sinistru și grav trece liniștea
și-n spatele ușilor închise așteptăm
să se dea liber la fluieratul în biserică.

Rostogoliri

Un cerc îmi traversează gândul
rostogolindu-se precum o roată
abia inventată – fudulă
și plină de aere.
La un pas de trecere
ea devine curbă, se alungește
elipsă în derivă printre tăișuri
mai apoi, doar virgulă
între ascunzișuri, prin furișuri
și-ncet un punct înecat
într-o noapte anostă
un biet punct ostenit la capătul drumului
ce dă spre câmpul cu mure.
Un cerc nu îmi mai traversează gândul
el doar pune punct și visează
cum să fie iar roată.

Microistorie

Noiembrie privit în ochi
prin fereastra hotelului
de la marginea autostrăzii
sub acordul unei melodii
ce vorbește despre
una cosa mentale e
una cosa sentimentale
ce ne-ar putea aminti de cineva
dacă în trecut acel cineva ar fi gata să mărturisească
când presimți în jur sub epiderma lucrurilor
cenușa marilor dune împrăștiate de vânt
și rana iepurilor de câmp
prinși în sârma gardurilor de separație
dintre terenul agricol și asfalt
asemenea unui lung comentariu
despre microistorie

Trattoria din Parma

Refluxul zilei de primăvară
surprins pe terasa
unei trattorii din Parma
când singurătatea se schimbă la față
și se emit comunicate
despre așezarea florilor de crin
pe scuturi heraldice

Fiecare se măsoară cu propriile amintirile
lăsate în grija unei femei iubite
ori în uitarea de sine a lucrurilor
Din turnul clopotniței de vis à vis
își iau zborul lebede albe
Printre platanii seculari înaintează lent
o diligență cu librete
și în curând se vor aprinde luminile stradale
iar pe ecranul serii
va rula o nouă poveste
despre devreme și târziu

Omul vitruvian

Mărăcini rostogoliți departe
peste pământul rece al ținuturilor
ivite dincolo de capătul
liniilor de sosire
când nu-ți aparține cu adevărat
decât propria umbră
sub luminile tăiate mărunt
și mai ai de visat că ceva o să se întâmple
iar helitropismul corolelor
este pus la încercare
prin orașul iubirilor provizorii
unde omul vitruvian este ținuit pe ziduri
de singurătatea veacului
și osemintele vechilor zile
iar aripile unui sfinx se întrezăresc
sub relieful echivoc al serii
abia derulate integral
odată cu istoria unor îmbrățișări
efemere și definitive

Lângă capela templierilor din Metz

De pretutindeni ne învăluie amiaza oliv
cu răcoarea ei de amforă
și nicio fortificație medievală
nu va putea adăposti
pantomima singurătății noastre
ca o zbatere a păsărilor mici
într-o cameră cu pereți de sticlă
când umbre saturate
își angajează în retragere suprafețele
nu departe de capela templierilor din Metz
unde înveți să spui da cu îngrijorare
și lumina soarelui din hârtie cerată
devine învelișul vizibil al lumii
sub *un prise de conscience*
al călătoriei spre înfrângere

Virgula cinematografică

Orele acestui Decembrie ce își iau
clar-obscurul din pânzele lui Caravaggio
și un șir de întâmplări anonime din care se naște un sens
prin labirinturi mentale și carnale
ce brăzdează la *peaux douce de la realité*
dincolo de un soare alb
ce învins se străduie să învingă
societatea spectacolului
și a slavei nu de la început deșartă
dincolo de bulevardele orașului
unde vătămați aflăm
cât de frumoasă
poate fi iluzia contemporană
ca o virgulă cinematografică
între cadrele aceluiași zâmbet

Trandafiri și duminici

Aripile unei păsări albe
pe cerul primăverii
când tu privești fervoarea trandafirilor din curțile interioare
ca pe-o scenă unde spectacolul se va relua mâine
Auzi refrenul scurt al unor laude
către îngăduința amiezii
și apoi liniștea care îți ia în palmele ei tâmplele
iar afectele cotropesc
precum lumina vitraliile
prin orele ce împart și despart
străvechea rânduială a dragostei
ca și cum ai vrea să mângâi inima celuilalt
așa cum un copil mângâie capul unui pui de felină
în această duminică
aflată între fragilitatea și vitalitate
între suferință și redempțiune

Coloritul zilei

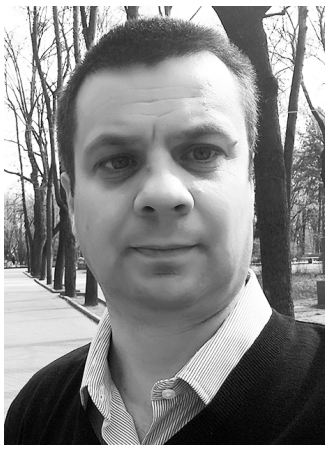
Atunci când nu mai putem iubi
câte o literă din numele nostru
se rupe și se pierde
Buruienile așteaptă să invadeze orașul
și doar lanurile de răsărită
pe care un pictor flamand le-a adus în istoria artei
mai pot să le înfrunte
ieșind eroic din ramele reproducerilor
când joia patimilor fără sfârșit
se îndoaie ca o potcoavă
în mâna unui salvator necunoscut
iar subiectele conversației se epuizează
odată cu edițiile speciale ale jurnalelor
și coloritul dureros al zilei
se depune pe smalțul cănilor de lut
dincoace și dincolo de iertare

De azi pe ieri

O aduce aminte nedusă până la capăt
ca un pumn de sare risipit peste suferințe
când singurătatea își începe cruda aritmetică
iar seara stă între noi ca o pâine
din care rupem și degustăm temători
dincolo de albastrul violaceu al norilor
și staminele florilor masate
în piețele unde fanfara
cântă un vals austriac
iar peste acoperișurile clădirilor
păsările își ascut umbrele
de azi pe ieri
de poimâine pe acum
ca într-o pictură *Wiener Secession*
unde conturul bulevardelor se destramă
iar doi oameni de care ne amintim
vor înceta și nu vor înceta să se caute

Mult-promisa amiază

Gloria trecută a unui *porto-franco*
în mult-promisa amiază
cu albastrul apei și cel al norilor
diferit de orice albastru zărit vreodată
Casele de pe chei
vechi și nu atât de vechi
rămase ofrandă
iernii ce vrea să se întoarcă
ca un vinovat la locul faptei
într-o ținut dunărean cât un cuvânt
unde absențe și discontinuități
reprezintă chipul și asemănarea lumii
când începe să ningă
peste vină, revoltă și tăcere
iar un fel de alb-albastru
acoperă străzile
din amintirea fiecăruia

Alexandru Cazacu

Speranța

Spațiul periurban
ca un atelier de probe sociale
cu traume gestionabile
și emoții hiperstratificate
când obiectele devin transparente
în curtea fostei uzine electrice
lăsată-n paragină
iar pe șina de cale ferată
năpădită de buruieni
sosesc aporiile veacului
și forța de dispersie a cuvintelor
când orele serii se scaldă
într-o lumină perlată
și ne împărțim între noi
speranța fără de speranță
ca pe-o bucată de pâine
ca pe-un pahar cu vin

Noapte violetă

Întreg orașul pare un aerodrom
de pe care nu mai pleacă și nu mai vine nimeni
Noaptea violetă ne face chipurile prelungi
când săritorii la trapez dispar odată cu plasa de siguranță
în care se zbat incertitudinile
Suferința înaintează prin diafragme și plasmă
asemeni foarfecilor într-o coală A4
Muzica de jazz inundă grădina
Și tot ce afli este la limita suportabilului
și chiar dincolo de acesta
când înveți cu încetinitorul
să supraviețuiești
unei povești
despre o femeie frumoasă
și despre secolul trecut

Cheek to cheek

Un dans în plină amiază
obraz lângă obraz
sub semitonul unei muzici
pe străzile înguste
asemeni micilor dungi sângerii
de pe albul ochilor
când vara a pus o mare recompensă
pe despărțirea noastră
iar aripile corbilor de pe ramuri
se albesc până la transparență

Îmbrăcată în straie sărbătorești
absența ne privește seniorial
Toate orele sunt acum spațiile goale
din cadrele lui Antonioni
unde verbele pot tăia țesuturi organice
și nu mai interesează pe nimeni
ce s-a întâmplat
la capătul întâmplărilor
iar ghearele moi ale soarelui
se retrag peste amintirea zilelor
cărora puțin le-a lipsit
să fie duminici

Occidentul colectiv și Sudul Global în vârtejul lumii multipolare

Gl. BG.(rtr)
Gheorghe
Dragomir
Președintele Centrului de Etică și Strategii

Motto: *Cum va arăta viitorul în contextul reconfigurărilor planetare care se prefigurează sub ochii noștri ? Veritabila noutate a istoriei recente constă, probabil, în aceea că Occidentul nu-și mai poate permite să ignore în totalitate prezența masivă a țărilor emergente, nici lista considerabilă a revendicărilor lor... Din aceste noi tipuri de întâlniri se nasc noi conflicte, deoarece dominațiile nu mai sunt ceea ce au fost. Iar rezistența îmbracă și ea forme diferite... Mutațiile contemporane sunt, poate, pe cale să pună punct perioadei foarte lungi în care un actor unic a modelat destinul omenirii timp de aproape patru secole, acesta fiind Occidentul colectiv.* (Sophie Bessis, *L'Occident et les autres. Histoire d'une suprematie*, Paris, Ed. La decouverte & Syros, 2002)

Într-adevăr, timp de patru secole, Occidentul colectiv, încă de la începuturile istoriei sale și-a creat propriul model în care Europa se simțea peste tot ca la ea acasă, fiindcă vocația ei nu consta numai în a cuceri și a civiliza, ci ea popula continente pe care le considera pustii sau ocupate ici și colo de populații sălbatice și care ofereau spații vaste emigranților. Cu excepția Asiei, care era dens populată și scapă în mare parte colonizării directe, întreaga planetă devine un teren de instalare pentru o populație caracterizată pe întreg parcursul secolului XIX-lea și primele decenii ale secolului XX-lea printr-un dinamism demografic inedit și un exod rural fără precedent în istorie. Astfel, între 1830 și 1920 asistăm la un exod masiv către SUA de peste 35 milioane de europeni, dintre care 4,5 milioane erau britanici, 4,6 milioane irlandezi, 2,5 milioane scandinavi, 6,5 milioane nemți, un milion polonezi, 4 milioane supuși ai Imperiului Țarist și 5 milioane italieni. Exodul către Canada a fost, în aceeași perioadă, de 8 milioane de europeni, iar către Australia 2 milioane, în America Latină 12 milioane de italieni, spanioli și portughezi.

Africa a fost luată cu asalt de 60 milioane de europeni, adică echivalentul a 14% din populația europeană în 1914. După Primul Război Mondial, odată cu prezența militară americană pe continentul european și a contactului cultural și progresului tehnic, istoria Americii se identifică cu istoria marii epopei albe ale cărei devieri sunt răscumpărate de albii cei buni, care au încercat să potolească patima sângeroasă a unor pionieri prea grăbiți să pună capăt sclaviei întârziate, practicată de fermierii sudiști.

În 1924, SUA promulga un decret cu privire la migrație menit să restrângă intrarea popoarelor inferioare din punct de vedere rasial, situație pe care o vedem reînnoită și adaptată la noile realități prin măsurile anti-migrație decretate de președintele Donald Trump cu ocazia preluării mandatului la Casa Albă, în ianuarie 2025.

Secolul american s-a încheiat, fiind înlocuit cu secolul asiatic care gravitează în jurul Chinei, BRICS-ului și OCS (Organizația pentru cooperare Shanghai, noul NATO asiatic)

Noul slogan, lansat de administrația Donald Trump prin Consiliul pentru Pace, tinde să devină viral și să definească noua politică externă americană bazată pe pacea prin forță: vă bombardăm, vă înfometăm și vă lăsăm fără energie și servicii medicale pentru a vă determina să acceptați prosperitatea și democrația de tip american.

Noua administrație americană acceptă cu greu că asemenea lozinci s-ar mai putea bucura de credibilitate în țările aflate în linia de miră a intereselor de securitate naționale americane sau la nivelul media internaționale și a partenerilor și aliaților tradiționali americani. Cuba, Iran, Mexic, Groenlanda, Columbia și UE au înțeles că președintele Trump și administrația sa solicită ca istoria recentă să consemneze inițiativele de pace și prosperitate lansate drept începutul unei ere de aur pentru umanitate, însă bazată pe șantaj, sancțiuni, amenințări cu invazia sau extragerea conducătorilor unor state suverane care nu se pliază capriciilor și intereselor marilor corporații americane ce creionează politicile sectoriale ale SUA.

Această atitudine arogantă și ușor disprețuitoare la adresa partenerilor și aliaților tradiționali ai SUA a generat o repoziționare geopolitică, geostrategică și geo-economică a acestora către noi poli de putere regională (BRICS și OCS) pentru a supraviețui crizelor economico-comerciale, financiar-monetare, energetice, declanșate în ultimul an al noii administrații Trump, China devenind, într-o lume multipolară, rivalul strategic egal în competiția cu SUA.

Modelul de guvernanță corporatistă tehnologică sub controlul atent al statului promovat de China devine atractiv prin lansarea unor proiecte de dezvoltare durabilă la nivel global, prin „Noul drum al mătăsii..." aerian, maritim și terestru, care înseamnă investiții în construirea unei infrastructuri critice globale care să lege China de centrele financiare, energetice, tehnologice și de IA pe baza principiilor cooperării comerciale fără constrângeri politice și tarifare, respectului reciproc și neamestecului în treburile interne, sub egida instituțiilor cu vocație internațională: ONU, OCDE, OMS; OMC etc. și ale dreptului internațional.

Această nouă abordare promovată de China, ca superputere egală în fata hegemonismului american aflat la apusul puterii sale globale, a stârnit disperarea și invidia administrației Trump care digeră greu o nouă ordine multipolară care să nu fie centrată pe modelul și interesele americane, care să fie prioritare în fata intereselor celorlalți, drept urmare toate acțiunile de politică externă americană sunt orientate în direcția copleșirii cu amenințări și sancțiuni a tuturor partenerilor comerciali și geopolitici ai Chinei, intenționându-se izolarea și frânarea expansiunii în zonele aflate până în prezent sub controlul și dominația americană.

Competiția dintre Occidentul Colectiv (SUA, UE, NATO, G-7) plus aliații asiatici (Coreea de Sud, Japonia) și Sudul Global (America Latină, Africa, Asia, Rusia, în jurul Chinei și BRICS+) nu mai este doar un concept teoretic, ci o realitate tangibilă care redesenează Nouă Ordine Mondială.

Această falie geopolitică reconfigurează profund echilibrul global, forțând statele medii și mici să-și reevalueze pozițiile strategice. Observăm deci că Occidentul Colectiv regrupează state avansate tehnologic și industrial care sunt mari consumatoare de energie și resurse minerale de care dispun din belșug statele Sudului Global, state emergente care doresc ca problemele cu care se confruntă să se regăsească pe masa negocierilor globale, unde vocea lor să fie ascultată și respectată.

De aceea, noua strategie de dezvoltare durabilă și de securitate națională a Chinei, promovată prin BRICS+ și OCS, bazată pe cooperare economico-comercială fără constrângeri și amenințări, de transfer tehnologic neîngrădit, de coexistentă pașnică, respect reciproc și pace, devine atractivă întregii lumi care înțelege că numai prin pace și colaborare se poate ajunge la combaterea sărăciei, discriminărilor culturale, etnice sau religioase, la prosperitatea popoarelor în armonie cu mediul înconjurător și la un ecosistem politic și social armonios.

Nouă hartă geopolitică, geo-economică și geostrategică este marcată de fragmentare și construirea unei arhitecturi instituționale alternative după cum urmează:

- Ascensiunea BRICS+ a oferit Sudului Global o platformă diplomatică alternativă la structurile Occidentului Colectiv care dominau relațiile internațională la toate palierele: economic, comercial, financiar, monetar și militar prin G-7, FMI, BM, NATO, sistemul financiar bazat pe SWITT etc.

- Diplomația tranzacțională promovată de administrația Trump, care este puternic ideologizată și subordonată stric intereselor de securitate americane prin sloganul „America mai întâi" și apoi interesele celorlalți care trebuie să se plieze pe capriciile și interesele corporațiilor americane care controlează politica externă, nu mai este ancorată în realitățile geopolitice actuale în care relațiile internaționale tind spre multilateralism și colaborare în interesul reciproc și respectul valorilor și tradițiilor identitare, năzuințele și așteptările celorlalți.

De aceea, o serie de state care au aderat sau sunt în curs de aderare la BRICS+ și OCS doresc să mențină și colaborarea cu Occidentul Colectiv pe domeniul tehnologiei, dar reglementările stricte protecționiste reduc această cooperare și privirea plină de speranță vine tot din direcția Sudului Global. Relațiile comerciale se mențin între țările BRICS+ și Occident prin acorduri directe comerciale gen: UE – Mercosur, UE – China, UE – Mexic, UE – India etc. și bineînțeles SUA – UE, Canada – UE; Marea Britanie – UE.

Discutând despre avansul Chinei în domeniul tehnologiilor de vârf și IA și atitudinea sa cooperantă pentru a crea o rețea tehnologică și de IA neuronală la nivel global, trebuie să reamintim și de punerea în funcțiune a unui nou sistem de navigație și comunicații, BEYDU, care deja tinde să înlocuiască treptat supremația GPS III american, tot mai multe țări folosind această alternativă mai sigură și mai precisă. Strategia Chinei este de a împânzi lumea cu centre de stocare și valorificare a datelor care ajută la perfecționarea continuă a IA generativă.

- Pierderea monopolului moral de către Occidentul Colectiv care este acuzat tot mai des de Sudul Global că nu mai respectă ordinea internațională bazată pe reguli și principiile dreptului internațional (pe care tot Occidentul le-a impus după al Doilea Război Mondial), ceea ce creează o adevărată junglă geopolitică, geo-economică și geostrategică, discursurile sale nemaifiind credibile deoarece promovează un dublu standard în gestionarea crizelor internaționale.

- Planul geo-economic care are în vedere continuarea în ritm alert a procesului de dedolarizare și de creare a unor noi lanțuri de aprovizionare, Friends-Shoring, a declanșat un adevărat război tăcut al monedelor între SUA și China care modifică structura sistemului economic și financiar la nivel global. Politica administrației Trump de a folosi dolarul ca armă de presiune comercială și geopolitică, la care s-a adăugat creșterea unilaterală a tarifelor vamale inclusiv pentru partenerii și aliații tradiționali, a creat o stare de nervozitate pe piețele globale, fiecare țară căutând soluții să iasă din acest impas și au găsit varianta apropierii de China și de BRICS+ unde tranzacțiile, inclusiv cele de petrol și gaze, să se realizeze în yuani sau monede locale, renunțându-se la petrodolari, iar relațiile comerciale se bazează pe zero taxe vamale și dezideologizarea comerțului internațional.

Dacă economia americană mai trebuia să suporte noi lovituri, inclusiv din partea partenerilor occidentali, iată că reacția nu a întârziat să apară prin inițiativele marilor puteri economice Germania, Japonia, Coreea de Sud, Franța și Italia de a solicita repatrierea de urgență a rezervelor de aur depozitate în SUA și vânzarea rapidă a obligațiilor cumpărate de la Trezoreria americană.

Efectul de bumerang s-a produs și efectele care vulnerabilizează și mai mult economia americană, care are o datorie publică de 40 trilioane de dolari și a cărei credibilitate s-a erodat, nemaifiind atractivă pentru investitorii autohtoni și străini.

China dirijează fanfara care intonează un recviem pentru America, anunțând cu ocazia vizitei președintelui Trump (14-15 mai 2026) că nu mai este interesată să mai cumpere datorie americană și este pe cale să încheie vânzarea obligațiunilor de Trezorerie deținute.

Este un mesaj clar că unilateralismul american în geo-economia globală este pe cale să apună și ar fi bine să se înțeleagă că lumea este într-o schimbare de direcție rapidă și va trebui să se adapteze noilor realități geopolitice.

Atitudinea arogantă a președintelui și administrației americane au generat noi reconfigurări ale hărții geo-economice globale, iar aliații de ieri s-au îndepărtat de sub umbrela protectoare americană și construiesc noi alianțe pentru a supraviețui provocărilor ce decurg din implicarea noilor tehnologii și IA în conducerea și controlul sistemelor de guvernanță la nivel planetar.

Un incident neplăcut, care este edificator privind comportamentul președintelui Trump, cu consecințe grave asupra relațiilor comerciale, financiare și militare, l-a constituit întâlnirea cu delegația de oameni de afaceri saudiți condusă de președintele fondului de investiții care la întâlnirea cu președintele american, în prezența presei și a reprezentanților mediului de afaceri, vorbind despre relația sa cu Prințul moștenitor Mohamed bin Salman a ținut să precizeze că „este excepțional și că prințul la întâlnirea pe care a avut-o la Washington a făcut tot ce a putut pentru a-i intra în grații, chiar era pe cale să-l pupe în fund". Reacția nu a întârziat din partea prințului saudit care a dispus renunțarea la investițiile de 1100 miliarde de dolari în economia americană, ieșirea din acționariatul de sute de miliarde din firmele familiei Trump, suspendarea turneelor internaționale de Golf de pe terenurile deținute de familia prezidențială (ceea ce a afectat relația președintelui cu o serie de sponsori și jucători internaționali) și ca tacâmul să fie complet, prințul Bin SALMAN a interzis ca avioanele de luptă americane să folosească bazele din Arabia Saudită pentru a lansa atacuri împotriva Iranului.

- Securizarea resurselor critice se află în atenția Sudului Global care deține monopolul asupra metalelor rare și minereurilor esențiale pentru tranziția la energia verde, tehnologiile de vârf și IA (litiu, cobalt, nichel, cupru, argint, aur etc.), iar Occidentul Colectiv aplică strategii de reducere a riscurilor și de *friend shoring*, de mutare a producției în țările prietene, generând o competiție acerbă pentru accesul la resursele Sudului Global.

- Rutele comerciale alternative s-au dezvoltat în ultimii ani prin proiectul Noul Drum al Mătăsii, sau Coridorul de Transport Nord-Sud (INSTC) ocolind rutele tradiționale controlate de Occident. Interesant este că pentru prima dată China a recunoscut crearea bazei militare în portul Djibouti (Cornul Africii) pentru a menține sub control și monitorizare rutele maritime comerciale din Oceanul Indian, iar cu investițiile din ultimele decenii în modernizarea infrastructurii critice și managementul a peste trei

(continuare în pag. 19)

(urmare din pagina 18)

sute de porturi de pe întreaga planetă, China își asigură o adevărată rețea de transport și aprovizionare cu resurse energetice și minereuri prețioase din cele mai îndepărtate locuri. Rețeaua integrată de porturi civile poate fi transformată în cazul unor situații critice în baze logistice cu utilizare civilă și militară. Pentru aceasta, China a dezvoltat o flotă comercială modernă capabilă să circule pe mările și oceanele planetare, devenind o provocare serioasă pentru un Occident care a deținut supremația maritimă peste două secole.

Investițiile în dezvoltare durabilă, schimburi comerciale scutite de taxe vamale, accesul la credite pentru investiții în infrastructura critică în țările din Africa, America Latină, Asia și Orientul Mijlociu Extins, alături de cele în educație pentru viitor prin formarea a mii de tineri în universitățile chineze sau prin înființarea în țările respective de Institute Confucius pentru promovarea culturii și civilizației chineze, îi proiectează Chinei *soft power*-ul la nivel global.

Atenție prioritară acordă China continentului african deoarece la orizontul lui 2050 acesta va atinge 2,5 miliarde de locuitori, resurse naturale și o generație de tineri creativi interesată de conectare la tehnologiile viitorului și IA, China oferind suportul logistic de care are nevoie.

Dar Africa este interesantă și din punct de vedere al comerțului, de aceea, recent, guvernul chinez a aprobat scutirea de taxe vamale a 53 de state africane, ceea ce va dinamiza schimburile comerciale și implicit economiile acestor țări.

În plus, China dezvoltă centre de colectare și prelucrare a datelor personale pe teritoriul acestor state, ceea ce va contribui la perfecționarea continuă a IA generativă, cu aplicații multiple civile și militare. Prezența pe continentul african a Rusiei, spre deosebire de cea a partenerului strategic chinez, se axează cu prioritate pe dimensiunea de apărare și securitate acționând prin intermediul consilierilor militari și a organizațiilor de mercenari de tip Wagner la pregătirea forțelor locale în combaterea terorismului jihadist, crimei organizate, dar și pentru a asigura paza și securitatea obiectivelor de interes strategic și a investițiilor chineze și ruse (exploatările miniere, transportul gazului și petrolului pe rute terestre și feroviare etc.).

Planul geostrategic: militarizare și alianțe hibride, China și Rusia devenind facilitatori și furnizori de securitate alternativă pentru Africa și Orientul Mijlociu prin armate de mercenari, livrări de armament și echipamente militare de generație nouă, instruirea și pregătirea pe plan local sau în universitățile de profil din China și Rusia a cadrelor superioare care vor activa în structurile de forță din țările lor, înlocuind astfel influența istorică, colonialistă, a Franței, Germaniei, SUA, Marii Britanii.

- Războiul prin *proxy* (interpuși) a devenit o practică curentă, ultimele evenimente, precum războiul din Ucraina și cel din Iran, sunt puncte de fractură unde tehnologia, finanțarea Occidentului Colectiv se ciocnesc indirect cu resursele și sprijinul logistic oferit de actori din Sudul Global (China, Pakistan, Rusia, Coreea de Nord, Iran).

China, centrul geopolitic, geo-economic și geostrategic al lumii de azi și de mâine.

Vizitele președinților Trump și Putin la Beijing în perioada 14-15 mai și respectiv 19-20 mai 2026 au confirmat poziția de arbitru global asumată de președintele Xi Jinping în gestionarea Noii Ordini Mondiale bazate pe cooperare reciproc avantajoasă, neamestecul în treburile interne, coexistență pașnică, rezolvarea conflictelor prin soluții diplomatice, eliminând din comportamentul și limbajul liderilor lumii retorica amenințării, șantajului și constrângerile prin invocarea unor pretexte artificiale. Prosperitatea popoarelor lumii se poate asigura numai prin promovarea păcii și prevenirea războaielor de tot felul, care devin asimetrice în era nano-tehnologiilor și IA generativă care își pun în mod serios amprenta asupra modului de guvernanță mondială. Deși ambele ceremonii au fost de un fast demn de măreția Imperiului de Mijloc, totuși substanța și protocolul de culise și rezultatele finale geopolitice au fost radical diferite, evidențiind un tratament diferențiat al celor doi oaspeți prin prisma relațiilor bilaterale. Să ne oprim o clipă pentru a analiza obiectivele strategice ale celor două evenimente.

1. Tranzacție vs. reasigurare

Președintele Trump a pregătit vizita cu o agendă tranzacțională acută și de management al crizelor existente, mizele principale fiind legate de detensionarea relațiilor economico-comerciale și monetare (metale rare, tarife vamale, agricultură, dedolarizarea tranzacțiilor comerciale etc.), obținerea sprijinului Chinei pentru blocarea programului nuclear iranian, deschiderea strâmtorii Ormuz, securizarea unei retrageri militare ordonate din conflictele care epuizează resursele americane.

Pentru președintele Putin, vizita a reprezentat o misiune de reasigurare a parteneriatului strategic pe termen lung într-o perioadă în care Rusia este profund dependentă de Beijing și ca eventualele acorduri comerciale sino-americane să nu afecteze interesele Rusiei.

2. Diferențe de protocol și mesaje de culise

În timp ce l-a însoțit pe Donald Trump în grădina trandafirilor milenari, Zhonganhai, președintele Xi a avut grijă să strecoare nuanțe de descurajare morală, afirmând că în acest loc sacru pentru civilizația chineză nu a primit niciun șef de stat și de guvern, oferindu-i președintelui Trump această onoare, dar și prietenului său președintele Putin, afirmând în numeroase rânduri că Beijingul are un aliat strategic de nezdruncinat, Rusia, temperând astfel retorica americană a forței. De asemenea, presa chineză a prezentat pe larg vizita președintelui Tadjikistanului, textele laudative la adresa parteneriatului strategic bilateral fiind însoțite de fotografii pe prima pagină ale celor doi președinți în postură relaxată.

Surpriză și coincidență ! Vizita președintelui tadjik a avut loc în perioada 11-14 mai, coincizând cu sosirea în China a președintelui Trump. Mesajul a fost clar, Beijingul a devenit un adevărat punct de pelerinaj geopolitic și geo-economic pentru șefi de state și guverne din cele mai diverse zone ale planetei, inclusiv ai unor foști parteneri și aliați loiali SUA din Occidentul Colectiv: Franța, Marea Britanie, UE, Germania, Canada, Spania, Ungaria, Slovenia etc., deci vizita președintelui american este importantă, dar nu singulară.

Președinții Putin și Xi au transmis mesaje clare de reafirmare a relației stabile, calmă și plină de înțelepciune în mijlocul haosului geopolitic generat de administrația Trump. Trebuie însă precizat că deși s-a făcut referire la o relație de lungă durată între cele două popoare și președinți, totuși președintele Xi s-a arătat prudent în a satisface toate cererile avansate de președintele rus, îndeosebi de creștere a volumului livrărilor de petrol și gaze, dar și în privința finanțării proiectului „Forța Siberiei 2" în condițiile solicitate de Moscova. Totuși, au fost semnate peste douăzeci de acorduri comerciale și de cooperare în domeniile energiei nucleare, infrastructurii feroviare frontaliere, IA, comerțului general etc., peste 200 de contracte între firmele rusești și cele chineze. Cu toate rezultatele concrete obținute în urma vizitei, care a marcat și un sfert de secol de parteneriat strategic, totuși președintele Putin s-a arătat nemulțumit, încheind vizita mai devreme, anulând și conferința de presă planificată.

Pentru Donald Trump și delegația de oligarhi *tech* care l-a însoțit, sorții nu au fost la fel de norocoși, din entuziasmul cu care au purces spre China în speranța abordării de pe poziții de superioritate tehnologică s-au trezit în fața unor companii chineze care construiesc mii de roboți umanoizi pe an, atât pentru a fi folosiți în industria HORECA locală, dar și la nivelul serviciilor curente din companii, multe comenzi fiind trimise din țările avansate tehnologic: Japonia, EAU, Coreea de Sud, Singapore, Malaezia, iar țările din UE tânjesc la asemenea achiziții, dar trebuie să-și aștepte rândul. Nvidia, cea mai de top companie de IA din lume, cu o cifră de afaceri de 2200 miliarde de dolari, cunoscută pentru producerea micro-procesoarelor necesare IA generative, spera să se impună pe piața chineză condiționând livrarea a 400.000 de micro-procesoare în schimbul creșterii volumului exporturilor chineze de pământuri rare și metale critice esențiale industriei auto, aeriană, aerospațială, de armament și de echipamente militare dotate cu IA, dar surpriza și șoc, companiile chineze de *tech* au anunțat că deja produc micro-procesoare performante care în scurt timp le vor depăși pe cele de la Nvidia, deci comanda de 400.000 microprocesoare se anulează. Efectul a fost devastator pentru Nvidia, care a pierdut la bursă 4% într-o singură zi. De asemenea, comenzile cu care s-a lăudat Trump, de export a 200 până la 500 de avioane Boeing comerciale, în final s-a concretizat doar prin analizarea ofertei, urmând ca eventualele contracte să fie negociate ulterior, partea chineză nedorind să depindă de piesele de schimb care ar putea, în situații de criză politică între cele două țări, să devină o armă de presiune americană. Deja piața chineză de aeronave comerciale este ocupată în proporție de 55% de Airbus, iar companiile producătoare de aeronave locale au propriile realizări în domeniu. Problema care interesa Trezoreria americană și care devine îngrijorătoare pentru administrația Trump, se referă la o adevărată revoluție în domeniul relațiilor comerciale mondiale care tind la înlocuirea dolarului american nu numai din tranzacțiile petroliere și de gaz, dar să se extindă la întregul comerț, ceea ce afectează serios imaginea de putere monetară și economică globală a SUA. La aceasta se adăugă și tendința de a vinde obligațiile emise de trezorerie și lipsa de interes pentru achiziționarea de unele noi din partea Chinei, Japoniei și Germaniei care erau clienți fideli ai cumpărării datoriei americane. Schimburile comerciale în cadrul BRICS+ și nu numai se realizează în yuani, rupii și alte monede locale în așteptarea unei monede digitale a Chinei și BRICS+.

Pentru TRUMP, totuși Xi a făcut unele concesii demonstrând încă odată că obiceiurile administrațiilor americane de a juca la cacealma, supralicitând posibilitățile reale de a-și proiecta interesele geopolitice, geostrategice și geo-economice, trebuie înlocuite prin însușirea strategiilor în jocul de șah și go asiatic, drept urmare partea chineză a fost de acord să prelungească până la întâlnirile celor doi președinți (septembrie, în Florida, la G-20 și la Shengen, decembrie, la summitul ASEAN, acordul comercial semnat la Busan în 2025) pentru a reflecta serios în privința modalităților de cooperare sino-americano-rusă pe marile dosare ale lumii. Numai atunci se va trece sau NU la o altă etapă a negocierilor când se vor semna acorduri comerciale și nu numai pe termen mediu și lung, consfințind astfel că am intrat în mod real într-o eră multipolara.

Semnificația geopolitică globală a celor două vizite la Beijing demonstrează că ambele superputeri, SUA și Rusia, au fost obligate să recunoască că acest pact din umbră încheiat la Beijing pune capăt hegemoniei secolului american și Occidentului Colectiv, China preluând gestionarea unui nou sistem de relații internaționale care ia lumina înțelepciunii, răbdării, respectului și cooperării pașnice de la Imperiul de Mijloc și nu de la Washington. De asemenea, semnificația geopolitică a vizitelor are legătură și cu modul în care au fost primiți cei doi președinți: Donald Trump ca pe un partener comercial major ce trebuie temperat prin diplomație corporativă, iar pe Vladimir Putin că pe un partener strategic dependent energetic de China, ale cărui ambiții geopolitice trebuie menținute în echilibru și realism geo-economic. Cadourile simbolice primite de președinte și delegația americană au fost distruse la bordul avionului prezidențial de către Secret Service de teama hackerilor chinezi.

Poziționarea României după aceste întâlniri istorice care au redesenat harta geopolitică a lumii.

În această lume profund fragmentată și conflictuală, România ar trebui să iasă din ambiguitatea strategică și să se gestioneze cu înțelepciune diplomatică și economică bazată pe patru piloni:

- Pilonul de securitate, având ancoră în axa euro-atlantică, care să-i asigure securitatea militară și cibernetică pe flancul estic al UE și NATO. Aceasta nu exclude realizarea unor alianțe de interes reciproc cu vecinii, depășind traumele și prejudecățile istorice.

- Transformarea României într-un *hub* regional energetic, valorificând poziția geografică de la Marea Neagră pentru a deveni liantul geopolitic și geo-economic între Europa și Eurasia, integrându-se alături de alte state europene proiectului Noul Drum al Mătăsii. De asemenea, prin exploatarea gazelor din Marea Neagră și dezvoltarea capacităților nucleare (prin punerea în funcțiune a reactoarelor 3 și 4 de la Cernavodă) cât și prin tehnologia SMR (Doicești), România poate deveni un furnizor stabil de energie pentru Moldova, Ucraina și Balcanii de vest.

- Logistică militară și comercială prin dezvoltarea și modernizarea capacităților portului Constanța și a coridorului terestru de transport pentru a deveni principală poartă de intrare a mărfurilor spre Europa și de transport a trupelor aliate spre flancul estic al alianței NATO și UE. O mențiune aparte trebuie făcută în legătură cu valorificarea oportunităților oferite de canalul Dunăre – Marea Neagră și a modernizării transportului fluvial și a infrastructurii portuare care vor decongestiona transportul rutier și feroviar, devenind și o manieră de colaborare transfrontalieră cu vecinii cu costuri reduse.

- Diplomație înțeleaptă în formatele regionale și internaționale, nu pentru a contracara logistica Sudului Global, ci pentru a ne conecta la proiectele sale așa cum procedează și alte state ale Occidentului Colectiv (Franța, Marea Britanie, Germania, Olanda, Ungaria, Slovacia etc.). În acest context, trebuie manifestată prudență și echilibru în sprijinirea R. Moldova și Ucrainei în procesul de aderare la UE, prin negocieri care să asigure comunităților române din aceste state libertatea de expresie, cultură, educație și religie fără constrângeri și discriminare.

Pragmatismul economic trebuie să caracterizeze relațiile de cooperare economică, comercială cu țările Sudului Global, pentru diversificarea exporturilor românești pe aceste piețe unde România se bucura de respect și apreciere.

În concluzie, competiția dintre Occidentul Colectiv și Sudul Global, chiar dacă va trece prin momente critice, nu trebuie să facă din România un actor periferic, complexat și umil în promovarea intereselor naționale, ci unul activ, folosind cu ingeniozitate și abilitate pârghiile geopolitice, geo-economice și geostrategice de care dispune.

Dar, pentru a naviga prin hățișul acestei jungle geopolitice globale este nevoie ca la cârma țării și instituțiilor, companiilor românești, să fie adevărați oameni de stat care apără și promovează neabătut identitatea culturală, creativitatea și inițiativa individuală, sprijină capitalul de inteligență al tinerei generații care în domeniile de vârf ale tehnologiilor viitorului și IA au probat, în competiții internaționale, că reprezintă adevărata comoară a acestei națiii, care poate gestiona cu măiestrie provocările civilizației post-umane care se construiește sub ochii noștri.

Doamne ajută poporul român să iasă din coma indusă de cei 36 de ani de tranziție controlată de cei care au guvernat țara în folosul intereselor de grup și rețelelor oculte și au adus-o în ruină și prăbușire morală și economică !

Nicolae Bălănescu, director-proprietar de ziare

Gelu BRÎNCOVEANU

Prezentul text retrospectiv completează informațiile oferite în ediția anterioară a acestei publicații despre evenimente organizate la Giurgiu pentru omagierea unuia dintre cei mai valoroși intelectuali născuți în reședința fostului județ Vlașca. Autorul mulțumește revistei „Sud" pentru bunăvoința de a publica, în beneficiul istoriei memoriale, această scriere jurnalistică "întârziată" (proximitate temporală). Informațiile următoare încheie suita materialelor propuse în vederea ilustrării preocupărilor noastre de a menține treaz interesul public față de un model demn de urmat astăzi și în viitor.

Împlinirea a 155 de ani de la nașterea avocatului Nicolae Bălănescu (1866-1945) a fost aniversată de Muzeul județean „Teohari Antonescu" (secția de istorie memorială) prin realizarea unei expoziții inedite cu bunuri culturale din colecțiile de „Periodice", „Fotografii" și „Cărți" ale instituției. În lipsa unui vernisaj, cauzată de restricțiile impuse pentru pandemia COVID-19, inaugurarea etalării a avut loc în prezența exclusivă a unor muzeografi și arhiviști din Giurgiu care au cercetat tema prezentată. Desfășurat în data de 16 februarie 2021, la sediul central al Muzeului, evenimentul a evidențiat o preocupare insuficient cunoscută din activitatea complexă a personalității omagiate.

Tipărituri

Intitulată „Nicolae Bălănescu, director-proprietar de ziare (155 de ani de la nașterea sa)", etalarea a adus în atenție exemplare din publicațiile înființate și conduse de avocatul amintit, în orașul Giurgiu, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, periodice aflate în patrimoniul științific al Muzeului. Este vorba despre ziarele *Presa liberă*, *Presa* și *Lupta nouă*, cu orientare politică liberală, subînțeleasă din conținutul editorial (în cazul primei publicații enumerate aici) sau declarată oficial alături de titlu (pentru celelalte două).

Din *Presa liberă*, întâiul ziar conceput și condus de Nicolae Bălănescu, au fost prezentate cele două piese cuprinse în colecția specializată a instituției. Ambele datează din perioada de început a publicației și reprezintă numărul de debut al seriei (datat 21 mai 1893) și al șaselea din cadrul acesteia (27 iunie 1893). Tirajul a fost imprimat la tipografia „Modernă", care funcționa într-un imobil aflat pe strada Olari, nr. 34, în zona centrală a reședinței județului Vlașca. Tot acolo avea sediul redacția și administrația *Presa liberă*[1]. Fiecare exemplar din acest săptămânal costa 10 bani, iar abonamentul anual era în valoare de 12 lei.

Ziarul *Presa*, a doua publicație a lui Nicolae Bălănescu (în ordinea cronologică a editării), este prezent în cadrul etalării cu singurul exemplar colecționat de Muzeu. Acesta face parte din perioada de început a seriei, mai precis din tirajul numărului 9, datat 16 martie 1904. Cu redacția și administrația în Giurgiu, strada Speranței, nr. 1, ziarul este tipărit în atelierul specializat N. Pandelescu, din aceeași localitate[2]. Prețul unui exemplar era 5 bani, iar abonamentul pentru un an costa 12 lei. Pe fronton, alături de titlu, atrag atenția două precizări: prima se referă la linia editorială („ziar național-liberal"), iar cealaltă la periodicitate („1 pe săptămână").

Lupta nouă, al treilea și ultimul ziar creat și condus de Nicolae Bălănescu la Giurgiu, a fost adus în atenția publică prin intermediul unui exemplar pe care instituția îl are din această serie. El a fost tipărit în anul II de existență a publicației, are numărul 10 și este datat 24 februarie 1913. Conform precizărilor alăturate titlului era „organ național liberal", avea redacția și administrația în strada Portului nr. 25[3], iar conducerea sa era exercitată de un „Director politic". Pentru tipărire au fost folosite serviciile atelierului N. Pandelescu, utilizate și pentru ziarul *Presa*, la care am făcut referire în paragraful anterior. Fiecare exemplar costa 5 bani, iar abonamentul anual era 10 lei. Publicația a avut apariție neregulată[4].

Periodicele expuse sunt însoțite de volumul *Lumină și naționalism* (Editura Librăriei Universale „Leon Alcalay", București, 1926), tipărit în seria „Biblioteca pentru toți" (nr. 995-996), care cuprinde și preluări ale unor scrieri semnate de Nicolae Bălănescu în *Lupta nouă* din anul 1912.

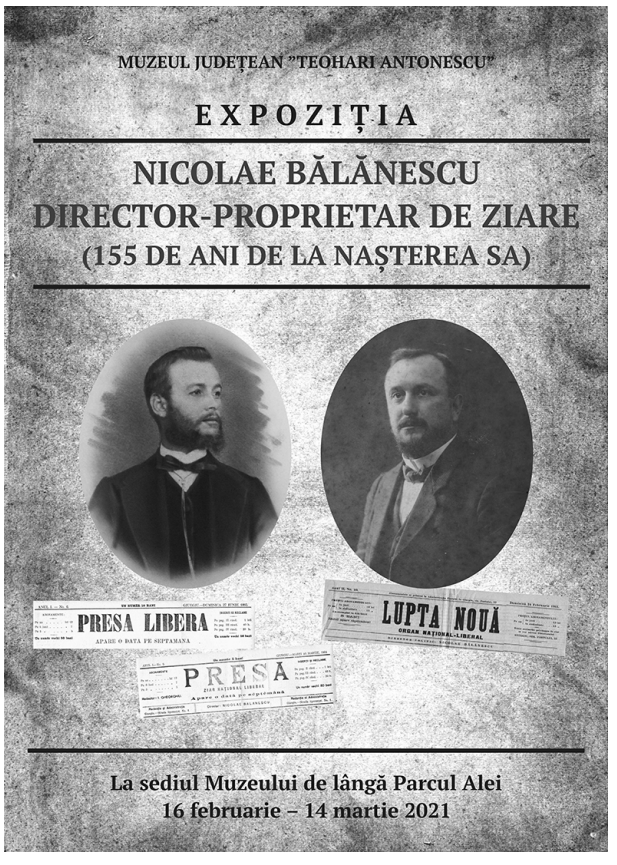
Unicat, raritate, opinii

Singura fotografie prezentă în expoziție redă o imagine a lui Nicolae Bălănescu (bust), surprinsă în perioada de tinerețe a avocatului, la o vârstă apropiată momentului când acesta a înființat *Lupta nouă*. Piesă iconografică unicat în colecțiile publice din Giurgiu, realizată pe carton special, fotografia poartă marca atelierului „Frații Iosefovici", celebru atunci în Vlașca.

Exponatele de epocă sunt însoțite de volumul *Ateneul* (ISBN 978-973-0-28153-8), publicație finalizată de Muzeu în anul 2018, în cinstea Centenarului Marii Uniri, dar tipărită în 2019, cu tiraj redus (100 de exemplare), din cauza lipsei unor resurse financiare corespunzătoare. În primul său capitol cartea cuprinde un studiu semnat de muzeografii Mircea Alexa și Emil Păunescu, despre ziarele înființate și conduse la Giurgiu de către Nicolae Bălănescu. Invitați la deschiderea expoziției, cei doi specialiști (completați de arhivistul dr. Ion Bălan), au prezentat informații despre preocupările jurnalistice ale personalității omagiate. Dintre acestea, consemnăm opinia muzeografului Emil Păunescu: „Ziaristul Bălănescu a dominat timp de douăzeci de ani presa giurgiuveană, așa după cum personalitatea sa polivalentă a marcat în chip inconfundabil viața culturală a urbei natale până la sfârșitul vieții sale".

Referitor la periodicele cuprinse în expoziție, muzeograful inițiator al evenimentului, respectiv subsemnatul, a precizat: „Cele trei ziare înființate și conduse de Nicolae Bălănescu în Giurgiu au contribuit la creșterea calității conținutului editorial al publicațiilor locale și la dezvoltarea unei «piețe» specializate în reședința de atunci a județului Vlașca. Ele au reprezentat, simultan, mijloace de informare generală a opiniei publice, canale de comunicare a unor opțiuni politice, dar și spațiu editorial pentru tipărirea de creații cu formă literară, semnate de directorul-proprietar. Parte din istoria presei locale și naționale, publicațiile lui Nicolae Bălănescu, deși efemere, ar putea constitui teme pentru viitoare cercetări specializate sau pluridisciplinare, pornind de la exemplarele colecționate de Muzeul județean «Teohari Antonescu». Inedit până acum, unghiul de abordare propus de noi în titlul evenimentului conferă unicitate aniversării unui intelectual autentic, mai puțin cunoscut drept creator și conducător de ziare".

Expoziția a putut fi vizionată în programul zilnic al instituției până la data de 14 martie 2021. Deocamdată atât despre avocatul Nicolae Bălănescu, una dintre cele mai importante personalități ale orașului Giurgiu și ale fostului județ Vlașca, la împlinirea a 155 de ani de la nașterea sa. Rămâne de văzut cum vor fi aduse în atenția opiniei publice următoarele momente (aniversare sau comemorative) dedicate celui mai de seamă filantrop din istoria orașului Giurgiu[5].

[1] Din 12 aprilie 1898, tipografia, denumită atunci „Modernă" George Brătănescu, împreună cu redacția și administrația *Presa liberă*, s-au mutat în strada Bateriilor, nr 43, din aceeași localitate, conform: Muzeul județean „Teohari Antonescu", *Publicistică giurgiuveană (1867-1916)*, breviar, ediție întocmită de Mircea Coloșenco, Editura PIM, Iași, 2007, p. 68, volum care oferă și alte informații referitoare la *Presa liberă*.

[2] Tipografia este precizată numai pentru anul 1904, conform Mircea Coloșenco, *op. cit.*, p. 92, unde mai sunt oferite și alte date despre această publicație.

[3] Adresa indicată drept sediu al redacției și administrației ziarului *Lupta nouă* corespunde cu aceea de domiciliu a lui Nicolae Bălănescu.

[4] Pentru mai multe informații despre ziarul *Presa* a se vedea Mircea Coloșenco, *op. cit.*, p. 130.

[5] Precedenta aniversare oficială a fost organizată de Centrul cultural local „Ion Vinea", la Ateneul din Giurgiu, în aprilie 2016, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea avocatului Nicolae Bălănescu (n. februarie 1866). Centrul a realizat atunci un eveniment special, intitulat „Seară culturală: Conferința *Anul Bălănescu*", care a cuprins recitaluri artistice (muzică și poezie) adaptate momentului și o conferință despre personalitatea omagiată. Condus de un „manager" efemer, Muzeul județean „Teohari Antonescu", instituție preocupată permanent de tema „Nicolae Bălănescu" (prin secția sa de istorie memorială), nu a participat oficial la programul propus în 2016 de „Ion Vinea". În acel context, doi muzeografi au fost prezenți totuși la eveniment: Emil Păunescu (istoric care a conferențiat în cadrul manifestării) și semnatarul acestui text. Programul s-a desfășurat în spațiul cultural care poartă numele avocatului sărbătorit. Aflat în administrarea Centrului „Ion Vinea", imobilul menționat aici păstrează elemente de arhitectură din clădirea istorică donată de Nicolae Bălănescu.

Firide basarabene

Lacune inadmisibile și erori intolerabile

Nicolae SCURTU

Recitind cartea[1] profesorului și cercetătorului literar Mihai Cimpoi (n. 1942 în Basarabia), am constatat, cu adâncă tristețe, unele din cele mai grave lacune, precum și existența unor erori și denaturări inexplicabile.

Un caz ilustrativ și deloc explicabil este absența din această carte a prozatorului, dramaturgului și publicistului Ion Peretz (1876-1935) și a fiicei sale, Erastia Peretz (1914-1999), poetă, prozatoare și publicistă, care, un timp, au participat la viața literară și culturală a Basarabiei.

Profesorul Ion Peretz a publicat la Chișinău un excelent ziar, *Curierul* (24 ianuarie 1932 – 10 mai 1932), în calitate de director și proprietar, în paginile căruia se întâlnesc numele lui Octav Sargețiu, Erastia Peretz, arhimandritul Scriban și alți poeți și publiciști din Basarabia.

În cele nouăzeci și două de numere câte au apărut la Chișinău, Erastia Peretz colaborează cu poezii și proze de o reală valoare estetică. Absolventă a Facultății de Drept a Universității din Iași, tânăra scriitoare se impune, mai ales, prin poeziile *Apus de soare*[2], *Cum ?... Când ?*[3]..., *Măr de aur*[4] și *Primăvară*[5], precum și prin microromanul *Logodna Titinchii Barlaboiu*[6] din care a publicat doar cinci capitole.

Lectura acestor creații ale Erastiei Peretz demonstrează, peste timp, o anume sensibilitate, o înțelegere corectă a plăsmuirii și imaginii poetice.

Tema centrală a celor patru poezii, pe care le transcriu aici, este, de bună seamă, *iubirea* în diversele ei etape.

Poeta evocă, cu dezinvoltură, *renașterea* și efectele benefice ale unui sentiment atât de gingaș și atât de intim.

Recuperarea și *restituirea* unor creații necunoscute ale unor scriitori care au activat și în Basarabia se impune a se face cu rigoare, cu responsabilitate și cu multă pasiune.

De reținut este și proza de analiză psihologică *Logodna Titinchii Barlaboiu* în care intriga e susținută cu argumente convingătoare. Dialogul este incitant, iar personajele sunt atent conturate.

*

APUS DE SOARE

Soarele se înroșește și se-ndreaptă spre apus
De departe se văd norii
Călătorii
Purpurii acolo sus.
Pescărușii albi ca varul se avântă mai în larg
Și albastre-s cerul, marea,
Ca cicoarea.
Valuri mari de mal se sparg.
Spuma se topește iute ca și cum nici n-ar fi fost.
Când te uiți pe fața mării
Dai uitării
Tot ce-avea odată rost.
Doar o barcă se zărește-n fund pe apa de cleștar
Barcagiul rar vâslește
Se gândește
La vro fată de pescar.

Movila, 1930
Erastia Peretz

*

CUM ?... CÂND ?...

A fost așa neașteptat !
Nici n-aș fi crezut vreodat
Și nici nu mi-a trecut prin gând
Să fie ?... Oare cum ?... Și când ?...

Așa mă-ntreb neîncetat...
Nu cred că e adevărat,
Dar s-a-ntâmplat... așa... curând...
Și nu mă dumiresc cum... Când ?...

Și n-a venit treptat, treptat,
Ci ca un fulger a picat !
A venit... așa... vrând, nevrând...
În suflet... Oare cum... Și când ?...

Îmi pare că de mult e dat
Sufletul meu nevinovat
Și stau adesea ascultând
Un cânt ce vine... Cum ?... Și când ?...

Iar dorul ce l-am căpătat,
Mă-ntreb: când îmi va fi luat
S-o duce pe furiș din gând;
Și n-oi ști nici atunci cum ?... Când ?...

București, 1930
Erastia Peretz

*

MĂR DE AUR

Te-am zvârlit, o ! măr de aur !...
Și nu știu de ce... nici când
Te-ai rostogolit din mână !...
De curând !... Așa curând !...

Măr vrăjit, măr rupt din soare,
Pe când nici n-aveam de gând
Ai căzut în jos, la vale...
Prea curând !... Așa curând !...

Măr meșteșugit de aur,
Rupt din sufletul meu blând,
Ce-o să-mi împlinească golul,
Ce-ai făcut așa curând ? !...

Măr frumos, comoară scumpă,
Mi-ai crescut la sân plăpând !...
Bătu vântul de iubire
Și te rupși !... Așa curând !...

Și de-oi spune trist la urmă:
– „Pier speranțele pe rând !...”
O să-mi pară rău de-un lucru:
Că te-ai rupt așa curând !...
Erastia Peretz

*

PRIMĂVARĂ

Renasc în soare și-mi aleargă gândul
Cum îmi aleargă sângele în vine !...
Se freamătă în codru orice cracă
Și fruntea mea și zările-s senine.

Renasc în soare ! Cântă ciocârlia
Și cucul se îngână în pădure;
Iar câte-un ghiocel își-arată vârful,
Că nu mai vrea înghețul să-l îndure...

Renasc în soare ! Totu-i o-ncântare !
Își destind pomii ramurile goale.
Se-aude bucium viu de sărbătoare
Pe jos cresc frunze mici, de un verde moale.

Renasc în soare și-i așa de bine !
Curge spumos ca un vârtej pârâul
Și apa-n mers își spune bucuria...
Și-n glie încolțește verde grâul.

Renasc în soare dup-o lungă iarnă !
Își scutur pomii haina de ninsoare...
Acum le dăruiește primăvară
Vestmânt, ce nu-l topește sfântul soare.

Renasc în soare și am dor în suflet
De cântec și de freamăt de iubire !...
Și parcă, de-aș muri-n așa splendoare.
N-aș vrea nici plâns nici vaiet de jelire...
Erastia Peretz

Măr de aur

Te-am zvârlit, o! măr de aur!...
Și nu știu de ce... nici când
Te-ai rostogolit din mână!..
Ce curând!... Așa curând!...

Măr vrăjit, măr rupt din soare,
Pe când nici n-aveam de gând
Ai căzut în jos, la vale...
Prea curând!... Așa curând!...

Măr meșteșugit de aur,
Rupt din sufletul meu blând,
Ce-o să-mi împlinească golul,
Ce-ai făcut așa curând?!...

Măr frumos, comoară scumpă,
Mi-ai crescut la sân plăpând!...
Bătu vântul de iubire
Și te rupși!.. Așa curând!...

Și de-oi spune trist la urmă:
— „Pier speranțele pe rând!...“
O să-mi pară rău de-un lucru:
Că te-ai rupt așa curând!...

* Erastia Peretz

Primăvară

Renasc în soare și-mi aleargă gândul
Cum îmi aleargă sângele în vine!...
Se freamătă în codru orice cracă
Și fruntea mea și zările-s senine.

Renasc în soare! Cântă ciocârlia
Și cucul se îngână în pădure;
Iar câte-un ghiocel și-arată vârful,
Că nu mai vrea înghețul să-l îndure...

Renasc în soare! Totu-i o-ncântare!
Își destind pomii ramurile goale.
Se-aude bucium viu de sărbătoare
Pe jos cresc frunze mici, de un verde moale.

Renasc în soare și-i așa de bine!
Curge spumos ca un vârtej pârâul
Și apa-n mers își spune bucuria...
Și-n glie încolțește verde grâul.

Renasc în soare dup-o lungă iarnă!
Își scutur pomii haina de ninsoare...
Acum le dăruiește primăvară
Vestmânt, ce nu-l topește sfântul soare.

Renasc în soare și am dor în suflet
De cântec și de freamăt de iubire!...
Și parcă, de-aș muri-n așa splendoare.
N-aș vrea nici plâns nici vaiet de jelire...

Erastia Peretz

---

[1] Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Ediția a 4-a reactualizată*, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009, 352 pagini + 16 planșe cu iconografie. O carte inutilizabilă și, deci, complet depășită.

[2] Erastia Peretz, *Apus de soare*, în *Curierul*, 1, nr. 5, vineri, 29 ianuarie 1932, p. 2, col. 4, sus.

[3] Erastia Peretz, *Cum ?... Când ?...*, în *Curierul*, 1, nr. 6, sâmbătă, 10 ianuarie 1932, p. 2, col. 5, sus.

[4] Erastia Peretz, *Măr de aur*, în *Curierul*, 1, nr. 40, sâmbătă, 12 martie 1932, p. 2, col. 6, sus.

[5] Erastia Peretz, *Primăvară*, în *Curierul*, 1, nr. 76, joi, 28 aprilie 1932, p. 2, col. 5, sus.

[6] Erastia Peretz, *Logodna Titinchii Barlaboiu. Capitolul I*, în *Curierul*, 1, nr. 14, joi, 11 februarie 1932, p. 2, col. 1-2; *Capitolul II*, în *Curierul*, 1, nr. 20, duminică, 21 februarie 1932, p. 2, col. 5; *Capitolul III*, în *Curierul*, 1, nr. 35, duminică, 6 martie 1932, p. 2, col. 1-2; *Capitolul IV,* în *Curierul*, 1, nr. 55, joi, 31 mai 1932, p. 2, col. 1-3 și *Capitolul V,* în *Curierul*, 1, nr. 76, marți, 26 aprilie 1932, p. 2, col. 1-4.

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XXVII)

„Sfântul Gheorghe a zis: *vă iau sub ocrotirea mea.*”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, este plăcut și folositor să vorbim despre sfinți, mai ales că știm: sfinții sunt bineplăcuți lui Dumnezeu. Un asemenea sfânt bineplăcut lui Dumnezeu și iubit de poporul român este Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Într-o zi de 23 aprilie, când este cinstit acest sfânt, ați săvârșit sfânta liturghie în biserica cu hramul Sfântului Gheorghe dintr-o localitate din Timiș. Atunci, în cuvântul de învățătură v-ați referit la strămoșii credincioșilor de astăzi care au ctitorit biserica. Când au pus piatra de temelie, s-au sfătuit bătrânii satului și s-au întrebat sub ocrotirea cărui sfânt să pună biserica. Au bătut la ușile multor sfinți și, în cele din urmă, Sfântul Gheorghe a zis: *vă iau eu sub ocrotirea mea.* Ați mai spus atunci, spre știința credincioșilor, că fără voia sfântului nu se poate pune hram unei biserici, că Sfântul Gheorghe a acceptat să fie ocrotitor al satului și al bisericii, de asemenea că nu sunt întâmplătoare numele hramurilor bisericilor. Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, să ne spuneți un cuvânt de folos despre acest sfânt care a fost pildă creștinilor din perioada persecuțiilor.

Înaltpreasfințitul Părinte Ioan: Sfântul Gheorghe a trăit în urmă cu o mie șapte sute de ani. Trecem prin cimitirele satelor noastre și găsim câte o cruce răsturnată și nu mai știm cine este acolo, cine așteaptă acolo, sub acea cruce răsturnată, învierea cea de obște, întâlnirea cu Hristos. Cel ce s-a stins este de câteva zeci de ani și nu mai știe nimeni de el. Iată, după 1700 de ani, toată creștinătatea încă știe de faptele săvârșite de Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Vedeți ce înseamnă să faci bine în viața aceasta ! ? Îți rămâne numele mulți ani în cetate și, pentru veșnicie, în Împărăția Tatălui și-a Fiului și-a Sfântului Duh.

Nu știm exact data când s-a născut Sf. Gheorghe, dar știm că s-a născut în Capadocia, acea regiune din Turcia de astăzi. Acum, acolo, locul este aproape sau cu totul pustiit de lumea musulmană. Mai sunt doar urmele sfintelor biserici. Tot în sudul Turciei s-a născut și a trăit și Sfântul Nicolae – și el de peste 1600 de ani – și numele lui este pe buzele credincioșilor astăzi. Nu știm exact data nașterii, dar știm că a fost consemnat în istorie ceasul plecării sale la cele de Sus. S-a născut într-o familie creștină, deși în vremea aceea creștinismul era interzis. Din fragedă pruncie, Dumnezeu i-a luat reazămul său de preț, pe tatăl său. A rămas orfan. Mama sa și-a luat pruncul și a plecat în Țara Sfântă. A fost școlit și a îmbrățișat din tinerețe cariera militară. A fost atât de iscusit, încât a fost admis în garda împăratului Dioclețian, care a domnit între anii 284-305. Deci a devenit ostaș, conducător de oaste în garda imperială, ceva cu totul ales, prin virtuțile lui militare.

Mult l-au chinuit pe Sf. Gheorghe, doar-doar se va lepăda de creștinism.

L. C.: După câte știm din istorie, împăratul Dioclețian nu i-a iubit pe creștini și a făcut ravagii prin schingiuirea și uciderea lor. În perioada 303-304, a promulgat patru edicte anticreștine care declanșează cea mai mare persecuție din istoria imperiului împotriva creștinilor, rămase în istorie sub denumirea de persecuția lui Dioclețian.

Îps. Ioan: Da, împăratul de la Roma, Dioclețian, nu i-a iubit pe creștini. În general, lumea romană, imperială, statul roman nu i-a iubit pe creștini, deoarece această lume a văzut în creștinism un pericol pentru stat, pentru că ceea ce se învăța în biserică era cu totul altceva decât se afla în legislația din vremea aceea. Creștinismul venea cu o altă lege, venea cu legea

iubirii, cu legea iertării, cu legea milosteniei, ori în epoca aceea orânduirea de stat era sclavagistă. Erau oameni liberi și oameni sclavi, care puteau fi vânduți, așa cum strămoșii noștri de la țară mergeau la târg cu animalele să le vândă. Așa mergeau la târg stăpânii de sclavi și-i vindeau pe sclavi, dintr-o parte în alta. Ei ! Vine creștinismul și spune: cel mai mare trebuie să-l slujească pe cel mai mic, deci răsturnau oarecum toată rânduiala stăpânirii romane și bun înțeles și a credinței, pentru că la romani păgânismul era în floare, ei se închinau zeităților antice. Totuși, Dioclețian a fost, la început, oarecum, mai temperat, însă la un moment dat și l-a luat asociat la domnie pe ginerele său, Galeriu. Acesta a purtat o ură ștrașnică împotriva creștinilor, așa că la presiunea ginerelui său, împăratul a dat mai multe hotărâri împotriva creștinilor, ca să fie persecutați și uciși.

Totul a culminat în anul 303, într-o primăvară, când împăratul Dioclețian a convocat toți reprezentanții autorității romane și deci și o seamă de ofițeri, ostași cu grad înalt. Printre cei convocați la Nicomedia, în Turcia de astăzi, a fost și bravul ostaș Gheorghe. Acolo s-a pus la cale cum să fie executați și stârpiți toți creștinii, șterși din toată viața publică.

În acea amplă adunare, în fața împăratului și a tuturor demnitarilor înalți din imperiu, Sf. Gheorghe a avut curajul să-l înfrunte pe împărat și pe cei de lângă el, spunând că nu face bine să pornească vărsare de sânge în rândul creștinilor.

L. C.: Deși avea o funcție importantă în armata imperială, Sfântul Gheorghe nu s-a temut de împărat și și-a spus punctul de vedere. Vă rog să continuați, Părinte Mitropolit.

Îps. Ioan: Având un grad militar înalt, împăratul s-a supărat foarte tare pe Sf. Gheorghe și a poruncit să fie trimis în temniță. În închisoare, i-au făcut tot felul de promisiuni, numai ca să se lepede de credința creștină și va fi liber și repus în rangul său, însă nu au reușit. Au urmat alte multe cazne asupra Sfântului Gheorghe, mult l-au chinuit, doar-doar se va lepăda de creștinism. Dar a rămas neclintit în credința sa. După multe chinuri, au pus să i se taie capul, în ziua de 23 aprilie 303. De aceea, în biserica noastră ortodoxă, în 23 aprilie, facem pomenirea acestui mare sfânt și rugător către Dumnezeu, pentru noi.

Credincioșii din localitatea unde biserica are hramul Sfântului Gheorghe sunt mereu în rugăciunile Sfântului Gheorghe. Fericiți sunt aceia care vin la biserica Sfântului Gheorghe și care sunt pomeniți nu doar de preotul de la altar, ci Sfântul Gheorghe îi pomenește, la altarul Cel de Sus, pe cei care vin cu evlavie în biserica aceasta, pentru că Sf. Gheorghe nu ocrotește doar zidurile bisericii, ci cel mai de preț pentru Sf. Gheorghe este să-i ceară lui Dumnezeu să ocrotească pe creștinii aflați în biserica care îi poartă hramul.

Vă gândiți vreodată, seara, că ziua care a trecut, printre altele, a trecut și cu ajutorul rugăciunilor Sfântului Gheorghe ? Uităm de binefăcătorii noștri, de sfinții care și-au dat viața pentru credința în Hristos. Dacă Sf. Gheorghe, ostașul, s-ar fi lepădat de credință, nu i s-ar fi tăiat capul, dar nici n-ar mai fi fost pomenit de 1700 de ani, la fiecare 23 aprilie. Toată creștinătatea îl cinstește și nu este hram doar pe pământ, ci este hram și în cer. Toți sfinții se pleacă și îl cinstesc pe Sf. Gheorghe, se bucură și îngerii și se bucură și Prea Sfânta Treime Dumnezeu, pentru că de 1700 de ani Sfântul Gheorghe este martor al Sfintei Treimi.

Multe biserici din țara noastră au hramul Sf. Gheorghe, cum și părinții noștri, înainte, puneau numele Gheorghe copiilor săi. Îi îndemn pe cititorii noștri să se întoarcă la numele străbune pentru copiii lor. Mare evlavie la Sf. Gheorghe a avut domnitorul Moldovei Ștefan cel Mare, care a ctitorit mănăstirea Voroneț și i-a pus hramul Sf. Gheorghe. Este una dintre cele mai frumoase mănăstiri, renumită în lume pentru pictura exterioară. În țara noastră, multe localități poartă numele Sfântului Gheorghe, iar înaintașii noștri au pus numele Sfântului Gheorghe unui braț al Dunării, la vărsarea în Marea Neagră. Aceasta înseamnă evlavia noastră pentru acest sfânt și pentru sfinți, în general. Dumnezeu să binecuvânteze pe toți cititorii care au evlavie pentru sfinții care ne ocrotesc prin rugăciunile lor către Prea Sfânta Treime Dumnezeu !

Convorbire consemnată de
Luminița CORNEA

Mirela-Maiana Mladin

gânduri printre rânduri...

Cum o fi arătând Eusică ?

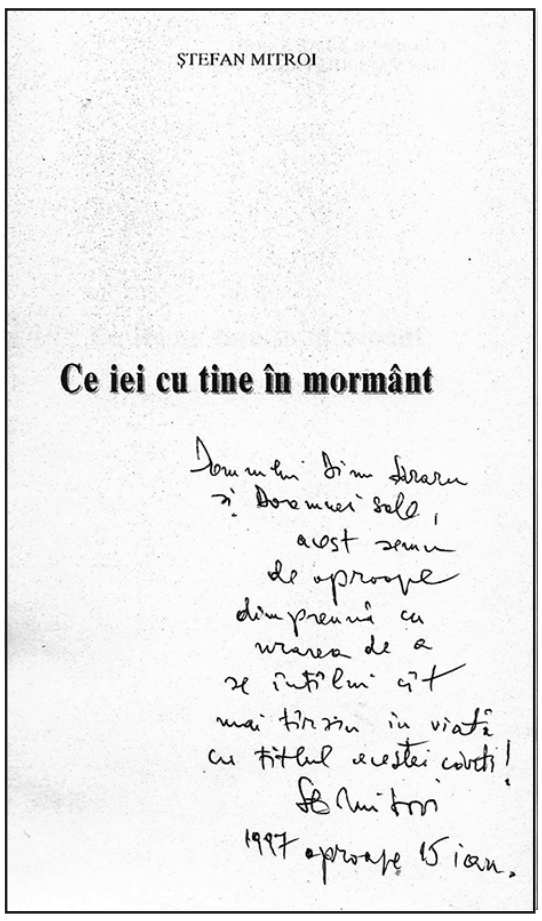
M-a întrebat cineva în urmă cu ceva vreme: Cine îți spune despre ce să scrii în revistă ? Întrebarea nu era tendențioasă, era o simplă curiozitate. Și totuși m-am blocat. Am răspuns simplu: Nimeni. Răspuns care cu siguranță nu l-a mulțumit pe cel care mă întrebase. Se vedea clar pe figura lui că ar vrea să mă întrebe în continuare: Nimeni – nimeni, dar atunci cum găsești subiectele ? Nu m-a întrebat însă, fapt pentru care nici eu nu i-am mai dat nicio lămurire. Puteam eu să-i spun că nu eu găsesc subiectele, ci că ele mă găsesc pe mine ? ! De putut de fapt puteam, dar m-ar fi crezut ? Dar dumneavoastră mă credeți ?

Păi haideți să vă spun cum se întâmplă. Uitați cum s-a întâmplat cu subiectul de azi.

Citisem eu de-a lungul timpului câte ceva de Ștefan Mitroi. Nu foarte mult, dar suficient cât să mă hotărăsc că îmi place cum scrie și să-mi promit că voi citi mai mult, cândva. Un cândva care s-a tot amânat.

Între timp l-am mai auzit pe la radio pe Ștefan Mitroi. E foarte deștept, mi-am zis de fiecare dată. Și mi-am promis de fiecare dată să-i caut cărțile.

Dar mie îmi place foarte mult muzica. Fac orice sacrificiu ca să mă duc la câte-un concert mare. Anul trecut eram la un concert la Sala Palatului. Și ce credeți că s-a întâmplat acolo ? N-o să vă vină a crede. Eram cu o prietenă și la un moment dat, îmi zice prietena mea: Uite-l pe Ștefan Mitroi. L-am văzut de la doi metri distanță, jur că spun adevărul. Eram în holul mare la intrare, unde era foarte multă lume. Așa că am putut să mă uit foarte bine la Ștefan Mitroi fără să mă observe. Care va să zică, subiectul meu pentru revistă deja pornise la drum către mine.

Poate însă că mai dura până să mă găsească, dacă nu dădeam drumul la radio. Și ce aud eu la radio ? Ștefan Mitroi e la Abu Dhabi, blocat acolo de războiul din Orientul Mijlociu. Gata, în clipa aceea subiectul a venit la mine. M-a găsit. Pentru că vă dați seama, când am auzit eu așa ceva, direct la bibliotecă am zburat. Eu nu am nicio carte de-a lui, dar nu-i nimic, de-aia sunt biblioteci. Aleg o carte de proză scurtă, *Ce iei cu tine în mormânt* și plec cu ea acasă. Șocant titlu pentru o carte, nu-i așa ?

Pe drum îmi dau seama că ar cam trebui să ne întrebăm cu toții măcar din când în când ce luăm cu noi în mormânt. Pentru că, vrem sau nu vrem, în respectivul loc ne cam ducem cu toții, mai devreme sau mai târziu. Da, în mormânt, ați înțeles bine. Ne place sau nu ne place. Adică de fapt nu ne place. Deloc. Dar asta e.

Ajung acasă. Deschid cartea. La pagina 1 – ce văd ? O dedicație cu autograf. Descifrez: „Domnului Dinu Săraru și Doamnei sale, acest semn de aproape dimpreună cu urarea de a se întâlni cât mai târziu în viață cu titlul acestei cărți ! St Mitroi, 1997 aproape 15 ian." Ia te uită. Ce-i asta ? Nu comentez nimic. Primul șoc. Celelalte urmează.

Bun. Așadar subiectul meu de azi din revistă este Ștefan Mitroi – *Ce iei cu tine în mormânt.* Vom vorbi deci despre proza care dă titlul cărții *Ce iei cu tine în mormânt.*

Ne luptăm mulți dintre noi cu insomniile. Dar zice că dacă citești înainte de culcare, scapi de insomnie. M-apuc de citit, seara înainte de culcare, proza mai susmenționată. Dar dau din șoc în șoc. Ce se întâmplă acolo. Lui Eusică îi moare mama pe când era copil – avea doar zece ani. Mai târziu, pe când abia ajunsese procuror în Capitală, lui Eusică îi moare tatăl, care se dusese cu un anume Stan Geaică din sat să facă copci în gheața de pe gârlă și se spărsese gheața. După încă șapte ani, Eusică se întoarce în satul natal și își deshumează tatăl. Îi duce oasele acasă și petrece în casa părintească o noapte singur cu ce a mai rămas din tatăl lui. Timp în care Geaică, personaj cu apucături dostoievskiene, se spânzură, nu înainte de a-i lăsa lui Eusică o scrisoare în care mărturisește că el i-a omorât tatăl, în împrejurarea că l-a împins în apa înghețată. Cam atât, pe scurt, se întâmplă în proza lui Ștefan Mitroi. Dar detaliile și modul cum povestește m-au trimis direct la cutia cu medicamente. Am luat pastilă de dormit. Altfel cine mai putea dormi ?

Și încă ceva mi s-a întâmplat citind proza lui Ștefan Mitroi. Mi-am dat seama încă o dată că degeaba am visat eu, de când eram copil, să ajung scriitoare. N-am ajuns, printre altele, fiindcă nu am acel „ceva" care există în proza lui Ștefan Mitroi: acea sclipire pe care o putem numi și curaj, acel altfel pe care îl putem numi și originalitate, acel nerv pe care îl putem numi și talent... Cu care te naști, sau nu.

Se succed cu perseverență în proza lui Ștefan Mitroi: imagini de coșmar; scene dure ca cioplite-n sticlă, de-nchizi ochii să nu-ți intre țăndări în ochi; observații clădite-n cuvinte care taie-n carne vie. Le citești și-ți vine uneori să duci mâna la gură ca țărăncile când se sperie, alteori îți vine să-ți faci semnul crucii. Sunt imagini ca dintr-un film de groază. Imaginea mamei muribunde care-și pupă copilul (pe Eusică) – printr-un geam, ca să nu-i dea și lui boala. Imaginea golului aproape palpabil care rămâne în casă după moartea mamei. Imaginea de încăpere de sticlă a satului, cu gârla înghețată care i-a înghițit tatăl, și cu Eusică, ajuns acum procuror, strigând: „Am venit, tată. Mă auzi ? Sunt aici." Imaginea trupului tatălui, scos din gârlă după trei săptămâni, descris în cele mai mici detalii.

Scena satului mutat în cimitir e cutremurătoare. „Era acolo tot satul de altădată. Zăceau în țărână și oasele lui Măgălie, clopotarul de la înmormântarea mamei sale, și cele ale Corciloaiei, femeia aia care a rostit atunci c-o voce neîndurătoare: Asta nu. Vrei să ia și el boala, Ionico ? Uite că se prinsese și de dumneaei moartea, [...] microbul morții a trecut pe neobservate de la unul la altul și iată-i acum mutați aici, fără vise și fără ambiții, sub tufe de trandafiri sălbatici și sub corcoduși cu frunza opărită de arșița verii, într-o orânduială care nu pare să țină în nicio privință cont de numele și rangurile avute de ei în satul celălalt, printre vii."

Încercând să rămân conștientă că citesc de fapt o ficțiune, nu pot să nu mă gândesc cum ar fi în realitate scena dezgropării oaselor tatălui, cu Eusică lângă groapă spunând: „Tată am venit. Mă vezi ? Sunt aici." M-am oprit din citit și mi-am zis: *Doar n-o avea de gând să descrie mortul dezgropat după șapte ani !* Citesc mai departe, și chiar asta face !

Ba mai mult. Eusică duce oasele acasă să stea de vorbă cu ele noaptea. Iar tatăl povestește cum e dincolo. Eusică nefiind sigur „dacă tatăl său vorbise cu adevărat sau ceea ce el auzise fusese doar o nălucire a minții sale aburite de somn". Iată un fragment din povestea despre dincolo: „De dat n-ai cum să dai în cap pe aici. Și dacă i-ai da cuiva, ce ar putea să i se întâmple unui mort care, mort fiind, n-are cum să mai moară a doua oară ?" Vă spun eu că e de citit proza lui Ștefan Mitroi. Credeți-mă, chiar că e de citit.

Dar titlul prozei (și al cărții) este *Ce iei cu tine în mormânt.* Fără semnul întrebării. Adică autorul nu ne întreabă pe noi, ci ne spune el. De fapt ne spune Stan Geaică în scrisoarea lăsată înainte de a se spânzura. Și de fapt Geaică ne spune ce i-a spus tatăl lui Eusică înainte să moară înghițit de apele înghețate. Ne spune așa: „e o prostie să crezi că nimeni nu ia nimic cu el în pământ. [...] Când moare, omul ia cu el tot ce i-a fost mai drag în scurta lui viață. Ia iubirile toate, ia mulțumirea și tihna date de așezarea celor din preajma sa la rosturile cuvenite. Și mai ia multele sau puținele bucurii ce i-au luminat vârstele până la ceasul din urmă."

În puține pagini, Ștefan Mitroi realizează o analiză psihologică inteligentă. Ura lui Geaică pentru tatăl lui Eusică nu este de-o clipă, nici de-o vorbă. E o ură de-o viață. O iubise pe Ioana, mama lui Eusică, iar pe Eusică l-ar fi vrut fiul lui. În esență, Geaică îl urăște pe tatăl lui Eusică pentru că a avut tot, iar el nu a avut nimic. Și îl omoară.

Cu personajul acesta, Eusică, mi s-a întâmplat ceva ciudat. Eu de obicei, când citesc, dau chipuri în mintea mea personajelor, adică mi le imaginez cum arată. Ca și cum le-aș picta în mintea mea, în timp ce citesc. De data asta, pe Eusică n-am reușit deloc să mi-l imaginez. Cum o fi arătând Eusică ?

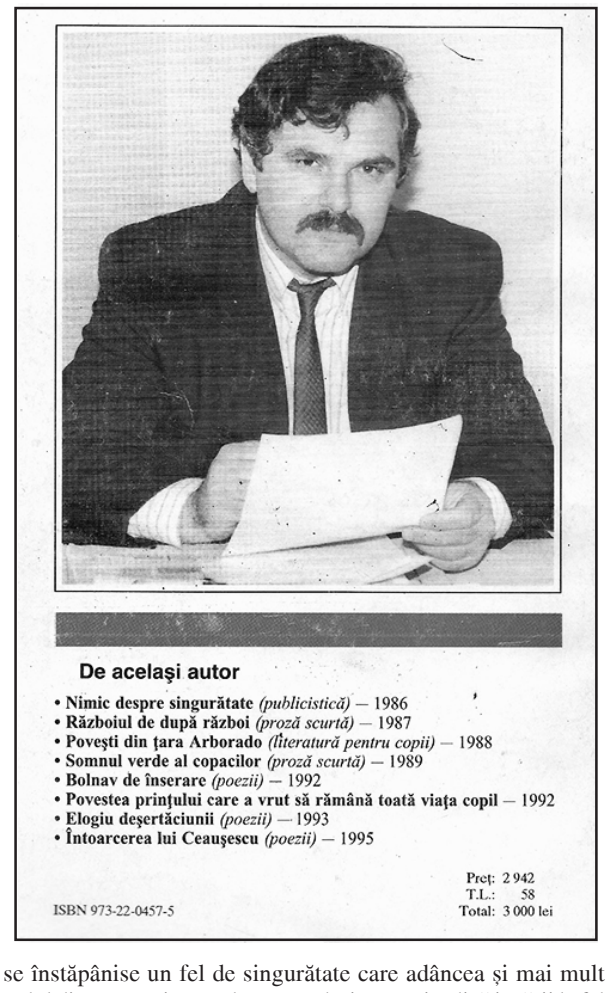
Dar mai e un personaj formidabil în povestea lui Ștefan Mitroi. Casa. Casa e personajul care trăiește toate momentele din viața familiei. Mie întotdeauna mi s-a părut că despărțirea de o casă e ca despărțirea de un om. Iar revederea unei case e ca revederea unui om. Zice Ștefan Mitroi acolo în poveste că după moartea tatălui, Eusică „pesemne că nu va mai zăbovi de acum încolo aici, fiindcă toți cei din casa asta terminaseră acum de murit." Iar scena zăvorului, scrisă în cuvinte simple, e plină de dramatism, e ca o moarte: „a încuiat ușile casei, a tras zăvorul la poartă și s-a înapoiat în oraș." Pentru ca după șapte ani, după ce Eusică dezgroapă oasele tatălui și petrece acea noapte sinistră cu ele în casă, „se uita cu ferestrele ei triste la el o casă dărăpănată, străină".

Eu cred că așa ceva nu poate nimeni scrie despre o casă decât dacă a trăit ce scrie, măcar în parte. Altfel, nu. Pentru că nu poate nimeni imagina cum e să încui o casă pustie. Să tragi zăvorul casei unde au trăit toți ai tăi și unde a fost toată viața ta. Să tragi zăvorul și să pleci.

Apropo de acel „ceva" care există în proza lui Ștefan Mitroi. Fac o primă mărturisire. Nici în zece vieți nu mi-ar fi dat prin cap că Stan Geaică e un ucigaș. Ca să nu mai zic că nu mi-ar fi dat prin cap nici măcar că tatăl lui Eusică nu a murit într-un accident, ci a fost omorât. De Geaică sau de altcineva, nici nu mai contează, dar nu mi-ar fi dat în ruptul capului prin cap că a fost omorât. Adică se vede treaba că nici de procuror n-aș fi fost bună.

Și o a doua mărturisire. Au fost în această proză scurtă pasaje în fața cărora am zăbovit cum zăbovești în fața câte unui tablou într-o expoziție de pictură. De ce zăbovești în fața unui tablou ? Probabil pentru că te surprinde prin ceva, te trage de mânecă, te strigă, nu te lasă să pleci. Sunt multe astfel de tablouri în proza lui Ștefan Mitroi.

Iată tabloul casei lor după moartea mamei... „În locul durerii

se înstăpânise un fel de singurătate care adâncea și mai mult golul dintre pereți, un gol pe care, deși oameni, adică jucării la fel de mărunte precum toți cei din preajma lor, îl luau, oriunde plecau de acasă, cu ei. Mai cu seamă el, care se pomenise la numai zece ani fără copilărie, căra acest gol imens în sufletul său de omuleț trist, încăpățânându-se să-l păstreze acolo și-n anii, nu tocmai senini, care au urmat."

Iată și tabloul întoarcerii tânărului procuror Eusică în satul natal, la moartea tatălui... „Viscolul părea să se fi pornit chiar din sufletul său răvășit de întrebări. [...] Și cu mersul altcuiva parcă, și chiar cu respirația și cu trupul altcuiva, a pășit pe gheață, înaintând ușor spre mijlocul lacului. Avea senzația că se află în interiorul unei uriașe încăperi albe, de sticlă. Se temea să scoată vreun sunet, pentru că lucrul acesta ar fi putut să însemne prăbușirea bruscă a pereților ei peste el, îngropându-l de viu în tencuiala lor rece, tăioasă. Sufletul însă era al lui. La fel și imensul gol dinlăuntru. De ele nu putea scăpa nicicum."

Și iată tabloul întoarcerii în cimitirul din sat, pentru deshumarea tatălui... „De-a dreptul înnebunitor, ca un vânt aspru care urcă fără voia ta dinspre tălpi, poate chiar de mai jos, din străfundul pământului, pârjolindu-ți sufletul și semănând un fel de arsură în coșul pieptului, era gândul că în pământul acela, atât de străin și, totodată, atât de al lui, putrezeau, de fapt, putreziseră, mama sa tânără și tatăl său".

S-ar putea face un film din cele câteva pagini ale lui Ștefan Mitroi...

Ileana Popovici la 80 de ani, sărbătorită de bolintineni

Gabriel DRAGNEA

Într-o lume aflată în perpetuă schimbare, însoțită de un timp implacabil cu care nu se poate negocia niciun moment, nicio ipostază a bucuriilor sau tristeților noastre, mai ales, totuși, o întâlnim pe actrița Ileana Popovici care a reușit să-și păstreze prospețimea în tot ceea ce o definește, fie că vorbim despre cuvântul cu care generează dialogul, fie despre atitudinea mereu deschisă față de aceia care o admiră. Privirea blândă, ușor strengărească cu care a reușit încă din tinerețe să cucerească inimile iubitorilor de film românesc, calmul și deosebita sa expresivitate ne face să considerăm că timpul și-a negociat altfel intervenția în relația cu Ileana Popovici. Încă de la debutul său remarcabil în film, apoi în televiziune, Ileana Popovici atinge pragul de 80 de ani cu aceeași energie vibrantă care a definit-o atât pe scenă cât și în spatele camerelor de filmat. Privim „Reconstituirea" și întâlnim o Aura alintată, care te farmecă prin inocenta-i obrăznicie pasageră. O reîntâlnim în „Pentru patrie", o Ioană deghizată în băiat curajos, cu un puternic sentiment patriotic și fratern, în pelicula „100 de lei" unde o vedem ascunsă într-un personaj, Dora, având rol dezechilibrant, generator de frustrări compatibile cu renunțarea. Fie că vorbim despre Aura (Reconstituirea), Ioana (Pentru patrie), Dora (100 de lei), Maria (Accidentul), Angela (Filip cel bun) sau Corina (Zile fierbinți), câte puțin din fiecare întâlnim azi în personalitatea încă efervescentă a Ilenei Popovici.

Într-o atmosferă plină de emoție evidentă, în sâmbăta zilei de 9 mai, Centrul Cultural „Școala Veche" din Bolintin Vale a găzduit aniversarea celor 80 de ani împliniți de cea care va rămâne un reper important când vorbim despre profesionalism și rafinament artistic: Ileana Popovici. Numeroșii bolintineni, bucureșteni și giurgiuveni participanți au fost martorii unui exemplu de devotament și prietenie oferit de cei care i-au fost alături în aceste momente de bucurie intensă: actrițele Tora Vasilescu, Ioana Pavelescu, Adina Popescu, Radu Găină (realizator de programe la TVR), Maria Rotaru (soția marelui compozitor Eugen Rotaru) și cunoscutul Octavian Ursulescu, prezentator al celor mai importante festivaluri naționale și internaționale de muzică ușoară. Acesta a evidențiat importanța ilustrațiilor ei muzicale, realizate pentru radio-televiziune, dar și pentru filmele artistice, amintind, totodată și de perioada muzical-artistică a Ilenei Popovici, când a cântat pentru o scurtă perioadă în grupul vocal „Aurora", din care mai făceau parte Aurora Andronache și Cornelia Andreescu. Amintesc aici o frumoasă piesă „Oameni de zăpadă", pe versurile lui Eugen Rotaru amintit mai sus, înregistrată alături de trupa „Roșu și Negru" pe un vinil Electrecord. Și, pentru că muzica a fost parte a activității de ani de zile în televiziune prin ilustrațiile muzicale realizate pentru diferite producții TV, nu putea să lipsească nici de la acest eveniment organizat de Compartimentul Cultură din primăria orașului Bolintin Vale și Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu (ACTIB). Invitați la acest moment aniversar au fost Mirela Bobe, Mona Dobrișan, Ion Marinescu-Tzurlă și Lorena Oltean Nechifor.

Amintind de anumite aspecte din copilăria Ilenei Popovici petrecută la Buturugeni, buna ei prietenă Tora Vasilescu a mărturisit cu emoție că de-aici trebuie privit cum se naște talentul: „Talentul ei artistic pleacă dintr-o suferință, dintr-o frustrare, dintr-un chin. Dacă nu treci prin puțină suferință, prin sărăcie, n-ai cum să interpretezi organic personajele."

Emoționante au fost mărturisirile Ilenei Popovici despre anii de liceu, menționându-l pe prietenul Costel Dobre, colegul ei de bancă, prezent și el la aniversare, dar și de momentul în care celebrul actor Marin Moraru s-a căsătorit cu Lucia Popescu-Moraru, preot de cununie fiind însuși tatăl Ilenei Popovici, în biserica din Buturugeni, tânăra Ileana fiind atunci elevă în clasa a VII-a. Intervenții referitoare la personalitatea și activitatea actriței de origine basarabeană au mai avut Alexandru Cazacu, Gabriel Dragnea, Milica Dan și Ștefan Crudu, amfitrion fiind președintele ACTIB, Vasile Grigore.

Multe dintre amintirile tinereții sale, din lumea filmului, din viața Buturugeniului care nu a uitat-o, din Bolintinul unde și-a finalizat studiile liceale s-au rememorat la o masă aniversară organizată prin efortul unor bolintineni mereu implicați în evenimentele bolintinene precum Marian Grigore, Florin Năstase, Cătălin Sultana, Mona Dobrișan sau Mircea Paraschiv. Dintre participanți îi amintim pe Ioana Fruntelată, Florentin Popescu, Victoria Milescu, Nicolae Scurtu, Emil Păunescu, Camelia Florescu, Daniela Bardan, prezenți nu doar în sala de festivități ci și în fotografiile realizate alături de sărbătorită lângă panourile expoziționale care au evidențiat prin text și imagine viața artistei, tinerețea, activitatea cinematografică și evenimentele culturale pe care le organizează și la care a participat până în prezent.

Fenomenul „Noaptea Muzeelor”

Emil PĂUNESCU

Organizatorii expoziției etnografice

La vernisajul expoziției de fotografii

Public giurgiuvean

Modele vii din Băleni

Cu două decenii în urmă, din capitala Franței a plecat o propunere ce a cucerit Europa, aceea de a face accesibil patrimoniul cultural într-o zi de sărbătoare, dincolo de orarul oficial de funcționare al oricărui muzeu. La propunerea regretatului Mircea Alexa, Muzeul județean „Teohari Antonescu” a aderat, printre primele din țara noastră, la sărbătorirea evenimentului. Și anul acesta el și-a deschis porțile în seara zilei de 23 mai, oferind publicului o suită de expoziții inedite. Ca în fiecare dintre ultimii 20 de ani, muzeografii giurgiuveni s-au pregătit să-și surprindă și să-și bucure concetățenii cu manifestări originale, prin mobilizarea valorilor umane și materiale de care dispun, prin atragerea unor colaborări din oraș și din afara lui, prin crearea unei atmosfere plăcute, care să îmbie vizitatorii de toate vârstele. Conform comunicatului RNMR și Muzeul nostru a fost inclus printre cele peste 300 de instituții din România care au strălucit în noaptea cu pricina. În cele ce urmează voi descrie, succint, ce s-a putut admira la Giurgiu, pe lângă expoziția permanentă de istorie și arheologie.

Prima expoziție temporară care a fost gata încă de la 13 mai, amenajată în două săli de la etajul sediului central, a fost una de etnografie, curatoriată de muzeografa Alexandra Cristică. Sub titlul ***Patrimoniul etnografic bulgăresc de la Băleni-Sârbi (Dâmbovița)*** ea valorifică obiecte din colecțiile secției noastre de specialitate (rămasă fără expoziție permanentă, în condițiile în care autoritățile locale nu au reușit să se pună de acord asupra unei locații) și are la bază studiul publicat de curând de dr. Mădălina Cojocariu. Etalarea a fost îmbogățită prin împrumutul unor piese aparținând prestigiosului Muzeu de istorie și arheologie din Ploiești (aprobat de Consiliul județean Prahova). Vernisajul a fost onorat de reprezentanți ai partenerului organizatoric, ai comunității studiate și ai organizației bulgarilor din România, ai Televiziunii centrale și ai tradiționalilor colaboratori transfrontalieri, dar nu și de șefii locali (ce se vor fi simțit “cu musca pe căciulă” ? !).

Cea de-a doua expoziție temporară, etalată în continuarea celei etnografice în cea mai mare sală disponibilă, a fost organizată de muzeograful Florentin Breazu cu concursul desenatorului Florin Grofu, punând în valoare o colecție privată. Având un titlu cu iz prețios (***Giurgiu superangular – fotografie de epocă și tehnică fotografică***), expoziția a oferit publicului o incursiune vizuală în istoria orașului și în evoluția artei fotografice. Colecționarul Sorin Mărgărit, persoană cu rădăcini vlăscene, a obținut și colaborarea arhivei foto a Agenției naționale de presă. La vernisajul din 15 mai cel mai important invitat prezent a fost însăși directoarea AGERPRES. Au mai onorat deschiderea viceprimarul Ionel Muscalu, un funcționar al Consiliului județean și colecționarul bulgar Rumen Kuzov, cărora li s-au adăugat reprezentanții Bibliotecii, Arhivelor și Seminarului teologic, cei ai presei locale, dar și un public divers. Bună parte dintre fotografiile originale din vitrine sunt inedite și ar merita un studiu aparte în viitor, coroborate cu alte colecții publice și private.

Cea mai importantă expoziție, deschisă chiar în cadrul manifestării „Noaptea Muzeelor”, este rodul colaborării muzeografului Florentin Breazu cu Asociația Muzeul Jucăriilor, Muzeul de Arheologie Aviatică și Asociația pentru protejarea patrimoniului mobil și imobil și pune în valoare piese care ilustrează cercetările sale asupra bombardamentelor din al doilea război mondial, începute cu mai bine de un sfert de veac în urmă. Intitulată ***Giurgiu sub bombe – din radiografia unui război. 1941-1944***, expoziția va atrage cu siguranță vizitatori și în săptămânile următoare, căci armele, uniformele, celelalte piese originale de istorie militară, alături de machetele de avioane și de ilustrațiile spectaculoase, completează în chip fericit documentele și studiile deja publicate, toate informațiile urmând să fie înmănuncheate într-o carte îndelung așteptată. La ora redactării prezentului text atât starea vremii, cât și „starea nației” nu permit pronosticuri favorabile, dar sperăm ca programul artistic pregătit de Centrul cultural „Ion Vinea” și Centrul de cultură și artă „Eugenia Popescu-Judetz” spre a anima Parcul Alei să ne aducă, asemenea anilor precedenți, un public cât mai numeros.

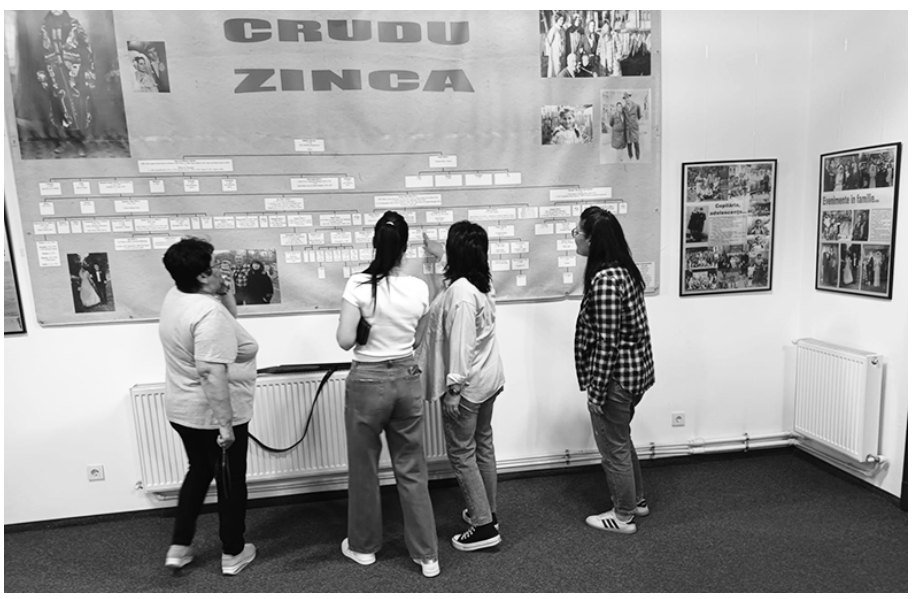
Noaptea Muzeelor 2026 la Bolintin

Marian GRIGORE

Trei locații – cinci expoziții – peste șase sute de vizitatori ar fi, pe scurt, descrierea evenimentului Noaptea Muzeelor 2026 la Bolintin Vale.

Pentru Noaptea Muzeelor, Biblioteca Orășenească Bolintin Vale a oferit o expoziție recent vernisată din ciclul „Genealogica – neamuri bolintinene”, dedicată de această dată neamului Crudu-Zinca, cu vechi rădăcini în localitate, cercetat și prezentat publicului prin intermediul documentelor, imaginilor și obiectelor. Locația gazdă a constituit ea însăși un punct de interes deosebit, căci funcționează într-o clădire de patrimoniu, clasată monument istoric, realizată în anul 1906, în stil neoromânesc, de către arhitectul Alexandru Clavel. Amfitrioni și prezentatori totodată au fost Steluța Nae și Ștefan Crudu care au consemnat încă o reușită cultural-istorică bolintineană.

Clădirea Expo-Parc, din incinta parcului recreativ Bolintin Vale, a găzduit expoziția „Arta de a construi – meșteri mari, unelte vechi”, dedicată construcțiilor, meșterilor și uneltelor lor, din Bolintin, din țară și din lume... Expoziția a fost concepută din trei segmente complementare. Primul – „Muzeul uneltelor” – găzduiește o colecție impresionantă și variată de unelte tradiționale, care reflectă bogăția meșteșugurilor de altădată. De la cele utilizate în agricultură, tâmplărie și fierărie, până la instrumente rare, specifice unor meserii aproape uitate, fiecare piesă spune o poveste despre ingeniozitatea și spiritul practic al comunităților din trecut. Dintre exponate, amintim doar nivela utilizată de ing. Anghel Saligny la construcția podului peste Dunăre de la Cernavodă și aparatul telefonic din biroul liderului comunist Grigore Preoteasa. Un al doilea segment prezintă aspecte din viața unor meșteri care au trecut în legendă prin priceperea lor, făcând faimoasă expresia „zidar de Bolintin”. Piesele expuse – scule, aparate, artefacte, imagini... – surprind atât aspecte din viața de șantier, cât și din realizarea unor construcții emblematice, asupra cărora meșterii bolintineni și-au pus amprenta priceperii lor: Ateneul, Palatul Regal, Palatul Cotroceni, Pelișul, Casa Poporului, Intercontinental, Sala Palatului... Un al treilea segment este dedicat sculelor și obiectelor casnice utilizate de bolintineni în ultimele două veacuri și mai bine. Sunt piese manufacturate pe plan local, care poartă amprenta destoiniciei, dar și a unui spirit artistic greu de întâlnit în zilele noastre. Ele păstrează povestea muncii, inovației și pasiunii celor care au transformat materia brută în opere funcționale și artistice. Gazde la clădirea ExpoParc au fost Mihai Ghimpe și Ciprian Necșuțu, care au organizat nu doar vizite instructive, ci și „Tombola Meseriașului” în cadrul căreia au fost oferite peste două sute de mistrii personalizate cu marca „Zidar de Bolintin”.

În cea de-a treia locație, la Centrul Cultural „Școala Veche” vizitatorii au fost întâmpinați de Mircea Paraschiv, Milica Dan, Gabriela Dumitru și Vasile Grigore care s-au întrecut în oferte cultural-artistice de înaltă ținută.

A fost, pe de o parte, expoziția de pictură „Trăiri incomode: inside the chaos” cu lucrări ale artistului plastic Mircea Paraschiv. Printr-un stil expresiv, inspirat din energia artei abstracte, lucrările expuse s-au transformat în fragmente vizuale ale unor emoții brute, neordonate, dar profund autentice. Expunerea a fost concepută ca un parcurs emoțional, în care vizitatorul accesa diferite stări – de la tensiune și agitație, până la liniștea meditației interioare. Un element central, interactiv, al expoziției a fost *Confession Wall*, unde s-a putut răspunde la întrebarea: „Ce emoție te tulbură incontrolabil ?”, ca o secvență în lungul drum al cunoașterii de sine.

A fost apoi expoziția „Mari scriitori în mărturii epistolare” care-și propunea să surprindă ipostaze dintre cele mai intime ale unora dintre cele mai importante personalități ale culturii românești din toate timpurile: Ana Blandiana, Demostene Botez, Emil Botta, Eta Boeriu, Geo Bogza, Ion Barbu, Lucian Boz, Pavel Bellu, Ion Chinezu, N. A. Constantinescu, Nicolae Crevedia, Otilia Cazimir, Sabina Cantacuzino, Petru Dumitriu, Mircea Eliade, Ștefan I. Grecianu, Vintilă Horia, Nicolae Iorga, Alexandru Lapedatu, Adrian Marino, Alexandru Macedonski, Constantin Moisil, Constantin Rădulescu Motru, Simion Mehedinți, Alexandru Piru, Emil Panaitescu, Isac Peltz, Ovidiu Papadima, Pericle

(continuare în pag. 27)

(urmare din pagina 26)

Papahagi, Saşa Pană, Alexandru Raicu, Radu Rosetti, Alexandru Tzigara Samurcaş, Marin Sorescu, Zaharia Stancu, George Topîrceanu, I. E. Torouţiu... Un regal al documentului autentic, original, cu valoare de patrimoniu naţional şi mondial, remarcabil prin număr şi calitate, demn de oricare dintre marile muzee ale lumii, oferit cu generozitate de organizatorii bolintineni.

Nu în cele din urmă, ca o încununare, vizitatorii s-au bucurat de nişte clipe memorabile în compania actriţei Ileana Popovici. Pe simeze s-a aflat expoziţia „Ileana Popovici 80" dedicată carierei umane şi artistice a acestei personalităţi marcante a culturii româneşti. Ileana Popovici, actriţă, cântăreaţă, aranjor muzical şi scriitor, a pornit în prodigioasa-i carieră artistică de pe plaiurile bolintinene, iar oraşul Bolintin Vale a ţinut să organizeze acest binemeritat elogiu artistic, iar vizitatorii s-au împărtăşit cu momente mai mult sau mai puţin cunoscute, ba chiar inedite, din biografia sărbătoritei, începând cu anii copilăriei, trecând prin cei ai studiilor, zăbovind asupra unor filme de căpătâi precum „Reconstituirea", „Filip cel bun" sau „Nea Mărin miliardar", neuitând strânsa legătură cu Basarabia de ieri şi de azi...

Şi iarăşi nu trebuie pierdut din vedere că Centrul Cultural „Şcoala Veche" Bolintin Vale funcţionează într-o clădire cu arhitectură preţioasă, clasată monument istoric, construită în anul 1889 după planurile arhitectului John Elisée Berthet.

Trecând la chestiuni mai prozaice, ţinem să vă aducem la cunoştinţă că circa o treime din vizitatori au avut bunăvoinţa de a răspunde unui chestionar menit să-i ajute pe organizatori în perfecţionarea activităţii lor.

Astfel, s-a putut cunoaşte că la cele trei locaţii au sosit vizitatori din 15 localităţi: Bolintin Vale, Bucureşti, Palanca (com. Floreşti-Stoeneşti), Bolintin Deal, Crivina (Bolintin Vale), Ogrezeni, Ulmi, Dealu (com. Crevedia Mare), Icoana (com. Ulmi), Bălăşoeni (com. Ogrezeni), Catania (Italia), Mihai Vodă (com. Bolintin Deal), Stoeneşti (com. Floreşti-Stoeneşti), Trestieni (com. Ulmi), Malu Spart (Bolintin Vale). Cei mai mulţi au fost din Bolintin Vale (206), urmaţi de cei din Palanca (17) şi Bucureşti (17).

Pe grupe de vârste, segmentul cel mai prezent a aparţinut celor între 41 şi 50 de ani (21,7%), urmat îndeaproape de cel cuprins între 31 şi 40 de ani (20,6%), iar în continuare 11-15 ani (18,5%), 51-60 ani (10%), 21-30 ani (6,8%), 16-20 ani (5,3%), 7-10 ani (5%), 61-70 ani (4,3%), peste 70 de ani (4,3%) şi 1-6 ani (3,5%).

Dincolo de aceste cifre îşi fac locul o serie de considerente personale, subiective, legate de ceea ce credem că înseamnă evenimentul Noaptea Muzeelor. Acesta a fost conceput pentru a promova activitatea muzeelor în rândul celor care, de obicei, nu le deschid uşile. Pentru vizitatorii „profesionişti", Noaptea Muzeelor este de fapt un calvar şi ei ar trebui să se orienteze către locaţii pe care nu le au, în mod normal, la îndemână. A vizita muzeele marilor oraşe într-o noapte aglomerată, stând la cozi, pe fugă, fără a apuca să vezi mare lucru, să te informezi, să gândeşti, e mai degrabă un exerciţiu de socializare decât un act de cultură sau educaţie. Noaptea Muzeelor a fost gândită pentru locaţii precum Bolintinul, care nu-şi permit să asigure programe de vizitare până târziu, spre seară, sau în zilele oficial libere. Cum şi-ar putea Bolintinul permite să ţină deschise vizitatorilor cele patru obiective culturale pe care le deţine (Centrul Cultural, Biblioteca, Muzeul Uneltelor, Casa de Cultură) sâmbăta şi duminica, ori în zile de sărbătoare, sau seara în condiţiile în care abia i se permite să aibă trei angajaţi şi aproape deloc fonduri pentru implementarea proiectelor culturale. Ca termen de comparaţie, pentru a se vedea ce discrepanţe sunt la împărţirea neînsemnatelor fonduri pe care guvernanţii consideră că le merită Cultura, în cinci instituţii giurgiuvene (Teatru, Muzeu, Biblioteca, Centrul Judeţean, CJCPCT şi Centrul „Ion Vinea") lucrează nu mai puţin de 190 de persoane. Desigur, între Bolintin Vale şi Giurgiu diferenţa de populaţie este de 1 la 4, însă acest fapt nu credem că justifică nedreapta discrepanţă de 3 la 190, în condiţiile în care, cel puţin din punct de vedere al solicitărilor, al numărului şi calităţii evenimentelor şi manifestărilor cultural-artistice-educative, Bolintinul este cel puţin la egalitate cu Giurgiu, dacă nu cumva şi mai şi...

Este şi aceasta una dintre cauzele care duc la concentrarea populaţiei în marile oraşe, dormitoare mastodont, fără identitate, fără coeziune socială, fără neamuri şi empatii...

Sacrificiu şi curaj: eroi crivineni din Al Doilea Război Mondial

George STANCU

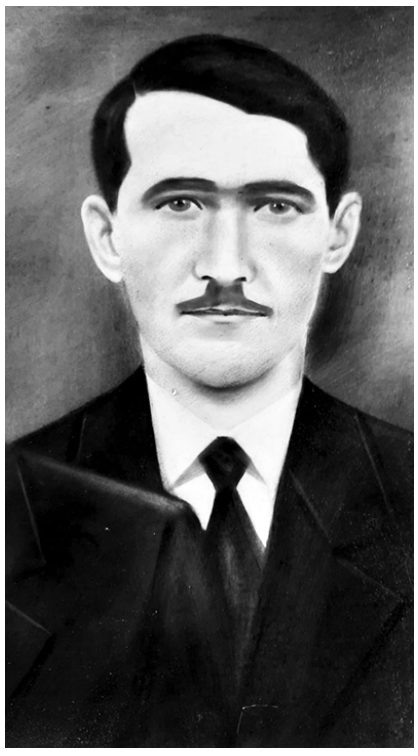
Satul Crivina, aparţinător oraşului Bolintin Vale, se poate mândri cu un Monument al Eroilor deosebit, care, deşi nu se impune prin dimensiuni impresionante sau printr-un stil arhitectural spectaculos, inspiră respect şi sobrietate prin dubla sa semnificaţie.

Prima însemnătate a Monumentului din Crivina este aceea de cruce care veghează la căpătâiul celor 40 de ostaşi necunoscuţi care au căzut la datorie în data de 22 noiembrie 1916, în Bătălia pentru Bucureşti şi care au fost înmormântaţi în jurul monumentului, aşa cum aflăm de pe o inscripţie de pe monument: ,,Această Sfântă Cruce s-a ridicat în amintirea celor 40 de soldaţi români a căror nume a rămas necunoscut. Morţi pentru patrie la 22 noiembrie 1916. Trecătorule opreşte puţin şi varsă o lacrămă pe acest mormânt."

Cea de-a doua semnificaţie este aceea de cinstire a celor 38 de ostaşi crivineni morţi în bătăliile Primului Război Mondial, ale căror nume au fost scrise pe trei plăci de marmură.

Dacă eroii crivineni din Primul Război Mondial se bucură de cinstea cuvenită şi numele lor este scris pe monumentul satului, nu putem spune acelaşi lucru şi despre ostaşii căzuţi pentru apărarea ţării în luptele celui de-al Doilea Război Mondial, ale căror nume au rămas în anonimat din cauza contextului istoric şi politic de după terminarea războiului. Deşi numele acestora au rămas în memoria familiilor, care i-au cinstit cum se cuvine alături de ceilalţi eroi ai satului, numele multora s-au pierdut de-a lungul timpului, în prezent fiind identificate doar 21 de persoane, despre care vom vorbi în rândurile de mai jos.

Stancu Dumitru s-a născut în anul 1918, fiind fiul lui Voicu şi al Ioanei, nefiind căsătorit în momentul încorporării nu are urmaşi direcţi, însă rude din partea fraţilor trăiesc în prezent în sat. Din spusele rudelor, părinţii acestuia au primit o înştiinţare că fiul lor este declarat dispărut, acest lucru însemnând că armata română nu i-a putut identifica trupul, ca urmare, familia i-a ridicat o cruce în cimitirul satului natal, anul 1944 fiind menţionat ca an al decesului, aşadar a murit în jurul vârstei de 26 de ani.

Gheorghe Soare

Iancu Dumitru

Tudor Florea

Alexandru Crivineanu

Crivineanu Alexandru era născut în anul 1915, părinţii se numeau Soare şi Ioana, iar în anul 1940 se va căsători cu Neagu Rada cu care va avea o fiică, Elena (1942-2018), care va trăi în sat. În cazul acestui erou, familia afirmă că a fost încorporat la unitatea militară din Titu, judeţul Dâmboviţa, făcând parte din Regimentul 22 Infanterie Dâmboviţa şi ar fi fost repartizat pe front la bucătărie, deci în spatele liniei de luptă, ulterior familia a fost anunţată că Alexandru este declarat dispărut. Ţinând cont de regimentul din care a făcut parte, cel mai probabil a murit în Bătălia de la Cotul Donului din anul 1942, an menţionat ca an al decesului şi pe crucea din cimitirul satului pe care i-au ridicat-o membrii familiei.

Gheorghe Soare s-a născut în satul Crivina în anul 1908 ca fiu al lui Dumitru şi al Dumitrei. În anul 1935 se va căsători cu Gheorghe Maria şi vor avea trei copii, Maria (1931-2019), Gherghina (n. 1936) şi Ion (n. 1938), ultimii doi trăind şi astăzi în sat. Conform documentului primit de familie, acesta era fruntaş şi făcea parte din Contingentul 1930. A luptat în cadrul Regimentului 2 Vânători Gardă, murind în anul 1941 pe câmpul de luptă în Bătălia de la Odessa, în localitatea Dalnic, Ucraina.

Costache Dumitru era fiul lui Ion şi al Radei, născut în 1910. Se va căsători cu Grigore Anghelina din Bolintin Vale în 1931 şi vor avea doi copii care vor trăi în satul natal, Stanca (1931-2024) şi Negoiţă (1933-2006).

Stan Stan era născut în anul 1922, iar părinţii acestuia se numeau Lixandru şi Vasilica. Nu era căsătorit la momentul decesului şi nu avea urmaşi direcţi. Singura rudă apropiată era sora sa, Zamfira, care a avut două fiice. Una dintre acestea locuia în Crivina, însă, la rândul ei, nu a avut copii la momentul decesului.

Tudor Florea era fiul lui Radu şi Dumitra, în anul 1937 la vârsta de 21 de ani se căsătoreşte cu Vasile Lixandra, deci era născut în jurul anului 1916. Va avea un singur fiu, Vasile (1941-1985), care va purta numele de familie Nedelcu, iar descendenţii săi trăiesc şi astăzi în sat.

Iancu Dumitru s-a născut în satul Crivina în anul 1915 ca fiu a lui Tudor şi al Siţei. Se va căsători în 1940 cu Ştefan Maria şi vor avea doua fiice, Lixandra (1940) şi Maria (1942-1978).

Dumitru Nicolae era fiul lui Grigore Dumitru Gheorghe, iar în anul 1931, la vârsta de 25 de ani se căsătoreşte cu Marin Constantina şi vor avea trei copii care vor trăi în sat: Safta (1934-2019), Alexandrina (1936) şi Negoi (1938-1968)

Zamfir Dumitru s-a născut în anul 1913 ca fiu al lui Nicolae şi al Radei. În anul 1934 se căsătoreşte cu Roşu Maria, iar în 1938 se va naşte unicul fiu, Ion, care va lăsa urmaşi în sat şi va înceta din viaţă în anul 1992.

Negoi Vasile era născut în anul 1910, având ca părinţi pe Ion şi Lixandra. Se va căsători în 1935 în Bolintin Vale cu Neagu Ioana şi vor locui pe Strada Sabarului.

Negoi Buzescu, acest erou cu nume mai puţin obişnuit, era fratele mai mic al lui Negoi Vasile şi s-a născut în 1913, iar în momentul încorporării nu era căsătorit.

Constantin Marin nu are urmaşi deoarece nu a apucat să se căsătorească, era născut în anul 1916, iar părinţii se numeau Ştefan şi Ioana.

Marin Păun s-a născut în 1910, având ca părinţi pe Oprea şi Vasilica, iar în anul 1936 se va căsători cu Vasile Niculina cu care va avea doi copii, pe Dumitru, care va supravieţui doar câţiva ani şi pe Maria (1938-2018), care se va căsători în satul natal, lăsând urmaşi. Singura amintire a familiei despre decesul acestui erou este că ar fi fost împuşcat în timp ce traversa râul Prut.

Marin Năstase era fratele mai mic al lui Marin Păun, fiind născut în anul 1916 şi va muri necăsătorit, urmaşii din partea fratelui susţinând că a fost declarat dispărut în timpul războiului.

Filip Păun era născut în 1923, fiind fiul lui Tudor şi al Lixandrei.

Miu Niţă era fiul lui Ion şi al Paraschivei şi era căsătorit cu Maria, însă nu au avut copii.

Tudorache Alexe s-a născut în anul 1910, fiind fiul lui Ion şi al Anei. În 1931 se va căsători cu Costache Anghelina şi vor avea pe Dumitru (1931-1993) şi pe Maria.

Pârvu Paraschiv era fiul lui Nicu şi al Mariei, născut în anul 1916. Se va căsători cu Lixandra din comuna Ogrezeni, însă nu vor avea copii, de asemenea, o nepoată din partea fraţilor îşi aminteşte că părinţii acestuia au fost înştiinţaţi că fiul lor a fost declarat dispărut în luptele de pe frontul din est.

Duţă Dumitru s-a născut în anul 1917, fiind fiul lui Ilie şi Maria, iar în momentul decesului nu era căsătorit, prin urmare singurii urmaşi sunt cei din partea fraţilor.

Dirică Ştefan era fiul lui Marin şi al Lixandrei, fiind născut în anul 1921. Se va căsători cu Maria Găvan în anul 1942 şi nu vor avea copii deoarece la scurt timp de la căsătorie va fi trimis pe front.

Costache Stan, născut în anul 1920, era fiul lui Marin şi al Mariei. Deşi la momentul încorporării nu era căsătorit, mulţi dintre nepoţii proveniţi din familiile fraţilor săi locuiesc şi în prezent în sat.

Aşadar, Crivina păstrează în memoria sa o pagină de istorie marcată de sacrificiu, curaj, demnitate şi durere, prin amintirea fiilor săi care s-au jertfit pe câmpurile de luptă pentru apărarea ţării. Totodată, urmărind poveştile de viaţă ale acestor eroi şi readucând la lumină numele lor, se repară o nedreptate a trecutului, deoarece mulţi dintre aceşti ostaşi au rămas vreme îndelungată în anonimat, iar sacrificiul lor nu a fost pe deplin cunoscut.

Ordinul „Coroana României” acordat în 1925 unui comerciant din comuna Bolintinu din Vale, județul Ilfov

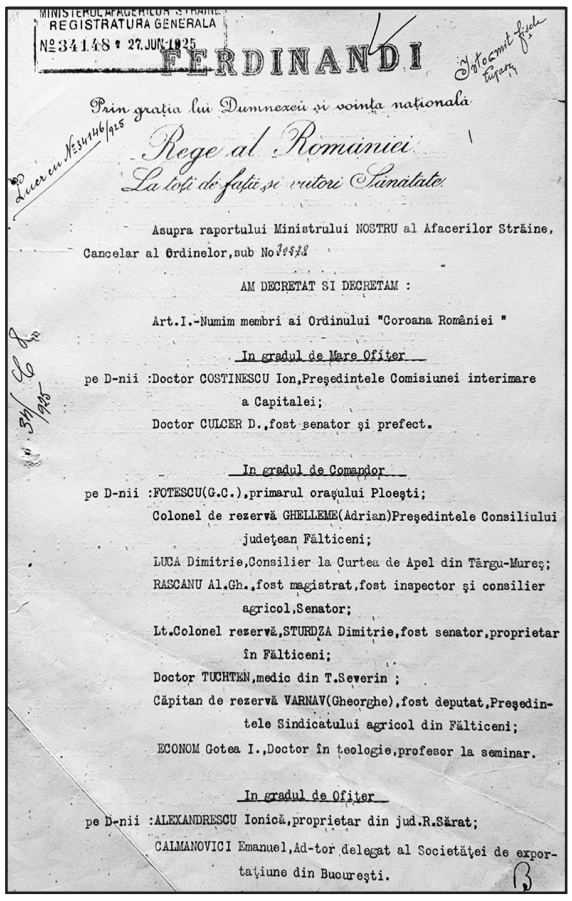

Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Urmare a raportului lui I. G. Duca, ministrul Afacerilor Străine, cancelar al Ordinelor, nr. 30.578 din 1925, regele Ferdinand I a semnat în Sinaia, la 25 iunie 1925, decretul nr. 2.151, prin care Stegărescu Constantin, comerciant din comuna Bolintinu din Vale, județul Ilfov, a fost numit membru al Ordinului „Coroana României” în gradul de Cavaler. Prin același act normativ, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 146 din 7 iulie 1925, p. 8060, și alte persoane au fost recompensate cu această decorație, atât în gradul amintit mai înainte, cât și în gradele de Mare Ofițer, de Comandor și de Ofițer.

Prezentăm descrierea distincției onorifice, precum și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 268/1925 (documentul) și de la Muzeul Jandarmeriei Române (decorația).

Ordinul „Coroana României”, instituit prin legea din 10 mai 1881 (aflată, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 642), avea scopul de a recompensa serviciile aduse statului. Conform *Regulamentului Ordinului „Coroana României”* nr. 2002 din 6 august 1885 (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 103 din 10 / 22 august 1885, p. 2100): «*Decorațiunea acestui Ordin este o cruce cu ramuri egale; fiecare ramură e de smalț roșu, având împrejur o dungă albă, între ramuri e cifra regală. În mijlocul crucii e un medalion cu două fețe: partea de deasupra conține coroana regală de oțel, pe smalț roșu; împrejur, pe un cerc de smalț alb, e scris, în partea superioară: PRIN NOI ÎNȘINE, și în partea inferioară, 14 MARTIE 1881. Reversul medalionului poartă scris la mijloc, pe smaț roșu: 1866, 1877, 1881. Crucea e atârnată de o panglică albastru-închis, cu câte o dungă pe fiecare latură de culoarea oțelului. Cavalerii poartă pe partea stângă a pieptului, atârnată de panglică, crucea prescrisă mai sus, în mărime de 40 milimetri, având cifra regală, între ramuri, de argint*».

MINISTERUL AFACERILOR STRAINE
REGISTRATURA GENERALA
Nº 34148 • 27 JUN 1925

FERDINANDI

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională
Rege al României
La toţi de faţă şi viitori Sănătate

Asupra raportului Ministrului NOSTRU al Afacerilor Străine, Cancelar al Ordinelor, sub No 34148

AM DECRETAT SI DECRETAM :

Art.I.-Numim membri ai Ordinului "Coroana României "

In gradul de Mare Ofiter

pe D-nii :Doctor COSTINESCU Ion,Preşedintele Comisiunei interimare a Capitalei;
Doctor CULCER D.,fost senator şi prefect.

In gradul de Comandor

pe D-nii :FOTESCU(G.C.),primarul oraşului Ploeşti;
Colonel de rezervă GHELLEME(Adrian)Preşedintele Consiliului judeţean Fălticeni;
LUCA Dimitrie,Consilier la Curtea de Apel din Târgu-Mureş;
RASCANU Al.Gh.,fost magistrat,fost inspector şi consilier agricol,Senator;
Lt.Colonel rezervă,STURDZA Dimitrie,fost senator,proprietar în Fălticeni;
Doctor TUCHTEN,medic din T.Severin ;
Căpitan de rezervă VARNAV(Gheorghe),fost deputat,Preşedintele Sindicatului agricol din Fălticeni;
ECONOM Gotea I.,Doctor în teologie,profesor la seminar.

In gradul de Ofiter

pe D-nii :ALEXANDRESCU Ionică,proprietar din jud.R.Sărat;
CALMANOVICI Emanuel,Ad-tor delegat al Societăţei de exportaţiune din Bucureşti.

Decretul regal nr. 2.151 din iunie 1925 (prima pagină)

Ordinul „Coroana României” în grad de Cavaler, model 1881 (avers și revers)

Eteria, Tudor Vladimirescu și Bolintinul

Mircea PARASCHIV

Centrul Cultural „Școala Veche” Bolintin Vale a găzduit recent (17 iunie 2026) un eveniment de înaltă ținută academică în care s-a vorbit despre „Tudor Vladimirescu, Bolintin și sfârșitul epocii fanariote” cu unul dintre cei mai buni

specialiști ai domeniului, prof. univ. dr. Tudor Dinu, autor al mai multor volume pe acest subiect, precum *Bucureștiul fanariot* (3 vol., 2015-2020), *Oamenii epocii fanariote* (2018), *Revoluția Greacă de la 1821 pe teritoriul Moldovei și Țării Românești* (2022), *Grecia din România. Mănăstirile închinate din Țara Românească și Moldova* (2025) ș.a.

Evenimentul a debutat cu amintirea câtorva dintre multele legături ale Bolintinului cu subiectele cercetate de prestigiosul invitat, pornind cu dispăruta mănăstire Bunavestire închinată la Simonopetra athonită, continuând cu Ghiorma din Pogoniana epirotă, cel de la care au pornit nenorocirile care au dus la dispariția sfântului lăcaș, amintindu-se apoi canalul lui Alexandru Ipsilanti care a provocat importante modificări ale peisajului în arealul bolintinean, despre Constantin Samurcaș, ctitorul mănăstirii Ciorogârla, despre Alecu Vilara și școala de meserii de la Clejani etc.

Mult așteptată și foarte interesantă s-a dovedit a fi prelegerea susținută de prof. dr. Tudor Dinu, care s-a axat în principal pe Eterie și acțiunile ei pe teritoriul românesc. Desigur, din prezentare nu au lipsit Tudor Vladimirescu și Bolintinul, dar și o privire sinceră și autorizată asupra lumii fanariote și influenței acesteia asupra Moldovei și Țării Românești. Întrebările celor prezenți și promisiunea revenirii au completat o manifestare mai mult decât reușită, despre care unii dintre cei prezenți au afirmat că le-a amintit de anii petrecuți pe băncile facultății.

Publicul a fost alcătuit din elevi și profesori de la școlile Trestieni și Palanca, de la Liceul „D. Bolintineanu”, din studenți și doctoranzi, membri ai Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, precum și din iubitori de istorie din localitate.

Memoria locurilor ca patrimoniu identitar
Străzi din Bolintin

Vasile Grigore

Denumirea locurilor, toponimele, reprezintă instrumente indispensabile pentru o comunitate. Ele se nasc și mor din conviețuire, interacțiuni și influențe și sunt martori prețioși ai evoluției mentalităților, ai istoriei unui spațiu și al oamenilor care îl locuiesc.

Bibliografia subiectului este extrem de vastă și nu ne propunem nici măcar să o trecem în revistă. Ne pregătim însă pentru o lucrare monografică referitoare la toponimele din arealul bolintinean, absolut necesară pentru că denumirile, la fel ca și omul sau comunitățile, se nasc, evoluează și pier, iar ce nu rămâne consemnat se uită. Nu mai departe decât în copilăria mea, multe din numele de locuri utilizate atunci au ieșit sau sunt pe cale să iasă din uz și pierderea lor, mai cu seamă a înțelesului pe care îl dădeam, constituie o diminuare indiscutabilă a patrimoniului identitar local.

Cu foarte puține alte considerente și interpretări, în articolul de față, deja foarte mare pentru spațiul disponibil într-o revistă precum „Sud", vom pune în atenție trei momente din evoluția tramei stradale bolintinene.

Primul, din anul 1912, în vremea primarului Constantin Șt. Bolintineanu (1849-1925), îl constituie un plan al străzilor comunei Bolintinul din Vale, alcătuită pe atunci din satele Bolintinul din Vale, Crivina, Malu Spart și Suseni. El a fost realizat chiar la solicitarea primarului în sprijinul sistematizării și modernizării, deschiderii de noi artere „pentru mai buna comunicație".

Al doilea, din anul 1938, venea ca o consecință a promulgării Legii Administrative (*Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 186, 14 august 1938) care punea pe noi baze organizarea administrativ-teritorială a țării, conformă cu principiile și dorințele regelui Carol al II-lea. Primar al comunei Bolintinul din Vale, alcătuită din satele Bolintinul din Vale și Crivina, era pomicultorul Ștefan I. Teodorescu (zis Stuparu; 1890-1974).

Cel de-al treilea moment, folosit doar ca termen de comparație, este cel actual, respectiv denumirea străzilor bolintinene din anul 2026.

Planul străzilor din comuna Bolintinul din Vale din anul 1912 (Biroul Județean al Arhivelor Naționale Ilfov – în continuare prescurtat BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 86/1912, f. 109) nu are o parte scrisă, ci doar pe cea desenată din care am extras denumirile de mai jos.

„Satul Suseni: Linia Suseni; Fundătura Argeș.

Satul Malu Spart: Linia Mihai Vodă; Linia Școalei; Fundătura Cancea; Fundătura Timpuriu; Fundătura Nae Militaru; Fundătura Ghiță Zabăr; Fundătura Popa Costache; Fundătura Apostoiu; Fundătura Savu Dae; Fundătura Drugă; Fundătura Caval; Fundătura Vodă.

Satul Crivina: Linia Eufrosin Poteca; Fundătura Morii; Linia Argeșului; Fundătura Vânjet; Fundătura Islaz.

Satul Bolintinul din Vale: Linia Știrbești; Fundătura Dana; Fundătura Cancea; Fundătura Dodiță; Fundătura Vânătoru; Linia Drugăneasca; Fundătura Despa; Fundătura Dedu; Fundătura Epurari; Linia Răcarilor; Fundătura Pârvănescu; Fundătura Drăghici; Fundătura Roteanu; Fundătura Ghițan; Șoseaua Județeană București-Pitești; Fundătura Chiva; Fundătura Ion Stoica Vișan; Fundătura Costache Gheorghe Marcu; Linia Portărei; Fundătura Grecu; Fundătura Rinca; Fundătura Pițigoești; Linia Ciaușescu; Fundătura Bobilică; Fundătura Diaconul Manolache; Linia Poetu Bolintineanu; Linia Burtan; Linia Băleanului; Linia Bordierilor; Fundătura Clăcașilor; Linia Dinu Cioacă; Linia Tudor Popa; Fundătura Manciu; Linia Grădinilor; Fundătura Alpida; Linia Luncii; Linia Ciaușu."

Parcurgând documentul din 1912, observăm că

Ștefan Teodorescu

majoritatea străzilor erau denumite după cei care le locuiau, doar câteva purtând nume istorice, dar și acestea din propriul trecut: Linia Știrbești, Linia Portărei, Linia Băleanului, Linia Drugăneasca, Linia Mihai Vodă. Denumiri din istoria și cultura națională iarăși erau puține: Linia Poetu Bolintineanu și Linia Eufrosin Poteca și credem că erau singurele impuse de autoritatea administrativă. Cele care le completează consemnau direcția sau geografia locului, așa cum erau Linia Argeșului, Linia Grădinilor, Linia Luncii, Șoseaua Județeană...

În octombrie 1938, motivat de Legea Administrativă din august același an, în spatele căreia bănuim de fapt interese mult mai prozaice, nevoi mai omenești, subiective, care răspundeau unor orgolii personale sau comunitare, bolintinenii și Bolintinul considerându-se dintotdeauna „speciali", folosind în comparații cu ei nu localități sau comunități asemănătoare, ci marile urbe ale țării și lumii, primarul Ștefan I. Teodorescu stabilea nomenclatura străzilor comunei. Desigur, nu era nicio grabă în modificarea acelor nume, mai ales într-o comună rurală și nici Legea Administrativă nu o impunea. Totuși, datorită acestei precipitări avem șansa păstrării unui document de arhivă foarte valoros pentru istoria localității.

Ștefan I. Teodorescu era instalat în funcția de primar la 19 iunie 1938, înlocuindu-l pe Oprea D. Cristescu, schimbat „din motive de bătrânețe și lipsă de energie" (BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 49/1938, f. 53), iar decizia referitoare la denumirile străzilor bolintinene era deja luată la 23 octombrie 1938 (Ibidem, f. 92-94).

„Primăria Comunei Bolintinul din Vale, Plasa Bolintin, Județul Ilfov

DECIZIUNE
No. 15

Astăzi 23 octombrie anul 1938

Noi, Ștefan I. Teodorescu, primarul comunei Bolintin din Vale, din județul Ilfov;

Având în vedere dispoziținile art. 194, al. 9, din legea Administrativă publicată în Monitorul Oficial cu no. 187 din 14 august a.c., prin care se pune obligațiunea comunelor de a-și revizui actuala nomenclatură a străzilor, nepermițându-se nume de personalități în viață în afară de numele familiei domnitoare;

Având în vedere că numirile actuale ale străzilor din această comună nu corespund cerințelor legii;

Lucrând în virtutea dispoziținilor al. 2 și 9 de sub art. 194 din Legea Administrativă;

Pentru aceste motive arătate mai sus:

DECIDEM

Art. 1. Toate străzile din cuprinsul acestei comune, cu începere de la data emiterei prezentei deciziuni, vor purta următoarele denumiri:

A. În cartierul BĂLEANU:

1. Bulevardul „Poetul Dimitrie Bolintineanu", începând din Str. Lt. Tănescu, proprietatea D. Oprea și până Str. Locot. Marinescu Zăbăvoiu, cuprinzând și proprietatea Marin Stegărescu.

2. Strada „Inginer Ath. Bolintineanu", pornind din intersecția străzilor Locot. Tănescu și Bulevardul „Poetul D. Bolintineanu" pornind din propr. Sterea R. Niță și până la proprietatea V. Manolache din câmp spre comuna Malu Spart.

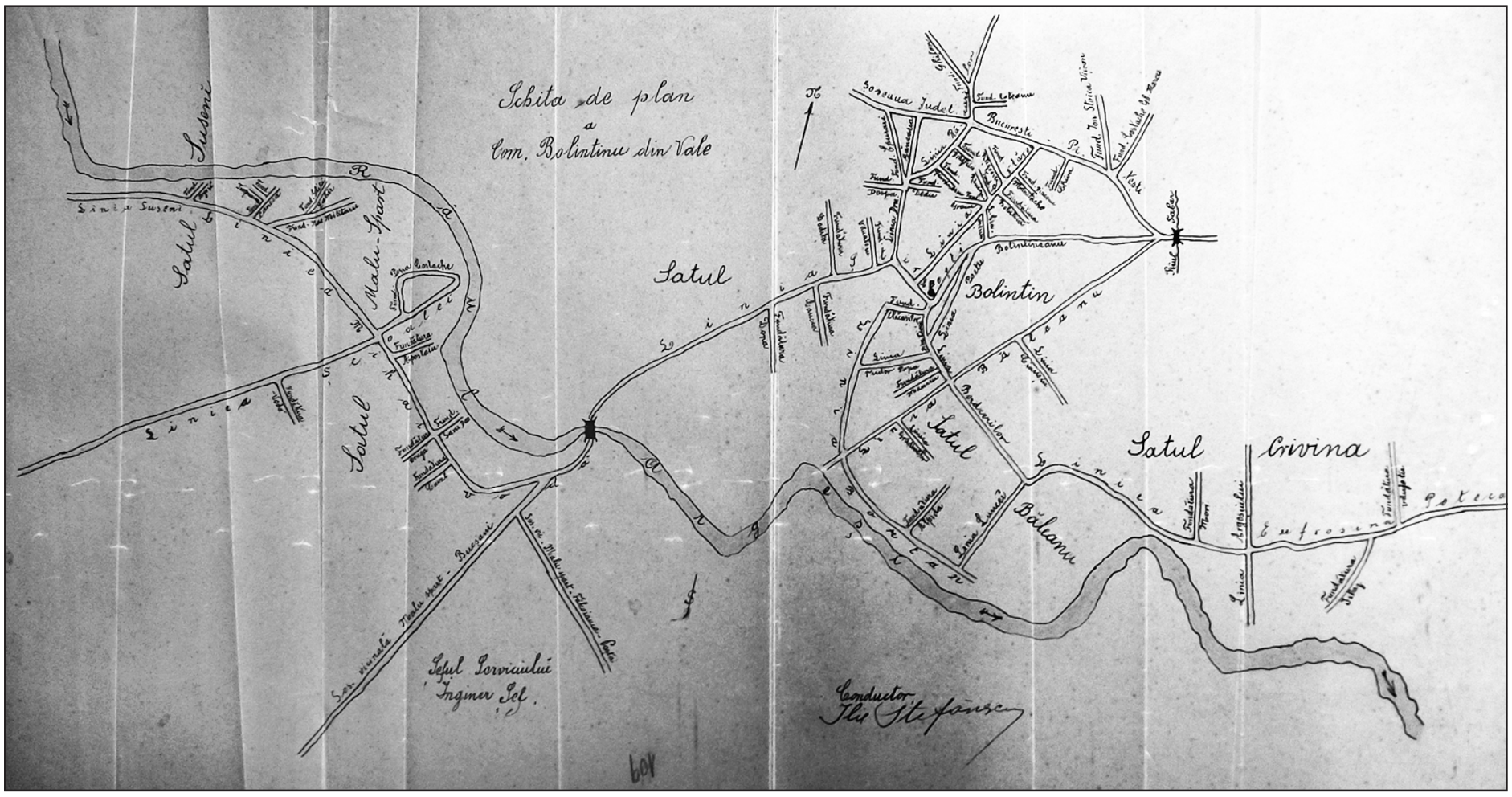
3. Strada „Const. Șt. Bolintineanu", plecând din bulevardul Poetul Bolintineanu, începând cu proprietatea Primăriei și sfârșind cu proprietatea Marin Șt. Răducu inclusiv.

4. Bulevardul „Regina Maria", plecând din strada C. Șt. Bolintineanu, începând cu proprietatea judecătoriei locale și până la podul de peste râul Sabar.

5. Strada „Locot. Gh. Marinescu-Zăbăvoiu", plecând din strada Regele Carol II și până în str. Const. Șt.

(continuare în pag. 31)

(urmare din pagina 30)

Planul din 1912

Bolintineanu cuprinzând proprietățile: Secția Jandarmi, avocatul Vasiliu Gh. Vasile inclusiv.

6. Strada „Regele Carol II”, plecând din strada Locot. Marinescu-Zăbăvoiu până la intersecția străzilor I. Gh. Duca și Emanuel Băleanu, cuprinzând proprietățile Alex. Pr. A. Scurtescu – Gheorghe V. Ghiță, inclusiv.

7. „Șoseaua Emanoil Băleanu”, plecând de la intersecția străzilor „Regele Carol II” și I. Gh. Duca până la râul Sabar, cuprinzând proprietățile Gheorghe I. Manea – Nae M. Neguțoiu inclusiv.

8. Strada „Viilor” plecând din strada Emanuel Băleanu și sfârșind în câmpul spre vii.

9. Strada „Regina Elisabeta”, pornind din intersecția străzilor Regele Carol II și Emanuel Băleanu, cuprinzând proprietățile Const. N. I. Soare și Nae N. Ciubuc, la ieșirea din comună spre satul Crivina.

10. Strada „I. Gh. Duca”, plecând din intersecția străzilor Regele Carol II, Regina Elisabeta și Emanuel Băleanu, cuprinzând proprietățile Gheorghe V. Ghiță și Apostol Petre inclusiv.

11. Strada „Alexandru I. Cuza”, plecând din intersecția străzilor I. Gh. Duca și I. C. Brătianu, cuprinzând proprietățile Const. O. Dobrică – Nae N. Zinca[n] inclusiv, sfârșind în câmp.

12. Strada „I. C. Brătianu”, plecând din strada Câmpului și sfârșind în strada Marele Voievod Mihai de Alba Iulia, cuprinzând proprietățile Dinu V. Badea și Stan Gheorghiță, inclusiv.

13. Strada „Marele Voievod Mihai de Alba Iulia”, plecând din intersecția străzilor Alex. I. Cuza și I. C. Brătianu, sfârșind în strada Speranței, cuprinzând proprietățile Gheorghe Vasile Frone – Nic. N. Petrache inclusiv.

14. Strada „Argeșului”, plecând din strada Marele Voievod Mihai și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Nae Marin Dinu – Gh. Zamfir Dobrică inclusiv.

15. Strada „Domnița Ileana”, plecând din strada Regele Carol II și sfârșind în strada I. C. Brătianu, cuprinzând proprietățile Florea Codin și Ion T. Frâncu inclusiv.

16. Strada „Câmpului”, plecând din bulevardul Poetul Bolintineanu și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Alex. Băbeanu – Marin Croitoru inclusiv.

17. Strada „Viorele”, plecând din stânga străzei Regele Carol II, spre cimitirul uman, cuprinzând proprietățile Ștefan M. Dinu – Alex. Niculescu inclusiv.

18. Strada „Trei Crai”, pornind din stânga străzei Regele Carol II și sfârșind în proprietatea locuitorului Tănase T. D. Bede.

19. Strada „Speranței”, plecând din strada Marele Voievod Mihai și sfârșind în strada Regina Elisabeta, cuprinzând proprietățile Tănase Vasile Preda – Ștefan O. Dobrică inclusiv.

20. Strada „Sfinților”, plecând din strada Locot. Marinescu-Zăbăvoiu și terminând în proprietatea Ștefan Berbecel, lângă cimitirul uman.

21. Strada „Crângului”, plecând din strada I. C. Brătianu și cuprinzând proprietățile Alex. M. Ciubuc – Alexe Gh. Ciubuc.

22. Strada „Banu Mărăcine”, pornind din strada I. C. Brătianu și cuprinzând proprietățile Niculae Șt. Ghimpe – Andrei Ghimpe.

23. Strada „Peneș Curcanul”, plecând din strada I. Gh. Duca și cuprinzând proprietățile Ștefan Gh. Bâcea – Marin Șt. Gulie.

24. Strada „Valter Mărăcineanu”, plecând din strada I. Gh. Duca și cuprinzând proprietățile Ion Ion Neagu – Chiran Bordieru.

B. În cartierul DRUGĂNEASCA:

25. Strada „Mareșal Averescu”, plecând din stânga străzei C. Șt. Bolintineanu, traversând str. Locot. Marinate și sfârșind în strada Locot. Tănescu, cuprinzând proprietățile Mihai T. Popescu – Dincă Maciolcu.

26. Strada „Justiției”, plecând din strada C. Șt. Bolintineanu și sfârșind în strada Locot. Marinate, cuprinzând proprietățile Dumitru Protopopescu – Ghiță M. Cristea.

27. Strada „Locot. Marinate”, plecând din Bulevardul „Poetul Bolintineanu” și sfârșind în bulevardul Maior Florian Dumitru, cuprinzând proprietățile Mihai M. Croitoru – Stan F. Sugurel.

28. Strada „Locot. Tănescu”, pornind din bulevardul Poetul Bolintineanu și sfârșind în bulevardul Maior Florian Dumitru, cuprinzând proprietățile Const. R. Manolache – Marin Tănase Tite.

29. Strada „General Dragalina”, plecând din Bulevardul Maior Florian Dumitru și sfârșind în câmp spre Spitalul Poenari, cuprinzând proprietățile Grigore I. Roteanu – Gh. Niculescu-Bolintin.

30. Strada „General Praporgescu”, pornind din stânga străzii Locot. Tănescu și sfârșind în bulevardul „General Eremia Grigorescu”, cuprinzând proprietățile Rada B. Goci – Niță Bobilică.

31. Bulevardul „General Eremia Grigorescu”, plecând din intersecția străzii Locot. Tănescu și General Dragalina și sfârșind la ieșirea din comună spre Palanca, cuprinzând proprietățile Caloian Răcaru și Nae Tănase Ivănuș.

32. Bulevardul „Maior Florian Dumitru”, începând din bulevardul Eremia Grigorescu și sfârșind prin ieșirea la câmp până la podul de peste apa râului Sabar, cuprinzând proprietățile Petre Zlatef – Marin I. Mărculeasa.

33. Strada „Poetul Octavian Goga”, plecând din str. Locot. Tănescu și sfârșind în bulevardul Eremia Grigorescu, cuprinzând proprietățile Dumitru Gh. Nedelcu, sfârșind cu Ștefan Niță Ștefan. [1912: Fundătura Epurari; 2026: Strada 23 August (Babanegi)]

34. Strada „Dr. C. Constantinescu”, plecând din strada General Dragalina și sfârșind în bulevardul Eremia Grigorescu, cuprinzând proprietățile Stoica Ghițan – Dobrică Vasile Năstase.

35. Strada „Florilor”, începând din strada Locot. Tănescu și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Jean D. Apostoiu – Dumitru N. Despa.

36. Strada „Vânătorilor”, începând din str. Ing. Ath. Șt. Bolintineanu, sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Gheorghe N. Bărbulescu – Ilie Popa.

37. Strada „Ghiocei”, începând din strada Ath. Șt. Bolintineanu și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Ion Gh. Dodiță – Stoica Fl. Bodârlău.

38. Strada „Zefirului”, plecând din stânga străzii Ath. Șt. Bolintineanu și sfârșind în câmpul din grădini, cuprinzând proprietățile Vasile C. Tănăsescu – Ion Pavel Bobe.

39. Strada „Băncei”, plecând din stânga străzei Ath. Șt. Bolintineanu și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Ștefan Gh. Dinu Soare – Gh. N. Dana.

40. Strada „Mieilor”, plecând din dreapta străzei Locot. Tănescu și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Ion Stoica Olteanu – Dumitru Bobe Dinu.

41. Strada „Vulturului”, începând din stânga străzei Locot. Marinate și sfârșind în strada Mieilor, cuprinzând proprietățile C-tin T. Păun – Radu Ducanu.

42. Strada „Tudor Vladimirescu”, plecând din dreapta străzei Locot. Marinate și cuprinzând proprietățile Gheorghe Marincea – Dobrică D. Dulgheru.

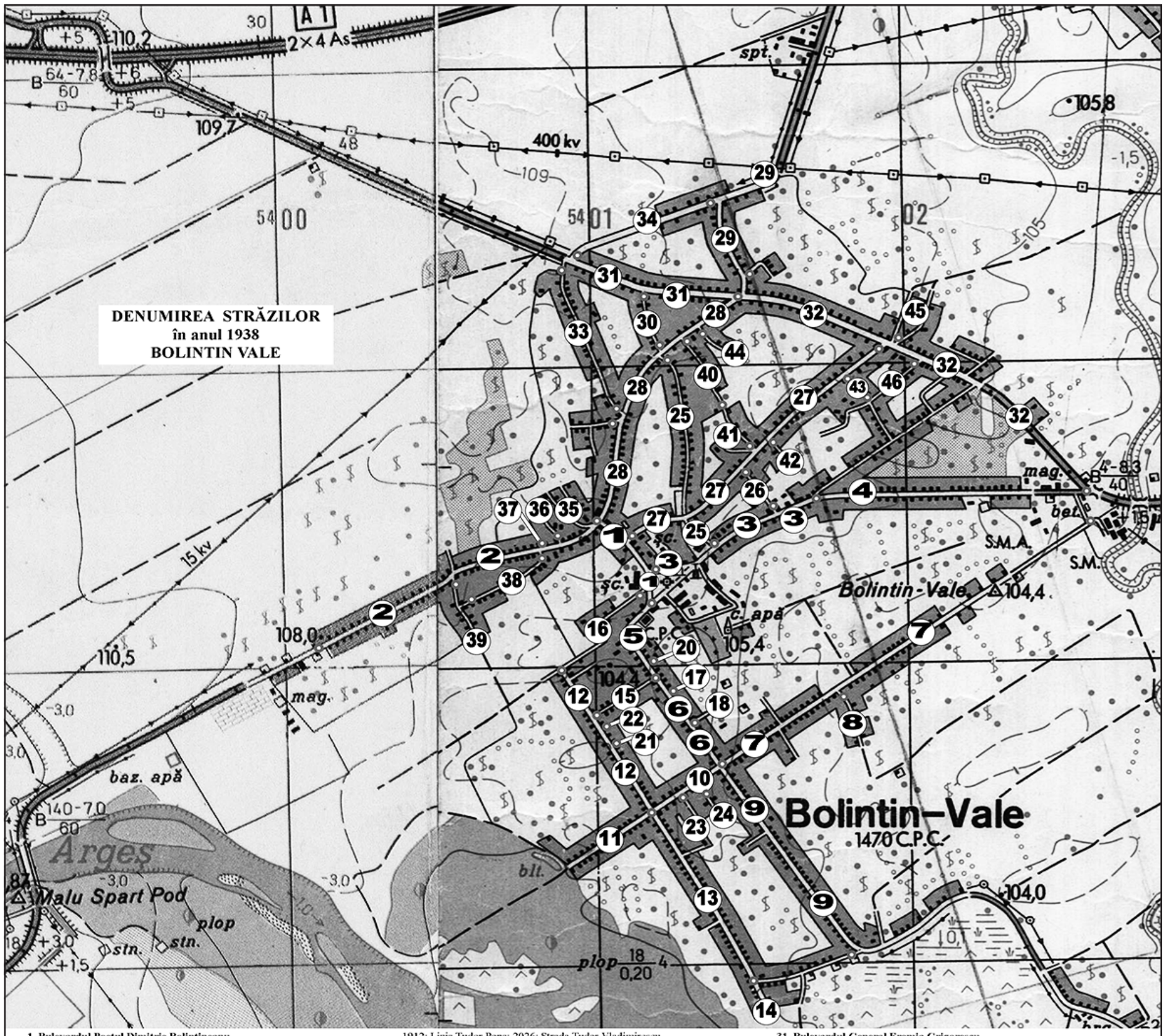
43. Strada „Viforului”, plecând din dreapta străzei Locot. Marinate și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Ristache Alecu – Petre I. Basamac.

44. Strada „Smârdan”, plecând din strada Locot. Tănescu, cuprinzând proprietățile Dobrică Drăghici – Lixandru Constantin Curcă.

45. Strada „Balcani”, plecând din stânga bulevardului Maior Florian Dumitru și cuprinzând proprietățile Maria V. Coman – Tănase C. Marcu.

(continuare în pag. 32)

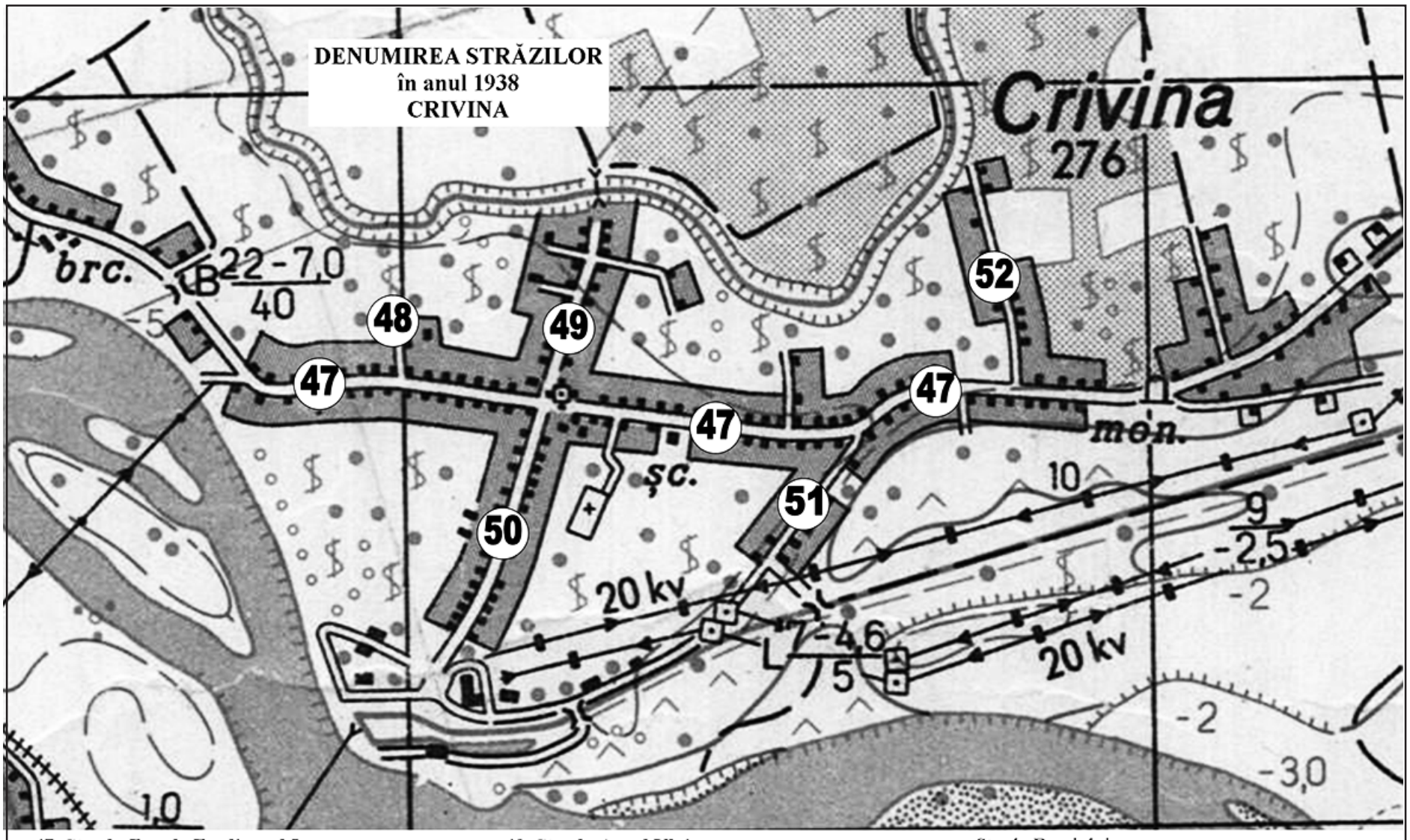
(urmare din pagina 31)

1. Bulevardul Poetul Dimitrie Bolintineanu
1912: tronson din Linia Ştirbeşti, urmat de un tronson din Linia Dinu Cioacă; 2026: tronson din Strada Republicii cuprins între Casa Manolache şi Primărie.
2. Strada Ing. Athanasie Şt. Bolintineanu
1912: tronson din Linia Ştirbeşti; 2026: Strada Poarta Luncii.
3. Strada Constantin Şt. Bolintineanu
1912: tronson din Linia Ştirbeşti, urmat de un tronson din Linia Poetu Bolintineanu; 2026: tronson din Strada Republicii cuprins între Primăria Veche şi Policlinică (fosta Judecătorie).
4. Bulevardul Regina Maria
1912: tronson din Linia Poetu Bolintineanu; 2026: tronson din Strada Republicii cuprins între Policlinică şi podul peste Sabar spre Bolintin Deal.
5. Strada Locotenent Gheorghe Marinescu-Zăbăvoiu
1912: Tronson din Linia Dinu Cioacă urmat de un tronson din Linia Bordierilor; 2026: tronson din Strada Libertăţii cuprins între Primărie şi intersecţia cu Strada Tudor Vladimirescu.
6. Strada Regele Carol al II-lea
1912: tronson din Linia Bordierilor; 2026: tronson din Strada Libertăţii cuprins între intersecţiile cu Străzile Tudor Vladimirescu şi Sabarului (Marin din Linie).
7. Şoseaua Emanoil Băleanu
1912: tronson din Linia Băleanu; 2026: Strada Sabarului.
8. Strada Viilor
2012: Linia Ciauşu; 2026: derivaţie fără nume propriu din Strada Sabarului care începe vizavi de biserică (aici locuieşte Costică Găinaru).
9. Strada Regina Elisabeta
1912: tronson din Linia Bordierilor; 2026: tronson din Strada Libertăţii cuprins între intersecţia cu Strada Sabarului (Marin din Linie) şi ieşirea spre Crivina.
10. Strada I. Gh. Duca
1912: tronson din Linia Băleanului; 2026: tronson din Strada Argeşului cuprins între Strada Sabarului (Marin din Linie) şi Strada Dimitrie Bolintineanu.
11. Strada Alexandru Ioan Cuza
1912: tronson din Linia Băleanului; 2026: tronson din Strada Argeşului ce începe la intersecţia cu Strada Dimitrie Bolintineanu şi merge spre râul Argeş.
12. Strada I. C. Brătianu
1912: tronson din Linia Burtan; 2026: tronson din Strada Dimitrie Bolintineanu cuprins între casa lui Dan al lui Mişu lui Iancu şi intersecţia cu Strada Argeşului.
13. Strada Marele Voievod Mihai de Alba Iulia
1912: tronson din Linia Burtan; 2026: tronson din Strada Dimitrie Bolintineanu cuprins între Strada Argeşului şi Strada Speranţei.
14. Strada Argeşului
1912: tronson din Linia Burtan; 2026: tronson din Strada Dimitrie Bolintineanu ce începe la intersecţia cu Strada Speranţei şi merge către râul Argeş.
15. Strada Domniţa Ileana
1912: Linia Tudor Popa; 2026: Strada Tudor Vladimirescu.
16. Strada Câmpului
1912: Fundătura Clăcaşilor; 2026: tronson din Strada Dimitrie Bolintineanu ce începe lângă Liceu, vizavi de biserică şi până la curba din dreptul casei Dan al lui Mişu lui Iancu.
17. Strada Viorele
1912: inexistentă; 2026: dispărută (ar fi fost o derivaţie spre răsărit din Strada Libertăţii).
18. Strada Trei Crai
1912: inexistent; 2026: derivaţie fără nume propriu din Strada Libertăţii, de la casa Constantin Bede (Miezu) către proprietatea ing. Nicoară Badea.
19. Strada Speranţei
1912: Linia Luncii; 2026: Strada Speranţei.
20. Strada Sfinţilor
n.m. 1912: inexistentă; 2026: derivaţie fără nume propriu din Strada Libertăţii ce începe de la casa Marincea şi se înfundă.
21. Strada Crângului
1912: inexistentă; 2026; dispărută (ar fi fost o derivaţie spre răsărit din Strada Dimitrie Bolintineanu).
22. Strada Banu Mărăcine
1912: inexistentă; 2026; dispărută (ar fi fost o derivaţie spre răsărit din Strada Dimitrie Bolintineanu).
23. Strada Peneş Curcanul
1912: Linia Grădinilor; 2026: derivaţie spre sud, fără nume, din Str. Argeşului.
24. Strada Valter Mărăcineanu
1912: inexistentă; 2026: derivaţie spre sud, fără nume propriu, din Str. Argeşului.
25. Strada Mareşal Averescu
1912: tronson inexistent localizabil între Linia Poetu Bolintineanu şi Linia Portărei, urmat de Fundătura Grecu şi Fundătura Dedu, dar fără legătură între ele; 2026: tronson de legătură, fără nume propriu, între Strada Republicii şi Strada Agricultori, urmat de Strada Belşugului (Boiereasca).
26. Strada Justiţiei
1912: Linia Ciauşescu; 2026: Strada Justiţiei.
27. Strada Locotenent Marinate
1912: Linia Portărei; 2026: Strada Agricultori.
28. Strada Locotenent Tănescu
1912: tronson din Linia Drugăneasca continuat de un tronson din Linia Răcarilor; 2026: Strada Partizani.
29. Strada General Dragalina
1912: tronson din Linia Răcarilor; 2026: tronson din Strada Poenari, urmat de un tronson din Strada 1 Mai (denumire populară Drăgoi).
30. Strada General Praporgescu
1912: tronson din Linia Drugăneasca; 2026: Strada General Praporgescu.
31. Bulevardul General Eremia Grigorescu
1912: tronson din Şoseaua Judeţeană Bucureşti-Piteşti; 2026: tronson din Strada Palanca, de la intersecţia magazin Lidl (Fane Gârstoi; Gogiu) spre satul Palanca.
32. Bulevardul Maior Florian Dumitru
1912: tronson din Şoseaua Judeţeană Bucureşti-Piteşti; 2026: tronson din Strada Palanca, de la intersecţia magazin Lidl (Fane Gârstoi; Gogiu) până la podul peste Sabar spre Bolintin Deal.
33. Strada Poetul Octavian Goga
1912: Fundătura Epurari; 2026: Strada 23 August (Babanegi).
34. Strada Doctor C. Constantinescu
1912: Fundătura Ghiţan; 2026: tronson din Strada 1 Mai cuprins între Strada Poenari şi Strada Palanca.
35. Strada Florilor
1912: Fundătura Despa; 2026: Strada Florilor.
36. Strada Vânătorilor
1912: Fundătura Vânătoru; 2026: Strada Soldat Vânătoru.
37. Strada Ghiocei
1912: Fundătura Dodiţă; 2026: derivaţie fără nume propriu, spre nord, din Strada Poarta Luncii (începe la casa Gelu Barbu).
38. Strada Zefirului
1912: Fundătura Cancea; 2026: derivaţie fără nume propriu, spre sud, din Strada Poarta Luncii cu începere de la casa Mânzu, înfundată.
39. Strada Băncii
1912: Fundătura Dana; 2026: Strada Băncii.
40. Strada Mieilor
1912: Fundătura Pârvănescu; 2026: Strada Mieilor.
41. Strada Vulturului
1912: Fundătura Rinca; 2026: derivaţie fără nume propriu, spre nord, din Strada Agricultori, înfundată.
42. Strada Tudor Vladimirescu
1912: Fundătura Bobilică; 2026: derivaţie fără nume propriu din Strada Agricultori pe care locuieşte, printre alţii, Marian Vârzoc.
43. Strada Viforului
1912: Fundătura Diaconu Manolache; 2026: derivaţie fără nume propriu din Strada Agricultori ce face legătura cu Strada Carpaţi.
44. Strada Smârdan
1912: Fundătura Drăghici; 2026: derivaţie fără denumire proprie, din Strada Partizani, înfundată (uliţa lui Beleagă).
45. Strada Balcani
1912: Fundătura Costache Gh. Marcu; 2026: derivaţie fără nume propriu din Strada Palanca peste drum de finalul Străzii Agricultori.
46. Strada Carpaţi
1912: Fundătura Chiva; 2026: Strada Carpaţi.

(continuare în pag. 33)

(urmare din pagina 32)

47. Strada Regele Ferdinand I
1912: Linia Eufrosin Poteca; 2026: Strada Principală
48. Strada Morilor
1912: Fundătura Morii; 2026: Strada Cazanului
49. Strada Aurel Vlaicu
1912: tronson din Linia Argeşului; 2026: tronson din Strada Barajului
50. Strada Principele Mircea
1912: tronson din Linia Argeşului; 2026: tronson din Strada Barajului
51. Strada Oituz
1912: Fundătura Izlaz; 2026: Strada Zăvoiului
52. Strada Mihai Eminescu
1912: Fundătura Vânjet; 2026: Strada Câmpului

46. Strada „Carpați”, plecând din dreapta bulevardului Maior Florian Dumitru și cuprinzând proprietățile Gheorghe Grigore Spătaru – Constantin Muly.

C. Satul CRIVINA:

47. Strada „Regele Ferdinand I”, începând din malul râului Argeș, prin centrul satului până la ieșirea în câmp, cuprinzând proprietățile I. Oană – Gh. Mateescu.

48. Strada „Morilor”, plecând din strada Regele Ferdinand și sfârșind în malul râului Sabar, cuprinzând proprietățile Ștefan I. Nedelcu – moara D. Bunea.

49. Strada „Aurel Vlaicu”, plecând din intersecția străzilor Regele Ferdinand I și Principele Mircea și terminând în malul râului Sabar, cuprinzând proprietățile Biserica Crivina – Lixandru Dumitru Stan.

50. Strada „Principele Mircea”, începând din intersecția străzilor Regele Ferdinand I și Aurel Vlaicu până în malul râului Argeș și cuprinzând proprietățile Dumitru N. Bunea – Șerban Radu Stan.

51. Strada „Oituz”, începând din dreapta străzei Regele Ferdinand I și sfârșind în câmp, cuprinzând proprietățile Ilie Pietroc – Nicu N. Pârvu.

52. Strada „Mihai Eminescu”, plecând din stânga străzei Regele Ferdinand I și sfârșind în malul râului Sabar, cuprinzând proprietățile Tănase Stoica – Niculae Oprea Dirică.

Art. 2. În urma acestor denumiri, casele vor fi numerotate corespunzător noilor numiri, iar la fiecare intrare de stradă, în dreapta, se vor așeza tăbliţe indicând numirea străzei.

Dată în comuna Bolintinu din Vale, astăzi 23 octombrie 1938.

Primar (ss) Ștefan I. Teodorescu

Notar (ss) Marin Grigore”

Nu este locul și timpul să încărcăm excursul cu explicații asupra înțelesului sau motivațiilor care au dus la alegerea sau menținerea denumirilor mai sus înșirate, căci multe dintre ele fac parte din patrimoniul cultural-istoric național. Nu vom detalia decât pentru câteva cazuri particulare, care se referă la oameni ai locului, bolintineni, pe care comunitatea a considerat necesar a-i pomeni și cinsti sub această formă.

„Poetul Dimitrie Bolintineanu” – născut în Bolintinul din Vale în anul 1825, înmormântat tot aici în 1872.

„Inginer Athanasie Șt. Bolintineanu” – (1854-1937), inginer constructor, absolvent al *Ecole des Ponts et Chaussees* din Paris, primar al comunei Bolintinul din Vale.

„Constantin Șt. Bolintineanu” – (1840-1925), economist, consilier și primar al Bucureștiului, primar al comunei Bolintinul din Vale.

„Locotenent Gheorghe Marinescu-Zăbăvoiu” – fiul bolintinenilor Marin I. Zăbăvoiu și Neaga (zisă Baba Neaga, de unde toponimul Babanegi), născut în 1880, învățător și director al școlii primare din Bolintinul din Vale, ucis la 8/21 octombrie 1916 lângă Techirghiol, în Primul Război Mondial, cu gradul de sublocotenent în rezervă.

„Emanoil Băleanu” – (1854-1912), fiul lui Emanoil Băleanu și Elena Bălăceanu, ultimul boier care a stăpânit moșia întreagă, înainte de împroprietărire, dar și după aceea, a Bolintinului (din Deal și din Vale)

„Locotenent Marinate” – Nicu Marinate, învățător, născut în 1891, fiul bolintineanului Marin M. Stan, decedat în Primul Război Mondial, la 3 martie 1917, cu gradul de sublocotenent în rezervă, în comuna Recea, județul Vaslui.

„Locotenent Tănescu” – Călin Tănescu (Tane), învățător, născut în anul 1884, căsătorit și stabilit la Bolintin Vale, decedat în Primul Război Mondial, la 11 iulie 1917, cu gradul de sublocotenent în rezervă, în bătălia de la Mărăști, „lovit în inimă de un glonte”.

„Maior Florian Dumitru” – Florea Dumitru (Dumitrescu), militar de carieră, născut în anul 1888, fiul bolintineanului Dumitru Ghiță, ucis în Primul Război Mondial, la 25 iulie 1917, cu gradul de căpitan în Regimentul 3 Vânători, în bătălia de la satul Doaga-Tecuci (Dealul Cireșoaia).

„Dr. C. Constantinescu” – (1862-1918), medic și director al Spitalului „Poenărescu” din Bolintin Vale, „victima datoriei în combaterea epidemiilor marelui război”.

„Mieilor” – numită Fundătura Pârvănescu în 1912, a primit numele „Mieilor” de la Mihai I. Pârvănescu (1864-1959), zis Mielu Pârvănescu, locuitor al acestei străzi.

Trecerea către momentul actual, a cărui realitate am consemnat-o în imaginile ce însoțesc acest articol, a început odată cu încheierea celui de-al Doilea Război Mondial când ordinul cu nr. 898 din 17 mai 1945 al M.A.I cerea „revizuirea denumirilor de străzi, localuri, piețe publice care nu concordă cu spiritul vremurilor de azi”. Apoi, imediat după abdicarea regelui Mihai, la 3 ianuarie 1948 M.A.I. expedia către prefecți un ordin prin care cerea să fie înlocuite toate denumirile purtând numele fostului suveran sau ale membrilor fostei familii regale. Și, nu în cele din urmă, un decret al Prezidiului M.A.N. din 1951 prevedea la Art. 3 că „schimbările de denumiri se fac în cazul când există nepotrivire între denumirea existentă și regimul de democrație populară”.

Toate acestea au condus la situația din 1989, perpetuată în mare parte și după aceea, căci la Bolintin Vale nu au fost „epurate” decât două străzi din considerente politice, scăpând, de exemplu, „23 August” sau 1 Mai. Referitor la această chestiune, la 19 iunie 1990, „Primăria Județului Giurgiu” decidea schimbarea denumirii a două străzi din Bolintin Vale: Strada 6 Martie devenea Strada Tudor Vladimirescu, iar Strada 30 Decembrie devenea Strada Dimitrie Bolintineanu. Apoi, fără alte modificări despre care să avem cunoștință, au mai fost adăugate noi denumiri din nevoia de a satisface dezvoltarea localității și înmulțirea arterelor locuite.

Accidentul de la Cernobâl şi urmele sale în Bolintin

Ștefan CRUDU

În acest an s-au împlinit 40 de ani de la catastrofa nucleară de la centrala atomo-electrică de la Cernobâl (URSS, azi Ucraina). Mass media a amintit despre acest grav accident în trecere, printre atâtea informații legate de evenimentele politice actuale considerate „fierbinți" și importante pentru țară. Încerc să-mi amintesc acele momente din 26 aprilie 1986. Deși nu aveam informații oficiale, s-a aflat că, urmare a unei explozii puternice la unul din reactoare, s-a degajat un uriaș nor radioactiv care se propaga într-o direcție anume, influențat de circulația atmosferică a momentului. Foarte posibil să se deplaseze și spre România. Astăzi s-ar observa ușor pe hărțile sinoptice ale meteorologilor. Destul de rapid, cadrele medicale de la dispensarul comunal au distribuit preventiv câte o pastilă de iod, administrată oral. Pe atunci lucram ca inginer de foraj la Trustul de Petrol Bolintin Vale și eram de serviciu. Un tehnician (Constantin Gheorghiu) care avea acces la un aparat (contor Geiger) l-a pus în funcțiune și a făcut măsurători în jurul sediului Trustului. Valorile citite erau diferite. Semnalul dat era un țiuit care se amplifica în zonele deschise (spre cimitir) și mai slabe în jurul clădirii (obstacole ca pereți, copaci). Momentul mi s-a părut impresionant și de aceea îmi amintesc bine (inclusiv că pe atunci strada limitrofă se numea str. Liniștei, acum Republicii). Era parcă joi, înainte de Paște. Pentru eveniment am cumpărat salată verde, cultivată în grădină, nu în solar, cu frunze mari, întinse pe pământ, primitoare pentru particulele de praf, puternic contaminate, ce cădeau din aer. La fel cu alte zarzavaturi trufandale cultivate în aer liber (ceapă, usturoi, spanac). Deci familia mea, ca și cele mai multe din Bolintin, am consumat alimente puternic contaminate. Ba și fructele timpurii (căpșuni și, puțin mai târziu, cireșele de 10 mai). Repet, autoritățile momentului nu ne-au informat despre situație și măsurile de prevenție necesare. Apoi s-a uitat destul de repede. Dar răul se petrecuse și ar fi fost oricum prea târziu. Apoi mi-am amintit o altă situație. Aveam stupi din 1985 și-i urmăream cu deosebit interes. La sfârșitul lunii iunie 1986, la urdinișul acestora au ieșit multe albine cu malformații vizibile: cu doar o aripă sau chiar două cioate ori alte părți anatomice diforme. Priveam uimit cum încercau să zboare. Zadarnic însă, erau condamnate. Pe atunci nu m-am gândit că și mierea era contaminată. Pe când eram student la Institutul de Petrol, Gaze și Geologie București, am avut ca profesor la cursul de hidraulică subterană pe celebrul Veceslav Harnaj, președintele „Apimondiei" timp de 24 de ani. Venise din Basarabia, unde familia sa avea stupi și era un pasionat apicultor. Ca o paranteză: își botezase fiul Albinel ! În 1970, într-o deplasare în Balta Brăilei unde a condus o mică grupă de voluntari (printre ei și eu) care a reparat digurile de protecție față de Dunărea aflată la cote istorice, ne-a explicat faptul că mierea este „un fluid polifazat" și se folosește pentru determinarea indirectă a radioactivității unei anumite zone de unde este cules nectarul florilor deschise și primitoare pentru eventualele particule radioactive ce ar cădea din aer. Albinele culeg din mii de flori mici dintr-o pășune și rezultatul este foarte precis. Anterior, o metodă indirectă asemănătoare, se făcea prin măsurarea radioactivității laptelui, de la vacile care pășteau pe aceeași pășune. O experiență de viață pe care o păstrez în minte. Profesorul ing. V. Harnaj, șef de catedră de hidraulică subterană, la Petrol, inventator recunoscut în domeniul său de activitate, este unchiul mult apreciatei și iubitei actrițe Ileana Popovici, care a urmat studiile liceului din Bolintin Vale. Ulterior, după 1990, au apărut informații ample cât și filme documentare la TV care ne-au edificat asupra acestui accident nuclear catastrofal. După câțiva ani, au apărut și la oameni (la nou-născuți) anumite malformații oribile (în Ucraina și în Moldova în special). Mai târziu, după anii 2000, a crescut frecvența cancerelor umane în România și desigur, și în Bolintin. Multe dintre acestea au fost depistate în părți anatomice legate de hrănire: buco-laringo-faringo-stomacale și intestinale, ca și din zona ganglionilor limfatici. Ceea ce demonstrează (după mine) drept cauză ingerarea hranei infestate cu radiații nocive în cantități mari din 1986. În 2012, un medic oncolog pe care l-am întrebat ce cauză ar fi provocat boala gravă a soției mele care nu avusese în familie antecedente de acest fel, mi-a răspuns că posibil să fi fost „axa Slatina – Pitești – București !". Adică neșansa de a ne fi găsit atunci într-o zonă cu concentrație mai mare de particule radioactive aduse de curenții atmosferici. Din păcate, nu s-au făcut studii științifice care să ne edifice asupra cauzelor acestor boli cu final dramatic. Ca un blestem, și astăzi suntem afectați de poluarea aeriană diversă care în timp mai îndelungat ne va afecta sănătatea. Mă gândesc acum la războiul din proximitate (Ucraina), unde se folosesc muniții extrem de nocive, iar exploziile și incendiile apărute ridică în aer atâtea particule pe care noi le inhalăm continuu. Un alt Cernobâl, mai rău și mai pervers.

Colecția „Mircea Lucescu" la Muzeul Fotbalului

Mirela-Maiana MLADIN

Joi 16 aprilie 2026. Ziua porților deschise la Muzeul Fotbalului din București, Strada Gabroveni nr. 24. Se deschide la ora 11:00. Suporteri, oameni de fotbal, presă, vizitatori. Și eu – împreună cu Simona, prietena mea din copilărie.

Apare Gică Craioveanu. Presa în jurul lui.

Tot etajul întâi al muzeului este dedicat expunerii colecției personale a lui Mircea Lucescu. Obiecte de patrimoniu sportiv. Medalii, trofee, reviste, cărți, bilete la meciuri... Și 25 de tricouri.

Printre acestea. Tricoul lui Pelé, schimbat cu Mircea Lucescu la meciul Brazilia – România (3-2), CM 1970, Guadalajara. Tricoul purtat de Mircea Lucescu în 1970 la Naționala României. Tricoul cu mânecă lungă al lui Franz Beckenbauer (Balonul de Aur) schimbat cu Mircea Lucescu în 1970 după amicalul contra Germaniei de la Stuttgart (1-1) înaintea mondialului din Mexic. Tricoul lui Leo Messi primit de Mircea Lucescu de la jucătorul argentinian în 2020, la meciul FC Barcelona – Dinamo Kiev (2-1) din Champions League.

Mircea Lucescu este cel mai titrat antrenor român și al treilea cel mai titrat din lume (după Sir Alex Ferguson și Pep Guardiola).

Ca jucător, Mircea Lucescu a bifat 266 de meciuri în tricoul lui Dinamo și a marcat 60 de goluri, obținând 6 titluri de campion și o cupă.

Ca antrenor a obținut 36 de trofee: Cupa României de 3 ori și campionatul României de 2 ori, Cupa Anglo-Italiană, Campionatul Turciei de 2 ori și Cupa UEFA, Supercupa Europei, Campionatul Ucrainei de 9 ori, Cupa Ucrainei de 8 ori, Supercupa Ucrainei de 7 ori, Supercupa Rusiei.

Tremuram toată de emoție când am ajuns lângă vitrina cu tricoul lui Messi. Când, ce credeți că mi se întâmplă ? O cameră și-un microfon: „Ce v-a plăcut cel mai mult în muzeu ?" Eu nu mai știam nici cum mă cheamă…

Seara, la televizor. Colecția privată a lui Mircea Lucescu. Ghiciți pe cine văd pe ecran ! Tremura ecranul televizorului de emoționată ce eram. Dar m-am consolat imediat când l-am văzut pe Adrian Iencsi. Tremura ecranul televizorului și mai tare când a vorbit el la același microfon și în fața aceleiași camere. Sigur că da, emoții mari acolo în muzeu. Eu doar am trecut pe acolo, ca vizitator…

Tricoul lui Pele

Tricoul lui Messi

Tricoul lui Franz Beckenbauer

Tricoul lui Mircea Lucescu (1970)

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.
Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura Sud

2019
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

2020
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

2021
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

2022
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 1, coord. monahia Benedicta Moldovan

2023
Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 2, coord. monahia Benedicta Moldovan
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
Titus Vîjeu, *Flashback*
Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

2024
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 3, coord. monahia Benedicta Moldovan
Caietele revistei Sud (nr. 8)
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 3
Niculae Stoica, *Pamfil Șeicaru și ctitoriile sale*
Ilie Mândricel, *Crevediile Neajlovului în documente*
Victor Pencu, *Elegiile timpului înghețat*
Corneliu C. Cristescu, *Istoria versificată a lui Mihai Voievod Viteazul*

2025
Florentin Popescu – Un izbânditor întru faptă culturală
Corneliu State, *Academia învățătorilor*
Alexandru Cazacu, *Spațiul și cuvintele*
Gabriel Dragnea, *I-am găsit rătăcind prin cetate*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 4, coord. monahia Benedicta Moldovan
Ion Andreiță, *Satul din colțul ochiului*

Reviste primite la Redacție

Caligraf, anul XXVI, nr. 3-4 (286-287), martie-aprilie 2026; nr. 5-6 (288-289), mai-iunie 2026, revistă de cultură editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXIX, nr. 3 (329), nr. 4 (330), nr. 5 (331), 2026, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Bucureștiul literar și artistic, anul XVI, nr. 5 (176), mai 2026. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Scrisul Românesc, anul XXIV, nr. 3 (271), 2026; nr. 4 (272), 2026; nr. 5 (273), 2026, revistă de cultură editată de Fundația – Revista Scrisul Românesc. Director Florea Firan.

Drita Lumina, anul X, nr. 107, februarie 2026, revistă a comunității albaneze din România. Redactor șef Renata Melonashi; Secretar de redacție Corina Petria.

Magazin istoric, anul LX, nr. 4 (709), aprilie 2026, revistă editată de Fundația Culturală Magazin Istoric. Președinte fondator Cristian Popișteanu; Redactor șef Dorin Matei.

Condeie ilfovene, nr. 104, mai 2026, publicație de cultură realizată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ilfov în parteneriat cu Centrul Român pentru Inițiativă Socială. Redactor șef George V. Grigore.

Litere, anul XXVII, nr. 5 (314), mai 2026, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Târgoviște. Director Mihai Florin Stan; Redactor șef Mihai Stan.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

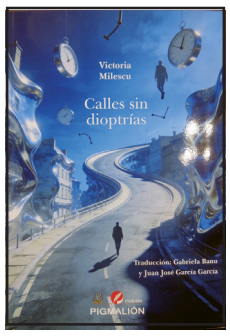
Pentru donații în sprijinul publicării revistei: cont

RO31BRDE190SV14313561900 (BRD).

Biblioteca SUD-ului

Adina Berciu-Drăghicescu, Marian Crăciun, ***Pe drumurile vieții.. Destine aromâne, destine meglenoromâne***, București, Editura Institutului Cultural Român, vol. 1-3, 2023. *Menirea lucrării este și aceea de a promova pe plan național și internațional imaginea, identitatea și contribuția personalităților aromâne; este destinată prezentării celor mai importante personalități culturale, religioase, economice, diplomatice, științifice aromâne și meglenoromâne. Ea își propune, de asemenea, să evidențieze legătura profundă care există, de veacuri, între românii din dreapta și cei din stânga Dunării. În acest sens, medalioanele și menționările noastre sunt precedate de o amplă prezentare a momentelor mai importante din istoria românilor balcanici. Cititorului poate i se va părea ca unele aspecte se repetă. Într-adevăr, uneori se repetă, deoarece aceleași evenimente, prezentate într-un alt context și văzute de alte comunități, contribuie, după părerea noastră, la o mai bună înțelegere a rostului și a perspectivei asupra aromânilor și meglenoromânilor.*

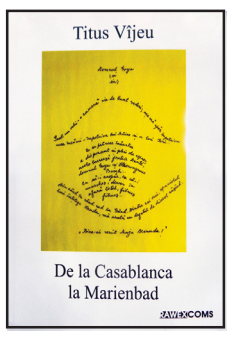
Victoria Milescu, ***Calles sin dioptrias***, traducere din limba română în spaniolă Gabriela Banu și Juan Jose Garcia Garcia, Madrid, Grupo Editorial Sial Pigmalion, 2026. *„Volumul a fost distins cu Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie «Nichita Stănescu» Getafe-Madrid, conferit de Casa Română de Cultură Getafe-Madrid, care o confirmă pe Victoria Milescu drept una dintre vocile cele mai solide și fascinante ale literaturii contemporane, subliniind calitatea unei poezii care depășește granițele."*

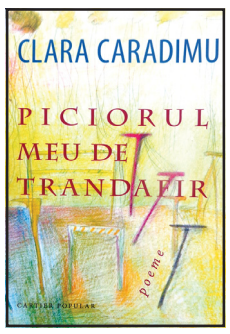
Anca Șerban, ***Eros și empatie: corespondența dintre Paul Celan și Ingeborg Bachmann și cea dintre Emil Cioran și Friedgard Thoma***, Craiova, Editura Aius, 2025. *„Cartea Ancăi Șerban arată măsura în care editarea corpusului epistolar rezultat, în timp, între corespondența dintre Celan, Bachmann și Max Frisch, pe de o parte, și dintre Cioran, Friedgard Thoma, Maria Zambrano și Simone Boué, pe de altă parte, a putut suscita interesul publicului cititor, fiind partea cea mai spumoasă și cea mai plină de senzațional. Aceste elemente de fundal biografic sunt cu siguranță relevante atunci când vrei să reconstruiești materia primă – adică motivațiile, indignările, curiozitățile, dorințele, în genere toate reacțiile emoționale – din care au fost plămădite scrisorile lui Celan sau ale lui Cioran..."* (Gabriel H. Decuble)

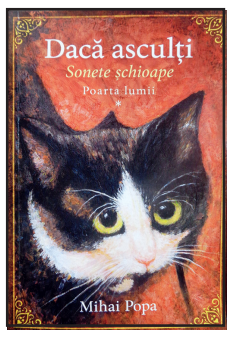
Victor Pencu, ***Elegii de altădată***, București, Editura Manifest Books, 2025. *„Firește că volumul de acum nu este/ nu poate fi perfect. Dar câte cărți de pe lumea asta sunt perfecte ? Experiența pe care ne-o propune Victor Pencu în elegia cu numărul IX trimite cu gândul la Tristan Tzara și la suprarealiști și e destul de limpede ca poetul din Gâștești nu are nici vocație și nici chemare pentru o astfel de poezie. Lăsând însă, deoparte, această poemă putem conclude că volumul, întregul lui, vine să completeze benefic imaginea unui poet născut și nu făcut, al cărui har, sublimat în vers, constituie dovada că avem a face cu un scriitor cu totul remarcabil în contextul unei foarte bogate lirici precum cea din România de azi."* (Florentin Popescu)

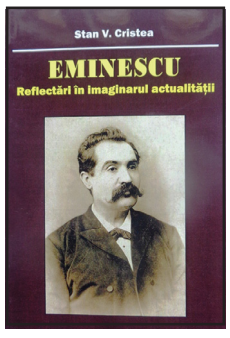
Titus Vîjeu, ***De la Casablanca la Marienbad***, București, Editura RawexComs, 2026. *Acesta nu este un memorial de drum între cele două repere geografice (și istorice) prezente în titlu, dar este tot un soi de călătorie între două capodopere cinematografice: filmul lui Michael Curtiz din 1943 („Casablanca") și cel din 1961 al lui Alain Resnais, „L'anneé dernière à Marienbad"; dar și înainte ori după aceste două faimoase repere. Va fi vorba despre viață și literatură, despre viață și cinema. Adică despre o lume de cuvinte și imagini însuflețite care au marcat civilizația modernă și pe care noile device-uri încearcă din răsputeri s-o anihileze.*

Clara Caradimu, ***Piciorul meu de trandafir***, Chișinău, Editura Cartier, 2026. *„Clara propune o etică a blândeții care se manifestă în moduri concrete: o vitalitate care nu rănește, o curiozitate care nu posedă, o fragilitate asumată fără exhibiție. În fiecare poem există un mic «da» spus vieții, chiar și atunci când e murdară, imperfectă ori greșită. Este o poezie care lucrează cu lumina fără a exclude umbrele, cu inocența fără a cădea în naivitate și cu feminitatea fără a o reduce la fragilitate."* (Ana Blendea)

Mihai Popa, ***Dacă asculți: Sonete șchioape: Poarta lumii***, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2026. *Desubscară este cel care deschide și închide poarta. Înțelept și crud, inocent, dar și cunoscător al tuturor celor care s-au rostogolit prin vremuri până la marginile acestei lumi, el ia pentru sine și ține în sine toate durerile și le schimbă în liniște pentru cei zbuciumați, deoarece numai ei se opresc să se odihnească în umbră după ce s-au pierdut în lumină...*

Stan V. Cristea, ***Eminescu: reflectări in imaginarul actualității***, Craiova, Editura Aius, 2026. *Ca om și ca scriitor, Mihai Eminescu s-a aflat în centrul de interes al istoriei literare românești de-a lungul tuturor etapelor pe care aceasta le-a parcurs. Deopotrivă biografia și activitatea publică, opera literară și cea publicistică au oferit temeiuri pentru dezbateri și controverse, pentru aprecieri și contestări, mai mult sau mai puțin întemeiate. Istoria și critica literară, îndeobște, au căutat să ajungă la evaluări cât mai apropiate de adevărul activității și al operei sale, singurele care, în context istoric, pot să asigure viabilitate destinului său spiritual, deși acesta s-a văzut confruntat, așa cum a fost cazul după 1989, cu încercări de „demitizare", mai ales, pe motiv că asupra lui Eminescu ar trebui să intervină o perioadă de „tăcere" întrucât nu mai poate fi considerat „poetul național" și nici nu ne poate reprezenta în spiritualitatea europeană, nefiind corect politic.*

Sud

Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu, Otilia Sîrbu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 07266179367
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 15 lei

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com;
0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași